

ГРАЖДАНСКИ НАБЛЮДАТЕЛ

11

Тримесечен аналитичен доклад
от гражданското наблюдение на съдилища
в Благоевград, Дупница, Кюстендил, Перник, Петрич и Разлог

ТРИМЕСЕЧЕН АНАЛИТИЧЕН ДОКЛАД

от гражданско наблюдение на съдилища
в Благоевград, Дупница, Кюстендил,
Перник, Петрич и Разлог

Период на наблюдение: януари - март 2012

Проект "ПРАВОСЪДИЕ БЛИЗО ДО ХОРАТА"

Проектът се финансира от Фондация "Америка за България"

AMERICA FOR BULGARIA
FOUNDATION

Фондация Америка за България

май 2012 г.
Град Разград

НАЦИОНАЛНА НПО МРЕЖА ЗА ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ НА СЪДА

Тримесечен аналитичен доклад от гражданското наблюдение на окръжни съдилища в градовете Благоевград и Кюстендил и районни съдилища в градовете Благоевград, Кюстендил, Перник, Дупница, Петрич и Разлог.

Период на наблюдение: януари - март 2012 г.

Издава: Център на НПО в Разград (ЦНПО)
7200 Разград, П.К. 237, тел./факс: (084) 66 16 94,
ел. поща: ngo@ngo-rz.org, www.ngo-rz.org

Всички права запазени © 2012, ЦНПО, Разград

ISSN 1314-2348

Авторски колектив: Георги Милков – ръководител на проекта, Драган Събев – национален координатор, Мая Маринов – анализатор, Боян Боянов - Перник, Димитър Андреев - Разлог, Елиана Спасова - Благоевград, Емил Кастрев - Дупница, Златка Григорова – Петрич, Ирена Костадинова – Кюстендил.

Благоевград: Елиана Спасова – наблюдател; Надежда Войнова-Басмаджиева – наблюдател; Здравка Чимева – експерт; Анка Веселинска – експерт.

Кюстендил: Анна Ангелова – наблюдател; Галина Георгиева – наблюдател; Нели Икономова – експерт; Веска Миланова – експерт.

Перник: Полина Борикова – наблюдател; Ана Огнянова – наблюдател, Руслан Карамфилов – експерт, Боян Боянов – експерт.

Дупница: Емил Кастрев – наблюдател; Ирена Николова – наблюдател; Боряна Сапунджиева – експерт.

Петрич: Ангелинка Стойчева – наблюдател; Цветанка Лазарова – наблюдател; Златка Григорова – експерт; Албена Златкова – експерт.

Разлог: Никола Джупанов – наблюдател; Иван Костадинов – експерт;

Експерти: Елин Харизанов, адвокат Надежда Василева.

Благодарности:

Благодарим на екипа на фондация „Америка за България,” които подкрепиха идеята за проекта и през цялото време ни насърчаваха!

Благодарим на всички участници в наблюдението, които показаха едновременно гражданска активност и висок професионализъм при събирането на данните и изготвянето на първичните доклади!

Специални благодарности на всички представители на съдебната власт в шестте съдебни района, които ни оказаха пълно съдействие и ни предоставиха ценни съвети за оформяне на нашите изводи и препоръки: Катя Бельова - председател на Окръжен съд - Благоевград, Екатерина Николова - председател на Районен съд - Благоевград, Мирослав Начев - председател на Окръжен съд - Кюстендил, Андрей Радев - председател на Районен съд - Кюстендил, Петя Котева - председател на Районен съд - Перник, Ели Скоклева – председател на Районен съд - Дупница, Мая Банчева - председател на Районен съд - Петрич, Димитър Думбанов - председател на Районен съд - Разлог.

Ценна помощ ни оказаха съдебните администратори и административните секретари, които предоставиха подходящи условия за организиране на гражданското наблюдение.

Публикацията се издава в рамките на проект „Правосъдие близо до хората: втора фаза”, осъществяван от Център на НПО в Разград и Националната НПО мрежа за гражданско наблюдение на съда в България. Публикуваните констатации, изводи и препоръки по никакъв начин не ангажират Фондация „Америка за България”.

ТРИМЕСЕЧЕН АНАЛИТИЧЕН ДОКЛАД ОТ ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ НА
СЪДИЛИЩА В БЛАГОЕВГРАД, ДУПНИЦА, КЮСТЕНДИЛ, ПЕРНИК, ПЕТРИЧ И
РАЗЛОГ,
ЯНУАРИ - МАРТ 2012

Легенда на съкращенията:

РС	Районен съд
ОС	Окръжен съд
СК	Семеен кодекс
ЗЗДН	Закон за защита от домашното насилие
ЗЗДет	Закон за закрила на детето
УБДХ	Указ за борба с дребното хулиганство
ЗБППМН	Закон за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
КЕПБМ	Кодекс за етично поведение на българските магистрати
ЗПУКИ	Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси

AMERICA FOR BULGARIA
FOUNDATION
Фондация Америка за България

С подкрепата на Фондация „Америка за България“

Фондация „Америка за България“ подпомага развитието и растежа на динамичен частен сектор в полза на свободна и демократична България. Основана през 2008 година, Фондацията е наследник на Българо-американския инвестиционен фонд, създаден от Правителството на САЩ чрез Американската агенция за международно развитие. Грантовете, които Фондация „Америка за България“ предоставя, продължават отношенията на доброжелателство и приятелство между народите на САЩ и България.

Съдържание:

I. ПЪРВА ЧАСТ	7
1.1 УВОД	7
1.2 РЕЗЮМЕ.....	8
1.3 СТЕПЕН НА НАПРЕДЪК.....	11
1.4 ПРЕПОРЪКИ.....	13
1.4.1 ОТНОСНО ОТЧЕТНОСТ, ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ НА СЪДА.....	13
1.4.2 ОТНОСНО ЕТИЧНОТО ПОВЕДЕНИЕ И НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ НА СЪДИИ, ПРОКУРОРИ И	15
1.5 ИСТОРИЯ И ФИЛОСОФИЯ НА ПРОЕКТА	19
1.6 МЕТОДОЛОГИЯ НА ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ.....	21
II. ИЗВОДИ ОТ ГРАЖДАНСКОТО НАБЛЮДЕНИЕ	23
2.1 ЗА ОТЧЕТНОСТ, ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ НА СЪДА	23
2.2 ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ И НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ, НА СЪДИИ, ПРОКУРОРИ И СЪДЕБНИ ЗАСЕДАТЕЛИ	34
2.3 ПОДБОР И ДЕЙНОСТ НА СЪДЕБНИТЕ ЗАСЕДАТЕЛИ	54
2.4 НАБЛЮДЕНИЯ НА ГРАЖДАНСКИ ДЕЛА ЗА МЛАДЕЖКО И ДЕТСКО ПРАВΟΣЪДИЕ	56
2.5 ДИНАМИКА НА СЪДЕБНОТО ПРОИЗВОДСТВО - В ПРИЛОЖЕНИЕТО НАТОВАРЕНОСТ НА СЪДИИТЕ В НАБЛЮ ДАВАНИТЕ СЪДИЛИЩА ЗА 2011 ГОДИНА	64
2.6 СЪДЪТ И ГРАЖДАНИТЕ	65
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	68
СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО	69
ПРИЛОЖЕНИЯ	78

I. ПЪРВА ЧАСТ

1.1 УВОД

Докладът е резултат на гражданско наблюдение, насочено върху дейността на съдилищата в съдебните райони на Благоевград и Кюстендил. Мониторингът е част от проекта “Правосъдие близо до хората: втора фаза”, осъществен с финансовата подкрепа на Фондация “Америка за България.”

В доклада са включени наблюденията на гражданските активисти, за работата на районните съдилища в Петрич, Разлог, Дупница, Перник, Благоевград и Кюстендил, и на окръжните съдилища в Благоевград и Кюстендил.

На проучване бяха подложени четири ключови области от съдебната дейност, свързани с процесите на реформиране на съдебната система в посока подобряване достъп до правосъдие за гражданите и специално за специфичната уязвима група – малолетни и непълнолетни лица, които участват в съдебни процеси.

Като отделен фокус на наблюдението е обособено проучването на практиките, целящи предотвратяването конфликта на интереси, който би могъл да повлияе върху обективността на правораздаването, както и поведението на отделните членове на магистратската общност, съотносимо към нормите на Кодекс за етично поведение на магистрати.

На коментар и обществена оценка са подложени и факти, станали публично известни чрез публикации в медиите, с които екипът смята, че се нарушават Кодексът на етично поведение на българските магистрати и Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси.

Наблюдателите анализираха и практиките в отделните съдилища, свързани с прилагането на принципа за случайно разпределение на делата чрез използване на компютърни програми. Направен е обстоен преглед на начините, по които съдебни актове незабавно се публикуват на интернет-страниците на съдилищата. Специално внимание е отделено и на подбора и дейността на съдебните заседатели.

Във фокуса на публичност и прозрачност на съда е направен автентичен анализ на съдържанието на интернет-страниците на наблюдаваните съдилища, формата и степента на публичната информация. Установени са различни шаблони и стандарти на предоставяне на информация и недостатъчна степен на публичност и всеобхватност.

Мониторингът се осъществи в периода януари-март 2012 година. В него бяха ангажирани 12 специално обучени за целта наблюдатели, които проследиха включените в разработката теми. Те отразяваха впечатленията си в стандартни карти за оценка, изработени за целите на проекта и съобразени със спецификата на наблюдаваните дейности и процеси в съответните съдилища и в съдебната система у нас като цяло.

В процеса на наблюдението за месеците януари, февруари и март 2012 г. са проследени общо 170 съдебни дела в 185 съдебни заседания. Наблюдението е фокусирано върху граждански и административно-наказателни производства, водени по Семейния кодекс, Закона за защита от домашно насилие, Закона за закрила на детето, Указът за борба с дребното хулиганство и Закон за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни.

Общественото проучване, чиито резултати са отразени в настоящия доклад, е осмият поред мониторинг, осъществен от Центъра на неправителствените организации в Разград и Националната НПО мрежа за гражданско наблюдение на съдебната система, създадена от 2007 година.

Наблюдението обхваща територия от 11496.86 кв. км. с население от 677011 души в 23 общини в три съдебни окръга в рамките на Апелативен район - София, на юг от столицата.

Съдилища от Първа група наблюдавани съдилища				
№	Община	Територия (км ²)	Население	Брой общини
1	ОС - Благоевград	6449,50	323 552	14
2	ОС - Кюстендил	3084,30	136 686	9
3	РС - Разлог	506,47	20 598	4
4	РС - Дупница	329,06	44 988	6
5	РС - Перник	477,40	97 181	2
6	РС - Петрич	650,13	54 006	1
Общо:		10 011,22*	557 419*	23*

**Забележка: Общата площ, население и общини са в обхвата на областите Кюстендил, Благоевград и Перник. Съдебните райони на Окръжен съд – Благоевград и Кюстендил включват в обхвата си територията и общините на три от наблюдаваните районни съдилища. Районен съд – Перник е в състава на съдебния район на окръжния съд в същия град.*

1.2 РЕЗЮМЕ

Мониторингът е осъществен в периода януари-март 2012 година от екип 30 специално обучени за целта доброволци, които проследиха включените теми. Доброволците отразяваха впечатленията си в стандартни карти за оценка, изработени за целите на проекта и съобразени със спецификата на наблюдаваните дейности и процеси в съответните съдилища и в съдебната система у нас като цяло.

Методиката, по която работи наблюдаващия екип е експериментирана за първи път в САЩ. Тя е резултат на сътрудничеството на гражданска коалиция авторитетни американски организации "Адвокати от Минесота за човешки права" и "WATCH". Българският вариант на методиката е разработен от Институт "Отворено общество" София през 2004 година. Тя е използвана от екипи на Националната НПО мрежа, създадена от Центъра на НПО в Разград, за работа по проекти, свързани с гражданско наблюдение на съдилищата в други райони на България, осъществени от 2004 година до сега.

На проучване бяха подложени четири ключови области от съдебната дейност, свързани с процесите на реформиране на съдебната система в посока повишаване нейната прозрачност, публичност и достъпност за гражданите, както и действието на регулативните механизми, създадени да контролират и насърчават следването на високи етични стандарти в поведението на магистратите.

Наблюдението се разпростира върху 23 общини от Югозападна България, които заемат площ от 10 011 кв. км., като в тях живеят 557 хил. души.

За целта на проучването са проследени общо 170 дела, протекли в 185 съдебни заседания. Наблюдението беше фокусирано върху граждански и административно-наказателни производства, водени по Семейния кодекс, Закона за защита от домашното насилие, Закона за закрила на детето, Указът за борба с дребното хулиганство и Закона за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни.

Скалата за степен на напредък показва обобщения резултат за наблюденията в конкретния наблюдаван съд. Проследено е придвижването напред или надолу по отделните показатели, съпоставени с предходни резултати от работата на един и същи съд и спрямо средните стандарти, постигнати от магистратурите у нас, които определят характеристиките на правосъдната система в България в момента.

Проблемите, свързани с отчетността, публичността и прозрачността в дейността на съдилищата бяха сред основните фокуси на наблюдението. В тази връзка на проучване бяха подложени практиките на отделните магистратури за огласяване на съдебните актове и мотивите към тях, както и състоянието на интернет страниците на съдилищата, като средство за директен достъп на гражданите до дейността на съответната съдебна институция. Направеният преглед на дейността на съдебната администрация е свързан с качеството на услугите за граждани, които тя предоставя, улесненията и подобренията създадени, за да се повиши нивото на административно обслужване и създаването на архитектурна среда в съдебните палати, гарантираща равен достъп до тях на всички хора, независимо от тяхното физическо и здравословно състояние.

Констатиран е видим напредък в практиката на съдилищата **да публикуват своевременно постановените съдебни актове**, да обявяват навреме датите на насрочените процеси и да ги публикуват в интернет страниците си, за да могат потребителите да получават търсената информация онлайн.

Продължава обаче да доминира практиката в публикуваните съдебни актове имената на страните, на градовете, на адвокати и прокурори да се изписват с инициали. Възприемаме този подход като заобикаляне изискването за прозрачност и публичност на съдопроизводството и препоръчваме промяна в стила на работата на тези магистратури, които използват спорния способ.

Особено бързо в положителна посока се променят наблюдаваните съдебни институции в решението си да предоставят **все повече и по-разнообразна информация** за гражданите си с помощта на дигиталната среда и в реално време. Прегледът на интернет-страниците на включените в мониторинга съдилища показва все по-широкообхватен периметър на сведенията и полезната информация от работата на съдилищата, която е достъпна в електронните им сайтове. Безспорен напредък е наличието на звукови версии за незрящи, с които са снабдени голяма част от електронните страници.

В повечето наблюдавани съдилища **има добре организирана система за информиране на гражданите** по отношение дейността и вида услуги, които предлагат съдебните канцеларии, обявени са размерите на таксите, които гражданите дължат, начините за освобождаване от тях. В повечето съдебни палати има възможност таксите да се плащат на място в изнесените банкови клонове, но не винаги дължимите за превода комисионни са коректно обявени. В някои съдилища банковите такси са достатъчно високи, за да създадат усещане за прекомерност на изискуемите суми.

Важна част от гражданското наблюдение, организирана в рамките на проекта, е свързана с мониторинга върху спазването от страна на магистратите на **Кодекса за етично поведение и на Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси**.

Подробно са проучени и анализирани подадените от отделните съдии декларации по ЗПУКИ. В повечето от тях са налице познатите ни от предишни проучвания умишлени пропуски или некоректни подходи. Те са свързани с това, че в изнесените за публичен достъп декларации обикновено имената на свързаните със съдиите лица са обявени с инициали; не се съобщава винаги какво те работят точно, за да стане ясна обвързаността и възможните рискове за обективното правораздаване, които могат да се породят от конфликтната близост. **Често**

в декларациите остават скрити и имената на банки или други кредитори, отпуснали заеми на жреците на Темида.

В отговор на нашите констатации неведнъж сме чували възражението, че решението магистратските декларации да бъдат обявени на обществото в този им вид е взето от Висшия съдебен съвет и административните ръководства на отделните съдилища не могат да влияят върху него. Изрично се набляга и върху факта, че тази практика не противоречи на закона.

Без да влизаме в казуистична полемика ние считаме, че **декларациите за обвързаностите на магистратите трябва да са пълни, точни и публично известни.** Ако законът допуска и по-семпъл вариант на откритост, то нищо не пречи на отделната съдийска колегия да реши да обяви в пълен вид декларациите на собствените си членове на сайта на съда, в който тези магистрати правораздават. Подобно поведение е добра практика и би се приела положително от обществото.

В доклада са намерили място и огласените в пресата случаи на спорни от морално гледище постъпки на магистрати от наблюдаваните съдилища; сведения за конфликти вътре в колегията и в публичните среди; доклади за извършени институционални проверки, предизвикани от подобни събития. Коментарите, намерили място в пресата, дори когато се преценяват от засегнатите като недостатъчно обективни или тенденциозни, съдържат факти, имена и конкретни случки, в които са замесени лица от правосъдната система, и които не допринасят за издигане авторитета на съда в обществото.

Като граждански активисти не можем да отменим подобни публично оповестени от средствата за масова информация факти. Споменаването им в доклада няма за цел да дискредитира допълнително описаните в журналистическите статии лица, а да насочи вниманието на всички, в т. ч. и на магистратските колегии, към теми и проблеми, които рушат публичния образ на съсловието, вредят на авторитета на съда и подкопават вярата в правосъдната ни система.

Наблюдението констатира видим напредък в **прилагането на принципа за случаен подбор при разпределението на делата.** Проучването показва, че той се спазва по принцип във всички наблюдавани съдилища. Налице е положителна тенденция, независимо от различните софтуерни програми, използвани за целта.

Проучените практики, свързани с прилагането на законите, в чийто обхват попадат делата, в които участват деца и младежи, показват осъвременяване на подходите и стремеж да се защитят интересите на този вид уязвими групи.

Наблюдаващият екип счита, че видимите усилия, които включените в мониторинга съдилища полагат в това отношение не изключва нуждата от усъвършенстване на целия процес. Препоръчваме **съдиите, натоварени с такива дела, да бъдат допълнително квалифицирани и превърнати в тесни специалисти с висока подготовка за правораздаване,** свързано с деца и младежи. Обучението им и поддържането на постоянен състав от високопрофилни съдии подготвени за тази задача, да се превърне в държавна политика с дългосрочно действие.

Докладът анализира конкретните практики в ключови области от съдебната дейност, свързани с процеса на реформиране на правораздавателните органи на местно ниво. В него се съдържат и мнения и оценки, отразяващи степента на напредък в работата на проучваните съдилища, в областите, включени в мониторинговата матрица.

Обърнато е внимание на динамиката, с която се развиват определени процеси в отделните съдилища, произтичащи и от извършени в тях кадрови промени. Отчетено е по недвусмислен начин, че подходящите смени са променили **ПОЛОЖИТЕЛНО** видимо тревожни практики от близкото минало в определени съдилища, които много пъти преди това са били предмет на широко публично обсъждане с преобладаващо отрицателни нагласи.

Не са подминати мнения и коментари в публичното пространство, свързани със знакови дела срещу представители на организираната престъпност, които са действали в Югозападна България. Подчертано е, присъдите за техните деяния се възприемат като тест за зрялост на българското правосъдие и са пряко наблюдавани от Европейската комисия в Брюксел.

1.3 СТЕПЕН НА НАПРЕДЪК

При изготвяне на скалата за измерване сме се ръководили от нормата, че оценка „Незначителен напредък“ получават съдилища, които според нас имат сериозни проблеми в отчетност, публичност и прозрачност; нарушени са общоприети стандарти за етично поведение на магистрати, или са установени съществени пропуски при воденето на съдебни процеси с участието на непълнолетни и малолетни. „Сериозен напредък“ се поставя за практики, които показват категорична воля за постигане на дългосрочни резултати. „Изключителен напредък“ се отбелязва, когато съдът въвежда и прилага нови, модерни практики, които са одобрени от Висшия съдебен съвет и Министъра на правосъдието.

№	Критерий	Благоевград	Дупница	Кюстендил	Перник	Петрич	Разлог
1	Етично поведение, конфликт на интереси, ЗПУКИ, КЕПБМ	Известен напредък (3)	Сериозен напредък (5)	Известен напредък (3)	Сериозен напредък (5)	Известен напредък (3)	Съществен напредък (4)
2	Отчетност, публичност, прозрачност	Сериозен напредък (5)	Сериозен напредък (5)	Известен напредък (3)	Съществен напредък (4)	Съществен напредък (4)	Сериозен напредък (5)
3	публикуване на съдебни актове	Изключителен напредък (6)	Съществен напредък (4)	Съществен напредък (4)	Сериозен напредък (5)	Сериозен напредък (5)	Съществен напредък (4)
4	Правосъдие за деца	Сериозен напредък (5)	Съществен напредък (4)	Съществен напредък (4)	Сериозен напредък (5)	Сериозен напредък (5)	Съществен напредък (4)

Окръжен съд - Благоевград: много силно лидерство на председателя на съда Катя Бельова, което влияе позитивно на общата атмосфера в съдебния район и променя негативното обществено мнение от времето на предишния председател Красимир Аршинков. Новото ръководство на Окръжния съд има силна подкрепа на местния елит. Положителното ръководство е съчетано със силна амбиция за новаторство, добри практики и подобряване на обслужването на гражданите. За последните три години е монтиран асансьор за хора с увреждания, подобрена е визуализацията, регистратурата работи на първия етаж и създава допълнително удобство на гражданите. В процес на развитие е електронния портал за адвокати, с помощта на който те имат лесен достъп до досиетата на съдебните дела. Ръководството на магистратурата желае да се монтира ПОС автомат в Съдебната палата, за да могат гражданите да заплащат директно съдебните такси, без посредничеството на банки. Според Програмата за развитие на съдебната система у нас, финасирана от Американската агенция за международно развитие, (2005-2007) Окръжният съд в Благоевград има условия да се превърне в съд- модел за нашето правораздаване.

Окръжен съд - Кюстендил: обявен е за съд-партньор според Програмата за развитие на съдебната система, финасиран от Американската агенция за международно развитие, 2005-2007. Град Кюстендил е интересен с близостта си до границата със Сърбия и Македония, които налагат на съдопроизводството там разглеждането специфични за българската действителност съдебни дела. Сградата разполага с асансьор и улеснява хората с увреждания. От тази година съдът предлага нови

електронни услуги - изпращане на призовки и съобщения на електронен адрес. Всеки желаещ да ползва тази услуга трябва да подаде писмено заявление по образец. В този съд е разгледано през 2010г. на първа инстанция съдебното дело срещу известните дупничани – „братя Галеви“.

Районен съд - Благоевград: инициира идеята за Единен електронен портал, който да осигурява пълен дистанционен достъп на адвокатите и страните по процесите до съдебните досиета. Тя е реализирана в сътрудничество между ръководството на съда, системния администратор и ИТ специалисти, които поддържат електронната система за управление на делата и публикуването на съдебните актове. Тестовата версия на Единния електронен портал работи от края на 2011 година в реално време. Над 100 адвокати от различни части на страната имат неограничен достъп и извършват дистанционни справки по дела от различни географски точки на България. Софтуерът обезпечава пълен и неограничен достъп до съдебните дела в техен електронен аналог 24 часа от денонощието, от всички точки на планетата. Много добра практика е всеки месец да се организират срещи на председателите на четирите районни съдилища и окръжния съд, на които се коментира съдебната практика и се дискутират важни теми, свързани със съдопроизводството в съдебния регион. Съд-модел според Програмата за развитие на съдебната система, финасирана от Американската агенция за международно развитие, 2005-2007.

Районен съд - Дупница: За съдебната карта на България районната магистратура в Дупница е интересна и заради извесността и съмнителната слава на двама местни граждани, наричани „братя Галеви“. Те бяха уличени за връзки с организираната престъпност, разследвани като тартори на криминални образувания и осъдени, но не можаха да влязат в затвора, защото в навечерието на задържането им за изтърпяване на наказанията изчезнаха. Заради сериозни съмнения, че двамата подсъдими са оказвали натиск и въздействие върху магистратите, съдът е бил проверяван от Инспектората към ВСС. По време на инспекцията проверяващите не са констатирали никакви отклонения от съдебните стандарти. Сградата, в която работи съдът е подходяща за съдебна палата, но е силно амортизирана и има нужда от ремонт. По време на гражданското наблюдение съдът получи одобрение от Министерство на правосъдието за основен ремонт на покрива на сградата. Все още обаче не са отпуснати средства за цялостен ремонт на Съдебната палата, която е построена през 1979г. и оттогава е ремонтирана само козметично. Крайно належащо е да се осигурят условия за достъп на хора с увреждания в сградата - изграждане на рампи за инвалидни колички при входа и вътрешен асансьор.

Районен съд - Перник: Местните магистрати работят в лоши битови условия. Трета година сградата на съда се ремонтира и в момента тя е „опасана“ със скеле и защитен плат. В края на месец май 2012г. сградата пострада сериозно от земетресението и беше затворена за ползване. Според председателя на Окръжния съд в Перник Елена Николова: „без да проявявам пристрастност, нашият съд е един от водещите по качествено правораздаване не само в областта, но и в страната. В него работят млади и силно мотивирани съдии. Съдебните служители са отзивчиви и на високо професионално ниво.“

Районен съд - Петрич: граничен град с много интереси, контрабанда, престъпност, обвързаности. Новоизбраният председател Мая Банчева е от три години на този пост, но демонстрира силна воля за промяна на лошите практики, прилагани в съдилището до 2009 г. Като граждански наблюдатели считаме, че Висшият съдебен съвет е взел правилно решение, този пост да бъде поет от външен за съдебната система човек. Съдът се ползва с висок авторитет и подкрепа сред местната общност. Важен приоритет в работата на съдия Мая Банчева е намирането на подходяща сграда за съда и подобряване на условията за работа на магистратите, служителите и гражданите. Съдебната палата е амортизирана и неподходяща за

съдебна институция – заседателната зала е малка и тясна, съдебните канцеларии са неудобни, коридорите са недостатъчно осветени. Не е рационално да се инвестира в ремонт на една амортизирана и функционално непригодна за съдилище сграда.

Районен съд - Разлог: има подходяща и ремонтирана сграда за нормална работа. Непосредствено до входа, на партерния етаж е Информационният център с обслужване на едно гише, обединен в „Регистратура“. Гражданите и страните по дела могат да получат пълна информация относно хода на делата, периодично се предоставя нова информация, бланки, образци от документи и брошури. В Информационния център е монтиран компютър, който дава лесен и пълен достъп до специализирана информация и е в помощ на страните и процесуалните пълномощници. През 2011 година поради финансова необезпеченост не са изпълнени предписанията на Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за защита срещу дискриминацията, Закона за устройство на територията и Наредба № 6 за изграждане на достъпна среда в урбанизираните територии, които изискват изграждане на рампа за инвалидни колички за улеснен достъп на хора с увреждания до съдебната палата.

1.4 ПРЕПОРЪКИ

1.4.1 ОТНОСНО ОТЧЕТНОСТ, ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ НА СЪДА

А. ОТНОСНО РЕДОВНОТО ПУБЛИКУВАНЕ НА СЪДЕБНИТЕ АКТОВЕ И МОТИВИТЕ КЪМ ТЯХ В СРОК

1. Да се публикува списък с насрочените съдебни заседания по дати (Перник).
2. Да се прекрати практиката в публикуваните съдебни актове и мотивите към тях да се употребяват инициали за длъжностни лица, градове и имената на фирми и институции. (Благоевград, Дупница, Кюстендил, Перник, Петрич и Разлог).

В. ОТНОСНО СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИНТЕРНЕТ-СТРАНИЦИТЕ НА СЪДИЛИЩАТА

1. В интернет-страниците на всички съдилища да се създадат версии на английски език - (Благоевград, Кюстендил, Дупница, Разлог, Перник и Петрич).

Коментар на ОС – Кюстендил¹: Реално може да бъде преведена само общата информация, немислимо е да бъдат преведени например графикът на съдебните заседания и особено постановените съдебни актове.

2. Да се публикуват договорите на съдилищата с обслужващите ги банки - (Благоевград, Кюстендил, Дупница, Разлог, Перник и Петрич).

3. В информационните портали на Разлог, Банско, Белица и Якоруда е нужно да се позиционират банери или линкове към интернет-страницата на Районен съд - Разлог. <http://razlog.court-bg.org/>.

4. Допълнителни предложения за подобрения на сайта:
<http://razlog.court-bg.org/>

- a. Да се създадат основни падащи менюта на начална страница;
- b. Да се оптимизира търсачката в горната дясна част на сайта;

¹ Писмо с вх. № Ц-32/16.05.2012г. на г-н Мирослав Начев, председател на Окръжен съд - Кюстендил.

- c. Да се създаде страница на съда в социалната мрежа Facebook;
- d. Да се публикува информация на програмата за гражданско наблюдение и ползите за обществеността от нея.

5. Да се направи отделна звукова секция, която да е в помощ на незрящите хора - (Перник).

6. Да се следи информацията на сайта да се обновява своевременно – (Районен съд – Петрич).

С. ОТНОСНО ДЕЙНОСТТА НА СЪДЕБНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

1. За улеснение на гражданите в сградата на съда да бъде поставен ксерокс (Благоевград).

2. В сградата на съда да бъде обособено място за клон на обслужващата банка (Благоевград, Дупница).

3. Във всяка съдебна зала, на съдийската банка да се поставят табели с името на съдията който води процеса, както и на колегите му, ако работят в състав. Препоръката е съотносима и към съдебните заседатели. Така се гарантира по-висока степен на информираност и публичност за дейността на правораздавателните органи (Благоевград, Кюстендил, Дупница, Разлог, Перник и Петрич).

4. Необходимо е адаптирането на сградата към нуждите на хората с увреждания. В сградата липсват подобни съоръжения или ако има, те са напълно неизползваеми (Дупница).

5. Необходимо е да се изгради втори вход за сградата на нивото на улицата. Има такава възможност от страна на паркинга (Районен съд – Дупница).

6. За придвижването на лица със специални нужди между етажите да се постави асансьор, адаптиран за хора с увреждания (Дупница).

7. Да се назначат служители за връзки с обществеността (Кюстендил, Дупница).

Коментар на ОС-Кюстендил¹: Препоръката на този етап е невъзможно да бъде изпълнена, поради обстоятелството, че в щатното разписание на КОС, което е утвърдено от ВСС, не фигурира длъжността „служител за връзки с обществеността“, както и че поради намаления бюджет на ВСС е предприета политика за ограничаване на разкриването на нови щатни длъжности във всички органи на съдебната система.

1.4.2 ОТНОСНО ЕТИЧНОТО ПОВЕДЕНИЕ И НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ НА СЪДИИ, ПРОКУРОРИ И СЪДЕБНИ ЗАСЕДАТЕЛИ

А. ОТНОСНО ПУБЛИКУВАНИ ДЕКЛАРАЦИИ ПО ЗАКОНА ЗА ПРЕДОТ-ВРАТЯВАНЕ И УСТАНОВЯВАНЕ НА КОНФЛИКТИ НА ИНТЕРЕСИ (ЗПУКИ).

1. Всички съдилища да актуализират декларациите си по ЗПУКИ, като вписват своевременно всяко нововъзникнало обстоятелство, подлежащо на деклариране (Кюстендил).

2. В декларациите на служителите да бъдат изписани и трите им имена, а не само инициалите (Благоевград).

¹ пак там.

3. Магистратите да оповестят публично в декларациите по ЗПУКИ размера на взети заеми, банкови кредити и кредиторите (Благоевград, Разлог, Петрич, Перник, Кюстендил, Дупница).¹

Коментар на ОС - Кюстендил²: Магистратите нямат задължение да оповестяват в декларациите си по ЗПУКИ размера на взети заеми и банкови кредити. Тези обстоятелства се оповестяват публично пред Сметната палата по реда на ЗПИЛЗВДД.

4. Декларациите на магистратите да бъдат публикувани на интернет страницата на съда, в който правораздават (Благоевград, Кюстендил, Разлог, Перник).

Коментар на ОС - Кюстендил³: Препоръката в т. 2, буква „а“, точка 4 също е неприложима. Съгласно чл. 17 от ЗПКУИ не фигурира задължение магистратите да публикуват декларациите си на страницата на съответния съд, в който работят. Съгласно посочената разпоредба тези декларации се подават пред органа, който ги назначава, а съгл. ал.2 на същата разпоредба те се обявяват на интернет-страницата на органа по ал.1 – в случая това е ВСС. В случая декларациите на магистратите от Окръжен съд Кюстендил са подадени пред ВСС. Не противоречи на закона и публикуването на инициалите на магистратите (в какъвто смисъл е препоръката в т. 6). Съгласно чл. 17, ал. 2 от същия закон декларациите се публикуват при спазване разпоредбите на Закона за защита на личните данни. В тази връзка изразяваме несъгласие и с препоръката в частта за публикуваните декларации по ЗПКУИ на лист 26 от доклада, че данните не са представени коректно - пред ВСС всички декларации са попълнени с трите имена на магистрата, други лични данни, в това число и пълно отразяване на свързаните лица. Публикуването на втория екземпляр с инициали е в резултат от виждането на ВСС. От друга страна обстоятелството, че магистратът е посочил свързани лица в никакъв случай не означава, че следва да се приеме наличието на обвързаности с тях. Хипотетичните обвинения за наличие на различни по вид обвързаности, без да са придружени с доказателства, а в редица случаи - с поднасяне на некоректна и изкривена информация, представляват уронване на престижа на съдебната система в цялост.

5. Декларациите по ЗПУКИ да бъдат публикувани в самостоятелни файлове, за всеки магистрат поотделно (Дупница, Благоевград).

6. В декларациите да се посочват пълните имена на магистратите и свързаните с тях лица, а не както в момента се изписват само инициали.

7. Да се въведе софтуер, който позволява търсене на декларации по ЗПУКИ, като се ползва името отделния магистрат (Благоевград, Разлог, Петрич, Перник, Кюстендил, Дупница).

В. ОТНОСНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА СЪДЕБНИ ДЕЛА НА ПРИНЦИПА НА СЛУЧАЙНИЯ ПОДБОР ЧРЕЗ КОМПЮТЪРНА ПРОГРАМА

1. Възлагането на поръчката за създаване на софтуер за случайното разпределение на съдебни дела да се извършва от Висшия съдебен съвет. Като основен критерий за избор на изпълнител да бъде условието за надежност на информационната система.

2. Окръжните и районните съдилища в Кюстендил, Дупница, Разлог, Перник и Петрич да използват опита на Районен съд – Благоевград и да въведат в системата за случайното разпределение на делата показатели за тяхната тежест. Така разпределението на случаен принцип и на база прогнозна трудност (фактическа и правна сложност) ще осигури равномерна натовареност за магистратите.

¹ приложение чл. 12, т. 2 от ЗПУКИ,; (Изм. и доп. - ДВ, бр. 26 от 2009 г., в сила от 31.03.2009 г.) <http://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135603507>

² Писмо с вх. № Ц-32/16.05.2012 г. на г-н Мирослав Начев, председател на Окръжен съд - Кюстендил.

³ пак там.

С. ОТНОСНО ПОДБОРА И ДЕЙНОСТТА НА СЪДЕБНИТЕ ЗАСЕДАТЕЛИ

Препоръки за изменение в закона

1. Съдебните заседатели да бъдат включени сред лицата по чл.3 от ЗПУКИ (Благоевград, Дупница, Кюстендил, Перник, Петрич, Разлог).
2. Подбора на кандидати за съдебни заседатели да бъде уреден в Закона за съдебната власт, като се прекрати съществуващата практика те да бъдат предлагани от общинските съвети (Благоевград).
3. Да се въведе забрана държавни служители да се кандидатира за съдебни заседатели (Кюстендил).

Препоръки за подобряване работата на съда по прилагането на закона

1. Да се въведе като задължителна практика административната проверка от страна на съда на кандидатурите за съдебни заседатели. Предварително да се проверява дали срещу тях има висящи наказателни дела или образувани производства, налице ли са конфликти на интереси - например съпруг съдия, адвокат или нещо лице (Благоевград).
2. Съдебните заседатели да попълват задължително декларации по ЗПУКИ, които да се публикуват на сайта на съответния съд (Благоевград).
3. Да се въведат практики за периодични обучения на съдебните заседатели, като участието в първото обучение, организирано в началото на мандата им стане задължително (Кюстендил, Разлог).
4. Процедурата за подбора и избирането на съдебни заседатели от Общинския съвет публично да се оповести в интернет-страниците на съответната общинска администрация и на съответния районен или окръжен съд (Благоевград, Дупница, Кюстендил, Перник, Петрич, Разлог).

Д. ОТНОСНО ЕТИЧНОТО ПОВЕДЕНИЕ И КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ ПРИ МАГИСТРАТИ И СЪДЕБНИ ЗАСЕДАТЕЛИ

Препоръките на гражданското наблюдение върху работата на съда от 2007 г.¹, свързани с предотвратяването на конфликта на интереси в съдебната система, породен от обвързаности между магистрати, адвокати и съдебни заседатели, продължават да са актуални и в момента. Петте изминали години се оказаха недостатъчни да се въведат промени и да се наложат правила и норми, които да ограничат нерегламентираните връзки и зависимости между участниците в правораздавателния процес. Затова ние отново препоръчваме:

1. Съдии, съдебни заседатели и служители да не могат да работят в един съд, ако имат родствени отношения, живеят в съжителство, свързани са с бизнес отношения или имат други зависимости.
2. Съпрузи и роднини по права линия, по съребрена линия до четвърта степен или по сватовство до трета степен, хора във фактическо съжителство, свързани лица, икономически или други обвързващи отношения, да не работят в един съдебен район.
3. Да не се избират съдебни заседатели, които са в роднински връзки със съдиите и други магистрати, които работят в същия съдебен район.
4. Съдебните заседатели да не съвместяват дейността си с други длъжности в държавни и местни организации, които могат да породят конфликт на интереси.
5. Прозрачност на съдебните дела, в които между страните има конфликт на интереси, основан на семейни, икономически или други предпоставки, в съответствие със законите и Правилника за работа на съдебната администрация.

¹ Общ аналитичен доклад за гражданското наблюдение на съда в Разград, Добрич, Силистра, Търговище и Шумен, 2007г. - <http://watch.ngo-rz.org/bg/catalog/item19.html>

6. Да се спазват етичните правила за поведение на съдиите, прокурорите, съдебните заседатели, адвокатите, съдебните служители.

Е. ОТНОСНО ПРАКТИКАТА В ГРАЖДАНСКИТЕ ДЕЛА ЗА МЛАДЕЖКО И ДЕТСКО ПРАВОСЪДИЕ

1. Да се създадат регламенти за подбор и поддържане на квалификацията на юристи, специализирани за работа по процеси, свързани с правораздаването спрямо деца и младежи, ненавършили пълнолетие.

Ф. ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

Препоръки за изменение в закона

1. За да се защитят правата на децата законът да предвиди задължителното назначаване на техен особен представител, който по време на съдопроизводството да гарантира съблюдаването на техните интереси (Благоевград).

2. Присъствието на психолог и представител на Дирекция „Социално подпомагане“ в съдебната зала по време на процес, в който участва дете да стане задължително, а не както е предвидено в момента “при необходимост” (Благоевград).

3. Законът да даде възможност на съда да насочи и когато е необходимо да задължи родителите или настойниците да ползват услугите на психолог за укрепване емоционалното състояние и психичното равновесие на поставените в риск деца (Благоевград).

4. Законодателят да предвиди възможност за провеждане на съдебна процедура без участието на родителя, когато интересите на децата налагат това.

Препоръки за подобряване работата на съда по прилагането на закона

1. Да се търсят други алтернативи освен настаняването на децата в Домове за деца, лишени от родителска грижа, като се обръща внимание на възможността те да бъдат отглеждани от приемни семейства (Благоевград).

2. В съдебните палати да се обособят специални зали за изслушване на децата “синя стая” (Кюстендил, Петрич).

3. Да се въведе в съдебната практика повишена отговорност за преценка на родителските грижи и семействата, които не покриват минималните стандарти да бъдат насочван със съдебен акт към специализирани програми за повишаване на родителския капацитет (Кюстендил).

Г. ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ЗАЩИТА ОТ ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ

Препоръки за подобряване работата на съда по прилагане на закона

1. Съдът постановява мерки за защита от домашното насилие, като най-често издава заповеди за незабавна защита. Не се прилага мярката, която задължава извършителя на насилие да посещава специализирани програми (Благоевград) .

2. Съдът, в сътрудничество с НПО, да популяризират Закона за защита от домашното насилие сред хората от уязвимите групи (Благоевград, Кюстендил, Разлог, Перник, Петрич и Дупница).

Н. ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕ НА СЕМЕЙНИЯ КОДЕКС

Препоръки за изменение в закона

1. Да се промени чл. 130, ал. 3 от СК, с което да отпадне частично задължението на родителите да искат разрешение от съда за разпореждане с парични суми от влоговете на непълнолетните си деца¹. Да се определи минимален праг на сума, която може да се използва без съдебно разрешение.

2. Да се въведе като задължителен етап медиацията, за да се създаде възможност за улеснено решаване на споровете между страните, които уреждат взаимоотношенията си по СК. Тя да предхожда съдебната фаза, като се популяризира предимствата, които този подход ще донесе на гражданите.

I. ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА БОРБА С ПРОТИВО-ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОЯВИ НА МАЛОЛЕТНИ И НЕПЪЛНОЛЕТНИ

1. Да се създаде ориентирана към правата на детето нова правна уредба, изцяло съобразена с международните правни стандарти.

J. ОТНОСНО УКАЗА ЗА БОРБА С ДРЕБНОТО ХУЛИГАНСТВО

Продължават да са актуални препоръките на екипа ни от 2011 г.²

1. Да се прилага разпоредбата в УБДХ (чл.1, ал.4), която предвижда да се прекратяват съдебните дела, а случаите да се насочват към местните КБППМН и детски педагогически стаи на МВР.

2. Прилагането на УБДХ да включва задължително регистър, в който да се вписват наложените мерки за наказание „задържане в поделенията на МВР“, който да се контролира от прокуратурата.³

3. Местата за задържане на лица и изтърпяване на административни мерки трябва да станат обекти с обществено предназначение по смисъла на Закона за здравето, за да се осъществява административен контрол върху условията за живот.

4. Наказанието „задържане в поделенията на МВР“ по УБДХ да бъде прилагано само в места, които да отговарят на основните европейски стандарти за сигурност и хигиена.

5. В УБДХ да се предвиди възможност бързата процедура да не е задължителна за всички съдебни дела, а само за тези, при които обществения интерес налага това.

6. Когато непълнолетни нарушители са изправени пред съда по УБДХ, задължително на процеса да бъдат представени Дирекция „Социално подпомагане“ и Отдела за закрила на детето, които да дадат становище по случая, съгласно нормите на Закона за закрила на детето.

7. Да се уведомява задължително прокуратурата и да се изисква становище от нея по всяко конкретно съдебно дело (внесена полицейска преписка).

8. Прокуратурата да участва в съдебните производства по УБДХ срещу непълнолетни младежи, обвинени в нарушение на обществения ред.

9. Когато подсъдими по УБДХ са непълнолетни към тях да се прилага санкция, различна от „задържане в поделенията на МВР“. Младежите на тази възраст трябва задължително да посещават учебни занятия, а съдът с подобно решение препятства достъпа им до образование. Освен това т.н. „полицейски кучкарници“

¹ http://bvtvnews.bg/1481753755-Roditeli_ne_mogat_da_polzvat_spesteni_za_detsata_im_pari_v_banku.html; http://www.varnautre.bg/novinite/bulgaria/25986-sudut_ne_iska_veche_da_kontrolira_tegleneto_na_pari_ot_detski_vlogove

² Доклад за напредъка на съда в Северна България 2010-2011 - <http://watch.ngo-rz.org/bg/catalog/item14.html>

³ Коментар на екипа на проекта: „Не може да се създава и води регистър за неблагоприятни обстоятелства, какъвто не е предвиден в закон“.

не отговарят на санитарните норми за живот и там липсват условия, които да гарантират здравето и безопасността на ненавършилите пълнолетие деца и младежи. Предлагаме промените да следват логиката, според която в Закона за административните нарушения и наказания глобата за непълнолетните бе заменена с обществено порицание.

1.5 ИСТОРИЯ И ФИЛОСОФИЯ НА ПРОЕКТА

Отчетността започва с прозрачността

Началото винаги е момент, отдалечен във времето и твърде различен от първоначалните представи и намерения. Когато през 2004 година нашият център, в който членуват 10 неправителствени организации, се зае с първия си проект за наблюдение на съдебни дела и опитът, и впечатленията за работата на Темида бяха оскъдни. Бяхме решили да проследим как съдът защитава правата на жени, подложени на домашно насилие, изхождайки от опита си в Центъра в село Стражец, където наши доброволци помагат на хората в такова положение. Идеята ни беше подкрепена от Институт „Отворено общество“¹ и пилотният проект стартира успешно.

За първи път граждански наблюдатели влязоха в съдебната зала, за да проследят съдебни процеси, които не ги интересуват лично. Наблюдателите бяха в съда, водени от желанието да видят на място как работи съдебната система, призвана да гарантира върховенството на закона, да защитава правата на гражданите и да следи те да бъдат спазвани.

За последните седем години Центърът на НПО в Разград и Националната мрежа за гражданско наблюдение на съда осъществиха осем проекта по темата „гражданско наблюдение на съда и подкрепа за съдебната реформа на местно ниво“. Първият проект използва нова методика за гражданско наблюдение на съдебни дела, която бе приложена за първи път в 4 града в България (София, Варна, Бургас и Разград).

С помощта на американските ни партньори нашите наблюдатели, избрани чрез публична процедура, бяха обучени как и какво да наблюдават в съдебната зала, как да попълват специални карти за наблюдение, как да регистрират видяното, как да информират обществото за своята работа.²

Едногодишният мониторинг на специализирани съдебни процеси ни показва, че храмът на Темида се нуждае от гражданското око, което да регистрира детайли, често определяни от магистратите като несъществени. Тогава в нашия екип се зароди идеята да се заемем с по-широко по мащаб и обхват наблюдение, което да включва наблюдение върху съдилищата в пет съдебни окръга в Североизточна България. Проектът осъществихме в две части - първо проследявайки дела, заведени на основания по ГПК, НПК, Закона за защита срещу домашно насилие и Закона за защита от дискриминация. Вторият специализиран мониторинг проследи достъпа на уязвимите групи до правосъдие, като предмет на наблюдението бяха съдебни процеси, заведени по същите четири закона. Двата проекта осъществихме благодарение на финансовата подкрепа на Инициативата за укрепване на съдебната система³ и Тръста за развитие на гражданско общество в Централна и Източна България.

През февруари 2010 г. – април 2011 г. осъществихме проект „Правосъдие близо до хората“. Мониторингът обхваща 20 съдилища в 16 съдебни окръга на Северна България. Екипът за гражданско наблюдение включва 40 граждански

¹ За информация посетете страницата на Институт „Отворено общество“: www.CourtWatch.osf.bg

² Черил Томас от организацията „Адвокати от Минесота за човешки права“, Марна Андерсон от „WATCH“ и съдия Катрин Куейнтънс.

³ Програма на Американската агенция за международно развитие в България, 2004-2007.

наблюдатели, 20 анализаторски групи и 44 експерти. Ние проследихме 616 съдебни дела, в т. ч. 326 граждански и 290 наказателни. Теми на проучването бяха елементи от правораздавателния процес, които влияят пряко върху възможността на хората да се възползват от правосъдието.

Наблюдението обхваща съдилищата в градовете Варна, Разград (Районен и Окръжен съд), Шумен, Силистра, Търговище, Русе, Добрич, Попово, Кубрат, Велико Търново, Ловеч, Габрово, Плевен, Червен бряг, Левски, Враца, Ботевград, Монтана, Видин. Обхватът на наблюдението включва **територия от общо 26990.89 квадратни километра, на които живеят общо 1472337 човека**. Описаната територия обхваща 16 административни области в Северна България.

Главната цел на нашите проекти е да подпомагаме съдебната система в стремежа ѝ към прозрачност и ефективност. Мониторингът на Центъра на неправителствените организации в Разград има за задача да наблюдава и изследва важни за съдебната реформа теми. Гражданското наблюдение е механизъм обществото да получи информация как органите на съдебната власт съблюдават и прилагат задължението да спазват основните права на хората от уязвимите групи.

Резултатите от наблюдението показваха, че има известен напредък в дейността на съдебната система в Североизточна България, но за реализиране на съдебната реформа са необходими още много усилия.

Издадени доклади за гражданско наблюдение на съда

Доклад за наблюдение на съдебни дела за домашно насилие над жени, 2005 г.: www.court1-rz.hit.bg/, рубрика „Отчети“ – „Годишен“;

Първи доклад за напредъка на съда с фокус уязвими групи, 2006 г.: www.court2-rz.hit.bg/, рубрика „Бюлетин“;

Втори доклад за напредъка на съда при прилагане на законите, 2007 г.: www.court3-rz.hit.bg/, рубрика „Бюлетин“ – „Отчети“ – Краен аналитичен доклад;

Трети доклад за напредъка на съда с фокус достъп до правосъдие на уязвими групи, 2006 г.: www.court4-rz.hit.bg/, рубрика „Бюлетин“.

Четвърти доклад за публичния образ на съда в три града, 2009 г.: www.ngo-rz.org/archives/gn5.pdf.

Пети доклад за дейността на Центъра на НПО в Разград по прилагане на закона за защита срещу домашното насилие, 2010 г.: www.ngo-rz.org.

Шести доклад за гражданско наблюдение на съда в Разград, Шумен, Силистра и Попово, 2010 г.: www.ngo-rz.org.

Седми доклад за гражданско наблюдение на съда в Търговище, Русе, Добрич и Варна, 2010 г.: www.ngo-rz.org.

Осми доклад за гражданско наблюдение на съда във Велико Търново, Кубрат, Ловеч и Разград, 2010 г.: www.ngo-rz.org.

Девети доклад за гражданско наблюдение на съда в Габрово, Левски, Плевен и Червен бряг, 2010-2011 г.: www.ngo-rz.org.

Десети доклад за гражданско наблюдение на съда в Ботевград, Враца, Монтана и Видин, 2011 г.: www.ngo-rz.org.

Единадесети доклад за дейността на Центъра на НПО в Разград по прилагане на Закон за защита от домашното насилие, 2011 г.: www.ngo-rz.org

1.6 МЕТОДОЛОГИЯ НА ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ

Методиката на проекта е резултат от сътрудничеството на гражданска коалиция от авторитетни американски неправителствени организации - „Адвокати от Минесота за човешки права“ и „WATCH“. Българският вариант на методиката е разработен от Институт „Отворено общество“ през 2004г. Подходът е използван от Центъра на НПО в Разград в работата му по проекти, свързани с мониторинг върху съдебната система у нас, осъществявани в периода 2004-2011 година.

В периода 2007-2009 обогатихме инструментариума на наблюдението в сравнение с използваните от нас подходи през 2004-2005 година. Въведохме анкетни карти за наблюдение, които бяха универсализирани за целите на мониторинга. Чрез тях впечатленията на наблюдателите за публичния образ на съда постъпваха при нас ясно систематизирани, тематично насочени и концептуално свързани. Емпиричните резултати бяха анализирани от гражданска консултативна група, съставена от експерти юристи, психолози, журналисти, социални работници. Изводите бяха обобщени в тримесечни доклади за напредъка на съда, които периодично представяхме на магистратите от наблюдаваните райони и на медиите в градовете, където се осъществяваше наблюдението. Организирахме публични форуми за обсъждане с най-широко гражданско участие, в което специално бяха поканени за участие и съдебните заседатели.

През 2010-2011 г. осъществихме първия национален проект за гражданско наблюдение на 20 съдилища в Северна България, което е нов етап в развитие на методиката за мониторинг. В настоящия проект обект на гражданско наблюдение са: 24 съдилища на районно и окръжно ниво в Южна България, разделени в четири групи по 6 (4 районни и 2 окръжни).

I. Група – Окръжен съд – Благоевград (Районен съд – Благоевград) Окръжен съд – Кюстендил (Районен съд – Кюстендил) Районен съд - Перник, Районен съд – Петрич, Районен съд – Разлог, Районен съд – Дупница;

II. Група – Окръжен съд – Пловдив (Районен съд – Пловдив) Окръжен съд – Пазарджик, (Районен съд – Пазарджик), Районен съд – Асеновград; Районен съд – Карлово; Районен съд – Пещера, Районен съд – Велинград;

III. Група – Окръжен съд – Стара Загора (Районен съд – Стара Загора), Окръжен съд – Хасково, Районен съд – Хасково, Районен съд – Кърджали, Районен съд – Чирпан, Районен съд – Свиленград, Районен съд – Димитровград;

IV. Група – Окръжен съд – Ямбол (Районен съд – Ямбол), Окръжен съд – Сливен, Районен съд – Сливен, Районен съд – Бургас, Районен съд – Поморие, Районен съд – Несебър, Районен съд – Царево;

Наблюдават се ключови области от съдебната дейност от значение за съдебната реформа на местно ниво в различни съдилища в Южна България на ниво окръжни и районни магистратури. Предмет на проучването са темите, свързани с:

1. Етично поведение на представителите на съдебната система и конфликт на интереси, произтичащ от техни взаимоотношения и обвързаности - Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси и Кодекс за етично поведение на българските магистрати.

2. Отчетност, публичност и прозрачност в работата на съдилищата – интернет-страници; визуализация; електронни услуги-електронно правосъдие; съдебни такси (договори, начин на плащане, комисионни, посредници);

3. Случайното разпределение на постъпилите съдебни дела и публикуване на съдебните актове на електронните страници на съдилищата;

4. Правосъдие за деца/Младежко и детско правосъдие – Закон за закрила на детето, Семейен кодекс, Закон за защита от домашно насилие, Указ за борба

с дребното хулиганство, Закон за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни.

Наблюдението се извърши от специално обучен за целите на проучването екип, който събира данните от мониторинга с помощта на стандартни карти за оценка, съставени за нуждите на проекта и спецификите на съдебните процеси. Използва се смесена методика, която включва лично наблюдение с присъствие в съдебната зала, събиране на факти и анализ на публикации в медиите.

В рамките на проекта бяха анализирани интернет-страниците на шест районни и два окръжни съдилища и изготвихме документ с обективно представяне на фактите и направените сравнения. Изследвахме практиките на съдилищата в стремежа им да направят дейността на институцията публична и прозрачна, да увеличат степента на информираност на гражданите.

II. ИЗВОДИ ОТ ГРАЖДАНСКОТО НАБЛЮДЕНИЕ

2.1 ЗА ОТЧЕТНОСТ, ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ НА СЪДА

А. ЗА ПУБЛИЧНОСТ НА СЪДЕБНИТЕ АКТОВЕ И МОТИВИТЕ КЪМ ТЯХ

Коментар на екипа: При проучването на произволно избрани публикувани актове, установихме, че много често се използват инициали на адвокати, съкращения на имена на фирми и/или съкращения на имена на институции и организации. Всички тези обекти не попадат в разпоредбата на чл.2 от ЗЗЛД. Считаме за некоректно използването на инициали, когато трябва да се назовават адвокати. Адвокатурата поддържа публичен регистър, в който са вписани членовете на отделните колегии с пълните им имена. Неназоваването им в публикуваните съдебни актове само усилва съмненията, че чрез използването на инициали се прикриват обвързаности между защитниците и магистратите, участвали в един и същ процес.

Петрич

На случаен принцип бяха проучени следните съдебни актове, публикувани на страницата на Районен съд - Петрич.

1. Решение на съда №313 по наказателно дело 20111230201563 от 19.03.2012г., съдия Мая Банчева. Публикуваният акт няма титул и не са отбелязани имената на съдията и съдебния секретар. Отбелязано е, че делото е образувано по молба на главен архитект Б.Б. на общ. П.

2. Протоколно определение №150 към дело 20121230200222 от 13.02.2012г. по наказателно дело, гледано от съдия Божана Манасиева, Файлът не може да се отвори като документ от текстообработващата програма (MS Word). За да могат гражданите да ползват документа, той трябва да бъде копиран и преформатиран. Няма посочени данни за прокурора - не са изписани нито инициали, нито име. Адвокатът е посочен като адв. Т.

3. Протоколно определение №117 от 06.02.2012г., съдия Рая Манолева, наказателно дело. Липсва името на прокурора, съдебния секретар и защитника

4. Решение №12 11/01/2012 към гражданско дело по Кодекса на труда 20111230101615, съдия Ангелина Бисеркова. Общината е посочена с инициал: община П. Фирмата, срещу която се води делото, е посочена с инициали.

5. Решение №84 към дело 20111230101769 от 13/03/2012, гражданско дело по СК, съдия Атанас Кобуров. Липсва името на съдебния секретар.

Според нас Районния съд в Петрич спазва формално изискването на публикуване на постановените съдебни актове. В много от публикуваните решения липсват диспозитиви, често достъпът до тях е затруднен заради технически проблеми. Публични институции, включени в процесите по съдопроизводство, са изписани с инициали, като например вместо да се напише „Община Петрич“, се изписва „Община П.“

Кюстендил

На случаен принцип са проучени съдебни актове, публикувани на страницата на Окръжен съд - Кюстендил. В секция “Поставени съдебни актове” има опция за разширено търсене по отделните дела, което препраща към сайта на МП. На произволен принцип бяха разгледани следните публикации:

1. Решение на КОС от 28.02.2012 г. Производството е по реда на чл.64, ал.6 във вр. с ал.4 във в.р. С ал.1 от ЗИНЗС. ЧНД № 61/2012. В решението е посочено името на председателя на състава - Пенка Братанова, секретарят е посочен с инициали

М. С., името на прокурора е упоменато - Валери Пенков. Осъденият, защитникът му, началникът на затвора - гр. Б, председателят на комисията по чл.73 ЗИНЗС към затвора - Б. са посочени само с инициали.

2. ВЧНД №19/2012 г. Състав: Г. Мухтийска - председател и членове: Ваня Богоева и Евгения Стамова. Определение. Секретар Г. К.; Прокурор Владимир Мицов. Производството е по реда на чл. 65, ал. 7 от НПК. Жалбоподателят Р.Л.Г., редовно призван се явява лично и се представлява от защитника му адв. В., който е преупълномощен от адв. Д. - процесуален представител и защитник на обвиняемия до момента.

3. Гр. Дело № 795/2011 г. Съдебен състав: Росица Савова - председател и членове - Соня Кочова и Татяна Костадинова. Секретар: В.С. адвокат Г.М. действащ като пълномощник на "Софитекс"ООД гр. София, въззивницата и нейните правоприемници са посочени с инициали.

4. Решение по търговско дело № 83/2011 облигационни искиове - Бендидас ЕООД - община Дупница от 07.03.2012 г. Съдия Галина Мухтийска. Секретар М. С. Ищецът ***** ЕООД ЕИК *** от гр.***, **, ул."***" № **,вх.**.**,ет.**.офис ***,с посочен в нея съдебен адрес: гр.***** , ул."*****" № **, адв.И., С.Б.

5. Гражданско дело №837/2011 г. Състав на съда: Росица Савова - председател и членове - Соня Кочова и Таня Костадинова. Образувано е по жалба на А.В.К. с ЕГН *****,***, против постановление за прекратяване на изп. дело № 79/2011г. по описа ЧСИ Н.С. с район на действие КРС на основание чл.433, ал.1, т.1 ГПК. С молба от 26.06.2011г..до ЧСИ Славов вискателят по изп.дело №79/2011г. А.К. е уведомял, че прекратява пълномощията на адвокат И.Йосев.

Разлог

Актовете са публикувани в рубрика „съдебни актове“. Поместени са в два различни раздела съобразно вида на делото, към което се отнасят - гражданско или наказателно. Подредени са хронологически, според месеца на тяхното постановяване. На произволен принцип бяха разгледани следните актове:

1. Решение 283/18.01.2012 по гражданско дело 1963/2011. Решението се отвори с нормален шрифт. Изписани са пълните имена на председателстващия съдия - Атанас Иванов и секретар Светла Сланчева. Страните са упоменати с инициали. Искова молба от МСМ чрез адвокат СД против „Т“ Е. ЕИК с адрес на управление.

2. Определение 1392/27.03.2012 Председател Велина Полежанова, няма посочен секретар, страните са отбелязани с инициали.

3. Наказателно дело Присъда № 803/16.02.2012 председател Яна Димитрова, секретар Катя Самарова. Страните са упоменати с инициали. Изнесени са мотивите на присъдата. Прави впечатление, че името на прокурора не е упоменато на титула на решението, но в мотивите е посочен като представител на РП-Р- прокурор Ч.

4. Решение 1043/02.03.2012 по АНД 696/2011 съдия Емил Божков, секретар Катя Полежанова. Лицето, което е подало жалбата е с инициали АНА срещу Директора на РД за областите С, С, К, П и Б със седалище Г.С. към ГД „К.П“ при КЗП. Адвокат Г. Обжалване пред Бл. АС.

5. Решение 1060/05.03.2012 по гражданско дело 133/2011 съдия Румяна Запрянова, секретар Катя Полежанова. Адвокати и страни са посочени с инициали.

Дупница

Постановените съдебни актове, публикувани на интернет-страницата на Районния съд в Дупница, се намират трудно, защото липсва обособен раздел с такова име. Страницата няма добра структура и гражданите не могат бързо да намерят необходимата им информация. Съдебните актове са публикувани в рубриците „Свършени граждански дела“ и „Свършени наказателни дела“. Липсва възможност за търсене на определено дело по номер и дата и се изисква доста време за намирането му. Рубриката „влезли в сила съдебни актове“ не е достъпна

за потребителите. На произволен принцип бяха разгледани следните постановени съдебни актове:

1. Решение от 15.03.2012г. по гражданско дело 3509/2011г., образувано по иск за плащане на издръжка. Разгледано е от съдия Светлана Бъчева със секретар Юлия Вукова. Решението е публикувано в пълно съдържание, спазени са изискванията по Закона за защита на личните данни. Публикуваното решение изглежда „едно към едно“, като на хартиен носител.

2. Определение от 03.02.2012г. по гражданско дело 374/2012г. по иск за разрешение за изтегляне на парична сума от детски влог. Разгледано е от съдия Светла Пейчева със секретар Ива Георгиева. Публикацията е пълна, включва и протокол с информация за хода на производството. Спазени са изискванията по Закона за защита на личните данни. Публикуваният акт изглежда също, като на хартиен носител.

3. Решение по гражданско дело 2440/2011 по иск с правно основание чл. 127а от СК вр. с чл. 76, т. 9 ЗБДС. Разгледано е от съдия Маргарита Алексиева със секретар Юлия Вукова. Решението е пълно. Спазени са изискванията по Закона за защита на личните данни. Публикуваният акт изглежда също, като на хартиен носител.

4. Определение по гражданско дело 462/2012г. по искова молба за лишаване от родителски права. Разгледано от съдия Милена Богданова, секретар не е посочен. Една от страните е посочен като „Д.К. Гълъбова - С“. Видно е, че с две фамилии, доколкото споменаването на едната не представлява нарушение на изискванията по ЗЗЛД. Публикуваният акт изглежда също, като на хартиен носител.

5. Решение от 20.02.2012г. на Районен съд - Дупница на съдия Светлана Бъчева. Производството е по реда на чл.127а СК. Спазени са изискванията по Закона за защита на личните данни. Публикуваният акт изглежда също като на хартиен носител.

Благоевград

В интернет-страниците на Окръжен съд и Районен съд в Благоевград публикуваните съдебни актове са поместени по един и същи начин в рубрика „съдебни актове“. Структурата в раздела с публикуваните съдебни актове е по години, месец и дати. Указания за достъпа до тях се намират в подменю „Упътване за извършване на справки“. На гражданите е предоставена за удобство възможност за справки в три различни варианта - по номер на дело, по постановени съдебни актове и по влезли в сила съдебни актове. Съществува възможност и за подробно търсене и справки посредством Централизирания интерфейс за публикуване на всички съдебни актове на съдилищата, поддържан от ВСС.

На произволен принцип бяха разгледани следните публикации в интернет-страницата на Окръжен съд - Благоевград:

1. Определение по въззивна жалба в гражданско дело 525/2010г. Разгледано от съдия Анета Илинска. Не се четат мотивите, липсват данни за състава, разгледал делото.

2. Постановено определение по дело № 20121200600016 от 12.01.2012 Съдия - Емилия Дончева. Окръжен съд - Благоевград. Имената на адвокат на една от страните в процеса са с инициали. В публикувания съдебен акт като председател на състава е описан съдия Красимир Аршинков, а съдия Емилия Дончева е член на състава.

3. Постановено решение на съда по дело № 20111200100336 Съдия - Величка Борилова. Окръжен съд - Благоевград. Председател на състава е съдия Величка Борилова. Производството е по реда на чл.607 и сл. ТЗ. Използват се инициали за градове - "град Р.". Странно се съкращават имената на юридически лица, като например: "Мото П.."; "и сладкарство - В. ЕООД".

4. Постановено решение на съда по дело № 20121200600036 Съдия - Иво Харамлийски.

- използват се инициали за публична институция - РС -С.; Р.П. - С.
- липсват имената на прокурора.

5. Постановено решение на съда по дело № 20111200501096 Съдия - Величка Борилова.

- използват се инициали за публична институция - „Районен съд - Б.“

Районен съд - Благоевград

1. Определение № 1493 по дело № 20121210100516 от 17.02.2012 Съдия - Саша Алексова.

- спазени са изискванията на ЗЗЛД, не са установени технически грешки и пропуски.

2. Решение на съда № 2270 по дело № 20111210102163 от 15.03.2012 Съдия - Владимир Ковачев.

- използват се инициали за град - „град С.“, „град Б.“.
- използват се инициали за публична институция - „Районен съд - Б.“.
- Номера и данни по приложения доказателства са заличени - договор за потребителски К. № */02.07.2009 г.
- Не са посочени имената на съдебния секретар.

3. Решение на съда № 3166 по дело № 20111210201727 от 12.04.2012 Съдия - Татяна Богоева-Маркова.

- използват се инициали за град - „град Б.“
- използват се инициали за публична институция - ОДМВР - Б.
- Използват се инициали за длъжностни лица - служители на МВР.

4. Решение на съда № 4139 по дело № 20121210100817 от 17.05.2012 Съдия - Иван Петков.

- използват се инициали за публична институция - Дирекция за “С. П.”- гр. Б.
- Използват се инициали за длъжностни лица - представител на Дирекция за „С.П.” - ст. юр. Ш.; представлявано от Директора А. С. Б.

5. Решение на съда № 3364 по дело № 20111210102631 от 21.04.2012 Съдия - Саша Алексова

- използват се инициали за юридическо лице - “Б. П. П. Ф.” Е.
- използват се инициали за публична институция - „Районен съд - Б.“
- Не са посочени имената на съдебния секретар.

Перник

В интернет-страницата на Районен съд - Перник публикуваните постановени съдебни актове се намират в рубрика „съдебни актове“. Лесно се намират публикациите, подредени са по месеци и в таблици по видове дела. Забелязва се, че някои решения или определения не са публикувани, като причините за това остават необясними. На произволен принцип бяха разгледани следните постановени актове:

1. Решение по гр. дело № 6770/2011г. по ЗЗДН, разгледано от съдия Николина Янчева. Вижда се, че липсват мотиви. Спазени са изискванията по Закона за защита на личните данни.

2. Решение от 16.01.2012г. по Гражданско дело No 2949/2011, I състав. Председател и докладчик: МИЛА Й. КОЛЕВА

- използват се инициали за вещо лице - вещо лице Т.В.Р.

3. Решение № 162/27.02.2012г. на Районен съд - Перник на съдия Десислава Ахладова и секретар Катя Василева по гражданско дело №18 по описа за 2012 год. по ЗЗДН

- спазени са изискванията на ЗЗЛД, не са установени технически грешки и пропуски.

4. Решение от 07.03.2012 год.; на Районен съд - Перник на съдия Диана Матеева по гражданско дело № 3423 по описа за 2011 година

- Имената на секретаря по делото са с инициали.

5. Решение от 03.04.2012 г. на Районен съд - Перник на съдия София Икономова по гражданско дело № 3854 по описа за 2011 год.

- Имената на секретаря по делото са с инициали.

В. ЗА ПРИНЦИПА НА СЛУЧАЙНОТО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ СЪДЕБНИ ДЕЛА В СЪДА

В четири от наблюдаваните съдилища в градовете Перник, Кюстендил, Дупница и Петрич използват програмата Law Choice за случайно разпределение на постъпилите дела. В Благоевград и Разлог делата се разпределят чрез програмния продукт ASUD, който осигурява автоматична система за управление на делата. В нея се съдържа модул, чрез който се осъществява случайното разпределение. Програмата поддържа архив, който запамятава всички действия и дава възможност за контрол.

Окръжен и Районен съд в Благоевград	ASUD
Районен съд – Разлог	ASUD
Районен съд – Перник	Law Choice
Окръжен и Районен съд – Кюстендил	Law Choice
Районен съд – Дупница	Law Choice
Районен съд – Петрич	Law Choice

Наблюдението отчита като недостатък на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение на делата невъзможността при прилагането му да се отчита фактичката и правна сложност на делата, подлежащи на разпределение. Ползването на количествения показател нерядко води до изключителна натовареност на едни съдии с тежки като фактически обем и приложим закон дела, а други съдии в продължение на месеци получават дела, представляващи трудност за производство, произнасяне и изготвяне на съдебните актове в срок. Системата за случайно разпределение на делата според нас показва и друг недостатък, който допуска прилагането на механизми за манипулиране. По този начин се премахват гаранциите за обективност и прозрачност при определяне на съдиите докладчици. Ако системата за случайно разпределение позволява манипулиране, ще се окаже, че всички магистрати са поставени в ситуация, при която лица от техническия персонал решават съдбата на конкретното дело, още преди да е започнал същинския процес по него. Констатираните недостатъци се потвърждават и от позицията на заместник-председателя на ВКС Гроздан Илиев по отношение на механизма за случайното разпределение на дела.¹

Коментар по темата в медиите: Системата за разпределение на делата показва, че е възможно в пъти различно натоварване на отделни съдии. Този въпрос не е вътрешно ведомствен. Да, действително поставя в нечестна ситуация едни съдии спрямо други, а количеството работа може да направи едни съдии уязвими повече от други.

Но същественото е, че неравномерното разпределение, поддържано години наред, рефлектира върху гражданите. Поставя под съмнение случайното разпределение на делата, а страните трябва да са сигурни, че съдът, който ще им гледа делото, е независим и безпристрастен. Затруднява срочната работа по обективни причини извън субективните

¹ <http://www.vks.bg/Docs/doklad%20iliev.pdf> - ДОКЛАД за състоянието на съдебната дейност по изпълнение на препоръките на Европейската комисия за по-голяма ефективност в областите на осъществяваната съдебна реформа, противодействие на организираната престъпност и корупцията по високите нива на властта - стр.6.

възможности на съдията. От десетилетие обсъждаме проблемите с извънмерното натоварване на Софийския районен съд без ползнен ефект, защото решението не е в механичното увеличаване на щата на съдиите. Трябва да се започне отначало - компетентен анализ на приемливата норма на натоварване на един съдия, класифициране на делата по сложност и оценка как да се постигне равномерно натоварване на всички съдии, така че да няма нито съдии без работа, нито такива с работа, надхвърляща разумния предел. Впрочем, в последния доклад на ЕК се отправя напълно обоснован упрек - у нас се правят промени на посоки, без да почиват на задълбочен фактически и правен анализ, което пак показва наличието на криза на компетентното държавно управление, включително на съдебната власт.¹

Благоевград

В Окръжен съд - Благоевград се използва компютърната програма ASUD за случайно разпределение на делата. софтуерният продукт съставлява модул, интегриран към Автоматизираната система за управление на делата (АСУД), при която чрез жребий делото се разпределя за решаване на определен съдия. Системата за разпределение на делата се прилага от двама съдии, упълномощени със заповед на Председателя на Окръжен съд - Благоевград. Разпределението на наказателните дела се извършва от заместник-председателя на съда от наказателно отделение, а на гражданските - от съдия от гражданското отделение. В случай на отсъствието със заповед се определя друг съдия, който да извършва разпределението за съответния период. При случайното разпределение на делата към всяко ново дело винаги се разпечатва протокол, който се подписва от съдията, извършил разпределението. Протоколът се разпечатва на хартиен носител, като това става веднага след извършване на разпределението. В съда има утвърдени вътрешни правила за случаен подбор на делата, които са в сила от 01.12.2010 г. и са публични. За поддръжка на електронния архив отговарят системните администратори, които извършват архивиране на дискове, съхранявани в каса. Екипът установи, че съществува равномерна натовареност между съдиите, както и механизъм за изравняване на делата. Няма възможност за манипулация и за каквато и да е намеса в програмата. Всяко едно действие, извършено в нея по дадено дело се запаметява в архив, от който е видно лицето, което го е извършило, вида на действието, дата и час на промяната. Не е възможно протоколът от разпределението да се преобразува във формат Word и да се правят корекции. От разпределението се правят изключения в случаите, когато даден съдия отсъства поради отпуск, болест и при наличие на конфликт на интереси - когато съпругът е съдия в първоинстанционния съд или е адвокат. В тези случаи тези лица се изключват автоматично, тъй като ако това не бъде направено, те ще участват в разпределението, а след това ще си направят отвод, но делото ще се води разпределено на този съдия и той вече ще е натоварен с него. Друга гаранция за случайния подбор е обстоятелството, че преди разпределянето делата се подреждат по входящ номер. По този начин е невъзможно определени съдии да разглеждат конкретни дела, в които има голям материален интерес или конкретни магистрати да разглеждат дела на определени субекти.

Обект на наблюдение от екипа бе и начинът на включване на съдебни заседатели в съдебните състави. Той също се извършва на принципа на случайния подбор чрез компютърна програма. По този начин е гарантирана липсата на манипулация при избора и равномерно участие на съдебните заседатели в делата. Когато подсъдим е непълнолетно лице, съществува практика да се извърши жребий измежду съдебни заседатели с педагогическо образование.

Кюстендил

Системата за разпределение на делата дава възможност да се обособи отделна категория дела в Окръжен съд Кюстендил в раздел: „Дела с фактическа и правна

¹ <http://www.legalworld.bg/show.php?storyid=25756> - Мирослава Тодорова, председател на съюза на съдиите в България.

сложност". При постъпване на делото, ако разпределящият счете, че делото е от такъв тип категория, то може да бъде разпределено именно като такова и по този начин да се създаде равномерна натовареност между всички съдии от съответната магистратура. Случайното разпределение на съдебните дела в Окръжен съд - Кюстендил се провежда от председателя на съда. Достъп до самата програма има само той, а в редките случаи, когато отсъства, негов заместник бива натоварен с тази задача. Разпределението на делата сред съдиите се документира в писмен протокол с печат и подпис на извършилия разпределението. Всяко съдебно дело е заведено в деловодството под уникален номер, който се въвежда в системата за разпределение. Достъпът до електронната програма за разпределение става само от кабинета на председателя и всяко действие в програмата се вписва в електронен архив. Съществуват някои особени случаи, в които разпределението не е на случаен принцип:

- При постъпил отвод на определен съдия.
- В случай на непланирано краткосрочно отсъствие на съдия по болест или други причини, насрочените му съдебни заседания, се провеждат от друг съдия, определен от председателя.
- Дела, чийто характер изисква незабавно разглеждане се изключват от случайното разпределение и подлежат на разпределение по дежурство. Като дежурните съдии разглеждат дела от категория наказателни дела от частен характер, образувани по искане на прокурора за вземане мярка за неотклонение «задържане под стража», както и други искания за съдебно съдействие на досъдебното производство, които не търпят отлагане.

Това са най-честите изключения, при които не се прилага принципа на случайно разпределение. От проведеното наблюдение установихме, че делата наистина се разпределят еднакво и трудно би могло да има манипулация. Разгледахме подробно доклади за изминали месеци, с броя дела на съдиите. Броят на съдебните дела беше приблизително еднакъв за всички. Използва се механизъм за изравняване, който е заложен в самата система. Внимание привлече през месец март 2012 един особен случай. Младши съдия в Окръжен съд Кюстендил се е върнала от отпуск и до сега не са ѝ били разпределяни дела. Председателят обясни, в този случай натовареността се залага на 50%. В системата, обаче няма заложено такова разпределение на 50%. Съответно, ако останалите съдии имат до сега разгледани по 30 дела, а на младши съдията се запише 0 дела, системата автоматично ще разпределя всички дела на този младши съдия. В такъв случай, ръчно се записва вместо 0 дела - 15 дела, за да стане натоварена на 50%. Това се отразява в електронният архив. В края на месеца броят на делата се определя, като се извадят записаните в началото бройки на делата. Формално това е изкуствена манипулация на програмата, но в същото време тя гарантира равномерна натовареност и справедливост при разпределението между съдиите.

Дупница

Случайното разпределение на делата в Районен съд - Дупница се провежда под стриктния контрол на председателя на съда Ели Скоклева. Недопускане и изключване на магистрати от случайното разпределение на делата се допуска само при наличие на конфликт на интереси или други уважителни причини, които се документират и мотивират. Мотивите за изключване на съдии от случайното разпределение остават в архивната база-данни на програмния продукт и могат да бъдат проверени по всяко време след приключване на разпределението. При наблюдението на процедурата беше направен и експеримент за манипулиране на резултатите чрез нанасяне на корекции върху протокола, който се отбелязва автоматично от програмния продукт. Оказа се, че такава манипулация е възможна, но тя се отразява само на документа, който се распечатва. В базата-данни на програмния продукт не е възможно да бъдат нанесени такива

корекции, което означава, че при един действителен опит за манипулиране на случайното разпределение ще има несъответствие между разпечатания протокол и електронния му вариант, съхранен в базата данни на програмата за случайно разпределение.

Перник

В Районен съд - Перник случайното разпределение на съдебните дела се извършва чрез специализиран софтуер Law Choice версия 3.2, предоставена от Висш съдебен съвет. Програмата е инсталирана на два компютъра и разпределението на делата става само на тези компютри. Възможност за работа с програмата имат административният ръководител на съда и заместникът му, който е заместник-председател на районния съд в града. Случайното разпределение на делата е определено с вътрешни правила, публикувани на сайта на магистратурата. Автоматичният принцип на избор на съдия не дава възможност за манипулации. Ако има съдии напуснали, в отпуск по болест, в полагаем годишен отпуск, участие в семинар или друга причина, за отсъствие, за тях автоматично се включва функцията "не участват".

Петрич

В Районен съд - Петрич постъпилите и образувани съдебни дела се разпределят от административния ръководител. В програмния продукт за разпределение на делата, гражданските и наказателните са обособени в групи по отделните текстове от НК и ГПК, като в разпределението на делата са заложили съдиите от гражданската колегия със 100% натовареност по всеки вид дело, а в разпределението на наказателните дела са заложили съдиите от наказателната колегия със 100% натовареност по всеки вид дело. Изключение се прави за административния ръководител, на който се възлага до 50% натовареност. Програмният продукт дава възможност да се проследи справката за всеки отделен съдия - колко дела е разглеждал във всяка отделна група. Изключения от разпределението се правят съгласно вътрешните правила за разпределение на делата на случаен принцип, утвърдени с заповед на административния ръководител, които правила са публикувани в сайта на Районен съд Петрич. Програмата за случайно разпределение се използва от председателя на РС - Петрич Мая Банчева, като при нейно отсъствие функциите при разпределението на делата се осъществяват от съдебния администратор - Силвия Арабаджиева. Техническата работа по въвеждането на информация се извършва от системния администратор Христо Дундев. В програмния продукт наказателните и гражданските дела са обособени на база анализ на постъпващите дела на РС - Петрич, съобразени са с трудността на отделните видове дела. Това позволява във всеки един момент по отделните групи за всеки съдия да се наблюдава броя на новопостъпилите дела. По всяко дело се разпечатва протокол за разпределение в момента на разпределението на конкретното дело, който се разписва от председателя или съответно от съдебния администратор. Програмата има електронен архив за поддръжката, за който е отговорен съдебният администратор. В архива на програмата се отразява всяка намеса, свързана с разпределение и въвеждане на каквато и да е информация. На самия протокол, който се отпечатва и прилага към всяко дело има информация между кои съдии се извършва разпределението съответно, ако е изключен определен съдия, фигурират и причините за изключването му. В РС - Петрич има утвърдени вътрешни правила за разпределението на делата на случаен принцип с заповед N 8 от 16.02.2010 и N67 от 30.12.2011г. Програмният продукт гарантира безпристрастността при разпределенията на делата. Системният администратор отговаря за поддръжката на архива. Програмата за разпределение на делата е LAW CHOICE, а деловодната програма е ASUD.

Разлог

Разпределението на делата в Районен съд - Разлог се извършва чрез софтуерен продукт за случайно разпределение на делата, съставляващ модул интегриран към Автоматизираната система за управление на делата /АСУД/, разработена от ЕАД "Латона България", гр. София и утвърдена с нарочно решение на ВСС, въведен в съда през 2007 г. С него на практика се обезпечава максимално, както случайния подбор на съдия-докладчик, така и съразмерна натовареност при разпределянето на делата между съдиите в съответните отделения. Въведените в програмата алгоритми са съобразени с предмета на делото, в съответствие с нарочни предварително определени и унифицирани статистически шифри за вид дело и неговият индекс сочещ трудността, обусловена от правната сложност на приложимия правен институт. С цел повишаване на общественото доверие при избора на съдия-докладчик, включително и обезпечаване в максимална степен на безпристрастност, прозрачност и независимост на съдията при решаване на всяко новообразувано дело в съда са създадени Вътрешни правила за разпределение на делата, които са утвърдени от Председателя на съда и съответно публикувани в сайта на съда. В тази връзка със Заповед № 273 от 14. 12. 2010 год. на Административния ръководител на съда е възложено на председателите на гражданското и наказателното отделения техническата дейност по определяне на съдия-докладчик. То се извършва на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение, съобразно поредността на постъпването им. С цитираната заповед на административния ръководител в съответствие с разпоредбата на чл. 46, ал. 2 от Правилника за администрацията на районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища е възложено при отсъствие на Председателите на отделения, техническата дейност по определяне на съдия-докладчик по делата образувани в Районен съд - Разлог съобразно материята, да се осъществява от административния секретар на съда. То също така се извършва на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение, съобразно поредността на постъпването им. При всяко разпределяне на делото чрез програмата се създава и съхранява електронен протокол. Всяко разпределяне на делото и определяне на съдия-докладчик се удостоверява с копие от електронният Протокол за това разпределение (История на съдийските назначения), който задължително се прилага на хартиен носител към делото. Достъпът до този електронен протокол е обезпечен и по електронен път при справка по делата чрез АСУД. Софтуерният продукт е защитен по начин, не допускащ техническа възможност за корекции и манипулиране на информацията в електронният протокол, създаден за извършеното разпределение на конкретното дело. През отчетната 2011 година отново поради финансова необезпеченост останаха не изпълнени и предписанията на Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за защита срещу дискриминацията, Закона за устройство на територията и Наредба № 6 за изграждане на достъпна среда в урбанизираните територии, касаещи изграждане на рампа за инвалидни колички с цел осигуряване на улеснен достъпът на хора с увреждания до съдебната палата. Въпреки многократните искания адресирани до МП, като принципал на съдебните сгради, същите остават без отговор.

Коментар по темата: Всички съдилища трябва да работят само с един продукт за случайно разпределение на делата. Това е едно от предложенията на работната група, представляваща Консултативен форум на районните съдилища в България изготвила доклад за мониторинга на случайното разпределение на делата. Той беше представен от председателя на Районен съд - Хасково, Миглена Тянкова.

Към момента съдилищата у нас работят с три програми за случайно разпределение на делата: 165 с програмата на Висшия съдебен съвет "Law Choice", 2 с програма SAS Court clerk на Информационно обслужване и 7 съдилища използват АСМС Модул. Миглена Тянкова припомни, че програмата за случайно разпределение на делата е приета още през 2005 г. Според Тянкова продуктът на ВСС има предимство, а този на Информационно обслужване е най-лесен за манипулиране.

Работната група отчита и това, че много малко на брой страни имат към днешна дата система за преценяване на натовареността на съдиите. В анализа си те посочват, че броят на съдиите, които работят във всеки съд се отразява на начина, по който се разпределят делата, най - вече на прилагането на принципа на случайността. Според доклада непрекъснато трябва да се извършва мониторинг на системата. В документа се посочва, че трябва да се обърне внимание и на правомощията на председателя на съда при разпределението на съдии в различни звена. "В този случай рискът се крие във възможността при едно по - умело разпределение, да се заобиколи случайният принцип на разпределение на делата".

Елка Пенчева от Инспектората към ВСС посочи, че при първите проверки инспекторите установили, че невинаги се прилагат индивидуални протоколи, както и случаи на ръчно манипулиране, без да е посочено причина за това. Тези пропуски са били преодоляни, каза Пенчева. Тя посочи, че председателите на съдилища не следят за редовността на постъпилите дела и не образуват книгата в дела, на основата, на които да определят докладчика. Така се създава възможност за заобикаляне на принципа, посочи тя. Заради такъв проблем има дори уволнен съдия. Тази практика е установена от 2008 г., но все още не е преодоляна.

Докладчикът по делото се определя винаги, чрез случайно разпределение, съобразно реда на постъпване, казват от Инспектората. Елка Пенчева посочи обаче, че деловодната система не е интегрирана и входящият номер ръчно се вписва в системата от председателя. Така във Варна те се натъкнали на случай, при който председателят ръчно е трябвало да вкара 119 пъти 10-цифрени номера. "Така се създават предпоставки за неволни грешки. Не можете да си представите какъв каторжен труд е това", каза инспекторът.

Според нея принципът за случайно разпределение, доведен до край, всъщност създава абсурди. Основната цел е да се търсят случите, в които наистина е допустимо и се налага изключването на този принцип, каза тя. Така например от системата се изключват съдии за определен период от време, ако разглеждат сложни дела. Това, според Пенчева, е рационално, но има два проблема - единият от тях е, че ако съдия се включва по - късно, системата натрупва дела. Друг случай е да се изключват съдии за период 1 седмица преди годишната си отпуска и една седмица преди да се върнат вече е включен. Има изключване и на съдия, на когото са се паднали 7 или повече дела от един и същи вид. Това става с ръчно манипулиране. "Не знам как е проследено това, но останалите дела над 7 ръчно бяха разпределени", каза инспекторът. От ИВСС с изненада констатирани, че имало съдилища, в които докладчикът се определя чрез теглене на жребий или, чрез заповеди на комисии. Елка Пенчева изтъкна, че това вече е преодоляно.

На представянето на анализ на случайното разпределение на делата бе и председателят на Софийски градски съд Владимира Янева. Тя каза, че в СГС има два програмни продукта, единият от които е този на ВСС. Според нея едно от намеренията за предложения на колегите ѝ ще бъде свързано с необходимостта от насрочване на повече от 2 резервни дати. В момента системата не позволява това.¹

С. ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИНТЕРНЕТ-СТРАНИЦИТЕ НА СЪДА

Коментар на екипа: През последните пет години се наблюдава развитие на политиките за прозрачност и публичност в съдебната система. Забелязва се положителен процесът за повишаване информираността на обществото за дейността на съда и администрацията. Липсва темпо в политиките за връзки с обществеността. Все още не са развити електронните услуги за граждани, липсват и улеснения за достъп до съдебните услуги за хората от уязвимите групи.

Смятаме за неуместно използването на различни графични решения, съчетаването на неподходящи, на моменти несъвместими цветове в уебдизайна на много от сайтовете на съдилищата. В голяма част на интернет-страниците информацията не е поднесена достъпно, няма удобни търсачки, липсва актуална информация. Могат да се открият празни рубрики или дублирана информация в различните подменюта. Несистемният подход при структурирането на електронните страници на съдилищата вреди на

¹ <http://www.economynews.bg/%D1%81%D1%8A%D0%B4%D0%B8%D0%B8-%D0%B2%D1%81%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B4%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D1%89%D0%B0-%D1%81%D1%8A%D1%81-%D1%81%D0%BB%D1%83%D1%87%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%BE-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-news25823.html>

публичния образ на съда, защото сайтът е най-бързият и лесен достъп, чрез който гражданите могат да се информират за работата и практиките в отделната магистратура.

Окръжен съд - Благоевград: <http://blagoevgraddc.judiciary-bg.org>

Позитивни страни: Сайтът разполага със звукова версия за незрящи; освобождаване от държавни такси; получили сте призовка; какво трябва да правите като свидетел в съда. Препоръчваме оптимизиране дизайна на сайта от гледна точка на унифициране на използваните шрифтове и цвятова гама. Менютата в лявата страна на страницата са: Обща информация (с 14 подменюта); Справки по дела (с 4 подменюта); Новини/Обяви/Съобщения (с 6 подменюта); Галерия (с 5 подменюта); Календар на събитията и Анкета. Менютата от дясно дават информация за: Контакти на съда; Полезно за гражданите (с 8 подменюта); Районните съдилища в окръга (с 5 подменюта) и Полезни връзки (с 11 подменюта). Има обособена търсачка. Меню "За адвокатите" предоставя информация за Единен портал за предоставяне на достъп до пълната информация по съдебните дела: <https://ecase.bg>.

В секция „За съда“ са поместени следните подсекции: Историческа справка, компетентност, вътрешни правила, декларации по ЗПУКИ. Обособени са секция за справки по дела, секция с новини, секции галерия и календар, анкетни въпроси, контакти на съда, полезна информация за адвокати и граждани, линкове към други съдебни институции и електронен брояч на посещенията.

Има проблем с достъпа до страницата на съда на 3 и 4 април 2012 г. - не е била достъпна.

Препоръки за повече прозрачност, яснота и информираност на гражданите

- Да се публикуват снимки на съдиите на сайта на съда;
- Да се публикуват на страницата на БОС декларациите по ЗПУКИ на съдиите с актуализация на данните- изписване на имената и оповестяване размерите на кредитите към банковите институции;
- Да се създаде секция с обявления за публични продажби - оптимизиране архитектурата на сайта;
- Да се публикува договорът с обслужващата банка;
- Да се улесни достъпът до постановените съдебни актове като се оптимизира архитектурата на сайта;
- Да се въведе двуезичност за сайта (версия на английски език);
- Да се въведат електронни услуги за гражданите;
- Да се допълни нормативната база по секции, където е необходимо;

Окръжен съд - Кюстендил: <http://kjustendil.court-bg.org/>

Позитивни страни: Ориентацията в интернет- страницата е лесна. Цветовата гама е семпла. Размерът на шрифта е дребен и е добре да бъде увеличен, за да не се затрудняват хората със зрителни проблеми. Рубриките в ляво са: Начало; Окръжен съд - Кюстендил (с 18 подменюта); Районен съд - Кюстендил; Районен съд - Дупница; Често задавани въпроси; Съобщения; Декларации на съдебните служители по чл. 12 от ЗПРКИ; Вътрешни правила; Закон за държавните такси и Тарифа 1 и град Кюстендил.

В средата на страницата са поместени новините и съобщенията. Историческата справка е поставена на централно място - рубриката е добра, но препоръчваме да се обособи като отделна секция в меню от ляво. Под тези менюта има търсачка. От дясната страна на страницата е изложено падащо меню- "Бързи връзки", което насочва гражданите към нужната им информация, без да е нужно, те да я търсят по менютата в ляво. Поместени са линкове към Прокуратура; Съдебно изпълнение; Адвокатска колегия; Нотариус. Освен тях отбелязваме и линкове с информация как

да получим правна помощ и Пътеводител за гражданите в съдебните процедури. Анкетната секция, връзки към други институции и Указания за потребителите относно начина на достъп до публикуваните съдебни актове допълват страницата на съда.

Препоръки за повече прозрачност, яснота и информираност на гражданите

- Да се публикуват снимки на съдиите на сайта на съда;
- Увеличаване на зададения шрифт и улесняване ориентацията на гражданите в сайта;
- Да се обособят отделно препратките към интернет- страниците на РС-Кюстендил и РС- Дупница - оптимизиране архитектурата на сайта;
- Корекция името на рубрика "Служби" т. к. информацията в нея е подвеждаща за гражданите;
- В рубриката за справки на насрочени дела препоръчваме да се посочва и съдебната зала;
- Да се създаде възможност за търсене на дело в справката по поставените дела;
- Да се промени името на закона за конфликт на интереси на от ЗПРКИ на ЗПУКИ;
- Да се създаде възможност за ползване на сайта от хора с увреждания;
- Да се помести информация за съдебните заседатели;
- Да се поместят отчетните доклади от предходни години, за да могат гражданите да правят справки;
- Да се публикуват указания за потребителите за начина на достъп до публикуваните съдебни актове;
- Да се публикуват договорите на съда с обслужващата банка и условията, по които се внасят държавните такси;
- Да се предоставят електронни услуги за гражданите - подаване на формулярите онлайн;
- Да се публикуват декларациите по ЗПУКИ на магистратите, като се посочат имената им и размерите на взетите кредити;
- Да се изнесе информация за дейността на Етичната комисия действаща към съда и да се публикуват решенията свързани с нея;
- Да се създаде рубрика с обявления за публичните продажби;
- Да се въведе двуезичност за сайта (версия на английски език);
- Да се въведат електронни услуги за гражданите;
- Да се допълни нормативната база по секции, където е необходимо.

Районен съд - Благоевград: <http://blagoevgradrc.judiciary-bg.org>

Позитивни страни: Сайтът е със семпъл дизайн и приятна цветова гама в зелено. Менютата са подредени в ляво, а в дясно виждаме контактите на съда и полезни връзки към други институции. Качена е звукова версия на сайта, но след изслушване се установява, че записът е с продължителност само 1:11 минути, което поставя под въпрос реалното приложение на програмата. Работата с търсачката на сайта препраща към Google, което е озадачаващо. Забелязваме и анкетен въпрос, след отговора на който не се дава статистика за гласуването до момента. Вместо това следва пренасочване към секцията с новините, която се актуализира периодично. Менютата вляво са: Навигация (с 10 подменюта); Новини, съобщения, мнения (с 8 подменюта); Справки по дела (с 7 подменюта); Вашите права в ЕС (с 2 подменюта); Полезно да знаете (с 5 подменюта); Галерия (с 7 подменюта); Календар и електронен брояч на посещенията. Вдясно откриваме търсачка, звукова версия

на сайта, Център по медиация, контакти на съда, линкове към съдилища в района, полезни връзки и анкета. Секция "Ново!! За Вас Адвокати" информира гражданите за Единен портал за предоставяне на достъп до пълната информация по съдебните дела <https://ecase.bg/>. В обобщение смело можем да кажем, че сайтът на РС Благоевград е най-пълен и обширен по отношение информацията, поместена в него от разглежданите до момента сайтове на съдилищата.

Препоръки за повече прозрачност, яснота и информираност на гражданите

- по-всеобхватно използване на звуковата версия на сайта;
- оптимизиране на търсачката - оптимизиране архитектурата на сайта;
- добавяне статистика на анкетните въпроси на сайта - оптимизиране архитектурата на сайта;
- добавяне на снимки на съдиите към имената им;
- промяна формата на документите от pdf на doc;
- актуализиране на Декларациите по ЗПУКИ;
- публикуване на договора с обслужващата банка на съда;
- добавяне материал за възможността на гражданите да се освободят от държавните такси;
- Да се въведе двуезичност за сайта (версия на английски език);
- Да се въведат електронни услуги за гражданите;
- Да се допълни нормативната база по секции, където е необходимо;

Районен съд - Дупница: <http://rs-dupnitsa.com>

Позитивни страни: Сайтът е лесен за ориентация; семпъл и изчистен, няма натрапчиви цветове, не са представени много секции. Менютата горе са ситуирани добре, но не и в останала част от страницата. Препоръчваме да се оптимизира дизайна от гледна точка на цветовата гама. Менютата от горната страна на страницата са: Начало; Вие и съдът; Полезно; За съда; Публична продан; Връзки; Галерия; Правила и Доклади. На началната страница са поставени секциите: контакти на съда, справки по дела (приключили граждански и наказателни дела, насрочени дела и дела с обществен и медиен интерес) и актуална дейност, където е посочено учасието на съда в проект "Правосъдие близо до хората: втора фаза". Посочени са делата, по които не се предоставя публична информация. Има работеща търсачка за улеснение на гражданите. В лявата страна на страницата има опция за коригиране на шрифта, в посока неговото увеличаване или намаляване, в помощ на потребителите с проблеми със зрението. Страницата има и английска версия, но има нужда от допълване на определени секции. В средната част на страницата откриваме приветствие от Председателя на съда до потребителите.

Препоръки за повече прозрачност, яснота и информираност на гражданите

- Да се публикуват снимки на съдиите на сайта на съда;
- Да се публикува списък с имената на съдебните заседатели;
- Да се актуализират всяка година декларациите подавани по ЗПУКИ на съдиите и съдебните служители;
- Да се посочи лицето отговарящо за връзки с обществеността, ако има такова;
- Английската версия на сайта да се допълни с липсващите секции;
- Да се въведат електронни услуги за гражданите;
- Да се допълни нормативната база по секции, където е необходимо.

Районен съд - Кюстендил: <http://krs-bg.eu/>

Позитивни страни: Дизайнът на РС Кюстендил е семпъл. Използван е морско-син цвят. Препоръчваме оптимизиране дизайна на сайта от гледна точка на

цветовата гама. Менютата са подредени в лявата част на страницата: Начало; За нас; За контакти; Служби и услуги; Съдебни актове; Съдии в КРС; Полезни връзки; Отчетен доклад; График на заседанията; Чести въпроси; Кюстендил- история и Обяви и конкурси. На заглавната страница са поместени: кратка историческа справка за съда; вътрешните правила за публикуване на съдебни актове в Интернет и тези за организацията по изпращане на призовките и съобщенията чрез електронната поща; заповедта за случайно разпределение на делата; указания за потребителите относно публикуването на съдебни актове и декларациите по ЗПУКИ на съдебните служители. Поместено е и важно съобщение, касаещо нотариусите, адвокатите и гражданите относно работата на служителите по вписванията. Има линк към Централен сайт за публикуване на съдебните актове на съдилищата в Интернет на адрес: <http://legalacts.justice.bg>.

Препоръки за повече прозрачност, яснота и информираност на гражданите

- публикуване на договора с обслужващата банка на съда;
- добавяне на снимки към имената на съдиите;
- корекция в посока увеличаване размера на шрифта в секция "Чести въпроси" - оптимизиране архитектурата на сайта;
- инсталиране на звукова версия на сайта;
- посочване размера и начините за освобождаване от държавните такси;
- Да се въведе двуезичност за сайта (версия на английски език);
- Да се въведат електронни услуги за гражданите;
- Да се допълни нормативната база по секции, където е необходимо;

Районен съд - Перник: <http://pernikrs.court-bg.org/>

Позитивни страни: Сайтът на съда функционира добре, ориентацията в него е лесна и информацията е достъпна за гражданите. Препоръчваме оптимизиране на дизайна на сайта от гледна точка на цветовата гама и унифициране на шрифта. Менютата вляво са: Представяне и юрисдикция; Съдебен район; Информация за контакт; Структура на съда; Съдебен състав; Етични кодекси; Вътрешни правила; Тарифи; Банкова информация; Предложения и сигнали; Годишен статистически доклад; Декларации по ЗПУКИ; Съдебни актове; Календар на заседанията; Съдебни зали; Свободни работни места; Примерни образци на документи; Работно време и Проекти и партньори. За улеснение на гражданите са поместени местонахождението на съда, контактите, по които да се осъществи комуникацията м/у служители и граждани, също така връзки и правила. В секция "Работно време" е упоменато работното време с граждани на службите на РС Перник. Това е във времеви интервал между 9 и 17 часа всеки делничен ден. Посочена е и промяната в работното време на служба "Архив" поради извършване на дейности по подбор и унищожаване на съдебни дела. В секция "Съдебни зали" е посочено къде се намира всяка зала, с придружена снимка на вратата и вътрешен изглед на залата. Поместени са и връзки към други институции, които също са от потенциална полза за потребителите на сайта. Откриваме връзки към ОС Перник, Прокуратура, Адвокатска колегия, Нотариална камара, Съдебно изпълнение, Връзки и Съобщения. Търсачката в сайта функционира добре и е от полза за гражданите. Има форма, чрез която гражданите могат да отправят предложения и сигнали. Чрез менюто "Бързи връзки", което се намира в горната дясна страна на страницата, гражданите могат да стигнат до търсената от тях информация, без да се налага навигация по търсене.

Препоръки за повече прозрачност, яснота и информираност на гражданите

- в рубрики, в които липсва информация да бъде поместена - в началната страница, секция "Съобщения" в дясно, подсекция "Работа с граждани" стои като празно поле - оптимизиране архитектурата на сайта;

- Срещу имената на съдиите да се поместят техни снимки;
- В секция "Съдебен състав", подсекция "Магистрати" - за Наказателната колегия липсва лицето за 1-ви състав, а за Гражданската колегия - това за 3-ти състав - да се посочат имената на съставите;
- В секция "Примерни образци на документи" липсват образците на документите: "Заявление за прилагане на искани документи по дело" и "Заявление за разрешение на сключване на сделки с имоти, собственост на непълнолетни". Препоръка да се публикуват посочените образци на страницата на РС - Перник;
- В секция "Работно време" да се упомене свободния прием на съдебните служители в рамките на това работно време, също така да се упоменат телефона за предварителен контакт с тези лица на сайта;
- Да се въведе двуезичност за сайта (версия на английски език);
- Да се въведат електронни услуги за гражданите;
- Да се допълни нормативната база по секции, където е необходимо.

Районен съд - Петрич: <http://petrich.judiciary-bg.org>

Позитивни страни: на пръв поглед сайтът на РС - Петрич изглежда издържан. Впечатление прави различния формат на шрифта и цветовата гама-препоръчваме да се оптимизира дизайна на сайта. Достъпът по секции е сравнително улеснен. Не се изисква регистрация за потребителите. На началната страница са публикувани указания за потребителите за начина на достъп до публикуваните съдебни актове, които препращат към информация за дело, график на заседанията, график за заседанията месечно, съдебни актове и влезли в сила съдебни актове. Менютата са подредени от лявата страна на сайта, а в дясната са посочени контактите на съда, линкове към съдилищата в окръга, фотогалерия, календар и полезна информация за адвокатите. Менютата в ляво са: Навигация; Справки по дела; Новини събития съобщения. Меню "Навигация" се разделя на 10 подменюта. Меню "Справки по дела" е с 7 подменюта. Меню "Новини събития съобщения" се разделя на 3 подменюта. В интернет страницата на РС- Петрич е посочено наличието на софтуер за хора със зрителни увреждания, но не става ясно как може да се използва. Поместен е брояч за посещенията на сайта. Секцията, разположена в дясно "За Вас Адвокати" съдържа информация за Единен портал за предоставяне на достъп до пълната информация по съдебните дела /<https://ecase.bg/>.

Имаше проблем с достъпа до страницата на съда на дати 3 и 4 април 2012г. - не е достъпна.

Препоръки за повече прозрачност, яснота и информираност на гражданите

- Да се публикуват имената на съдиите в Районен съд - Петрич със снимки към тях
- Да се добави линк към сайта на ВСС, в който могат да се видят декларациите по ЗПУКИ на съдиите, както и да се актуализират декларациите на магистратите по ЗПУКИ
- Да се задейства реално услугата за хора с увреждания, защото към момента е неизползваема, въпреки че е изнесена на сайта;
- Да се публикува информация за предстоящите дела, от която да е разбираемо дата, час, съдия и зала на провеждане на съдебното заседание - оптимизиране архитектурата на сайта;
- Влезлите в сила съдебни актове да се публикуват с по-едър шрифт на буквите;
- Да се добави рубрика с обявленията за публичните продажби;
- Да се публикува информация за дела придобили обществен интерес;
- Да се предостави ползването на електронни услуги за гражданите;

- В публикуваните съдебни актове да се посочват имената на съдебните секретари и прокурори;
- Да се публикуват целите постановени съдебни актове, не само решението по тях;
- Да се въведе двуезичност за сайта (версия на английски език);
- Да се въведат електронни услуги за гражданите;
- Да се допълни нормативната база по секции, където е необходимо;

Районен съд - Разлог: <http://razlog.court-bg.org/>

Позитивни страни: Сайтът на РС - Разлог е разработен добре, предоставя пълна информация за дейността си. Препоръчваме да се оптимизира дизайна на сайта от гледна точка на цветовата гама в посока нейното освежаване. Менютата от лявата страна на сайта са следните: Начало (с 2 подменюта); Новини/Съобщения/Обяви (с 3 подменюта); Съдебни справки (с 1 подменю); Дела с обществен интерес; Вътрешни правила; Правна помощ; Съдебни актове; Актове по граждански дела (с 10 подменюта); Актове по наказателни дела (с 10 подменюта); Служби (с 7 подменюта); Служба Пробация; Служба по вписвания; Контакти (с 2 подменюта); Бланки и формуляри; Съдебен указател; Годишни Доклади; Декларации по ЗПУКИ; Мнения и предложения. В средата на страницата са обособени често използвани рубрики в началната страница - насрочени съдебни заседания, публикувани съдебни актове (разделени на актове по граждански и наказателни дела), новини-съобщения-обяви, служби, други и полезни връзки за гражданите. В рубрика новини - съобщения - обяви е поместена актуална информация. Дясната страна на сайта обхваща рубриците: Национално Сдружение на Съдебните Служители; Нотариална колегия гр. Разлог; адвокатска колегия гр. Разлог; Съдебни заседатели; Вещи лица; Национален институт на правосъдието; Полезни връзки и Резултати от анкетата. Сайтът предоставя възможност за бърза ориентация. Има обособена търсачка, която е активна за използване. Районен съд - Разлог предоставя служебен достъп на адвокатите до постановените актове след съответната регистрация: Единен портал за предоставяне на достъп до пълната информация по съдебните дела на Интернет страницата <https://ecase.bg/>

Разделението по секции е подробно структурирано, което улеснява гражданите при търсене на съответната информация. Има "Бързи връзки", които директно препращат към нужната информация без да се налага да се търси по секциите.

Препоръки за повече прозрачност, яснота и информираност на гражданите

- Имената на действащите магистрати от районния съд в Разлог да бъдат изписани на електронната страница на съдилището, придружени със снимки;
- Да се посочи числения състав на съда;
- Да се публикуват вътрешните правила за работа на съдебните заседатели ;
- Да се осигури възможност за подаване на формулярите по електронен път;
- Да се обособи секция за предложения и оплаквания - оптимизиране архитектурата на сайта;
- Да се създаде секция за информация по делата с висок обществен интерес;
- Да се създаде възможност за ползване на сайта от хора с увреждания;
- Да се посочи отговорния служител за връзки с обществеността, ако има такъв;
- Да се публикува договорът за обслужване между съда и обслужващата банка;
- Да се публикуват имената на служителите в декларациите по ЗПУКИ, както и размерите на техните кредити към банковите институции;
- Да се въведе двуезичност за сайта (версия на английски език);
- Да се въведат електронни услуги за гражданите;

- Да се допълни нормативната база по секции, където е необходимо.

С. ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЪДЕБНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

В **Окръжен съд - Благоевград** е създадена Етична комисия (Комисия по професионална етика), която действа от 02.03.2011 г. Тя се състои от 5 редовни и 2 резервни членове. Комисията е заседавала веднъж по сигнал на Адвокатска колегия - Благоевград срещу съдия от Районен съд - Разлог. За всяко проведено атестиране на съдия от Окръжен съд - Благоевград, и за съдия от Районен съд - Сандански, етичната комисия заседава и дава становище. В регистратурата има сложени кутия за мнения, сигнали и предложения, кутия за сигнали за корупция, адресирани до ВСС и кутия за сигнали до Комисията по професионална етика. Създадена е специална комисия в състав от 1 съдия и 2 служители, която в началото на всяка седмица отваря кутиите и съставя протоколи за съдържанието им. След това сигналите се изпращат съответно в Етичната комисия към ОС и към Комисията за борба с корупцията, в зависимост от това какво нарушение визиращ сигналът.

Като напредък на съда може да се посочи откриването на 21.01.2012 г. във файето на съдебната палата на кабинка за дежурен призовкар, от която гражданите могат да вземат призовките си и другите съдебни книжа всеки работен ден от 8:30 до 17:00 часа. Това значително улеснява гражданите.

Стаите за задържани лица са разположени на сутеренния етаж, но до тях има пряка слънчева светлина. В сградата на съда все още няма „стая за адвоката“ и т.нар. „синя стая“, в която да бъдат разпитвани лица, ненавършили 18 г. възраст. Местата, на които ще бъдат разположени тези стаи вече са определени, като се очаква до 1-2 месеца да са готови. В съда няма клон на банка, в която гражданите да могат да заплащат държавните такси и това създава затруднения. Имайки предвид, че ръководството на Окръжен съд - Благоевград има желание да разреши този проблем и че има избрана зона за изнесено работно място на обслужващата съда банка, препоръчваме на Министерство на правосъдието да съдейства на съда и да даде разрешение за изграждане на такъв пункт.

Служителите от администрацията на **Районен съд - Дупница** са любезни и с необходимото търпение и внимание обясняват на гражданите какви услуги могат да получат от районния съд. На всеки етаж на сградата има информационни табели, които са достъпни, четливи и поставени на видни места. Спазва се непрекъснатото работно време.

Съдебната администрация в **Районен съд - Кюстендил** спазва непрекъснатото работно време. Осигурен е достъп до сградата за хора с физически увреждания, има изградена рампа за тази група хора. Сериозен проблем е информираността на гражданите и хора от уязвимите групи. В коридорите на съдебната палата никъде няма информация за стойността на съдебните такси, както и условията и възможностите за освобождаване от тях.

В **Районен съд - Перник** съдебните служители обслужват коректно и любезно. Достъп до сградата на съда има през цялото работно време, така както е обявено - от 09.00 ч. до 17.00 ч., включително и през обедната почивка има служители, които са на разположение на гражданите.

Съдебната администрация и канцелариите в **Районен съд - Петрич** работят с непрекъснато работно време. Трудностите са предизвикани от липсата на достатъчно добра материална база, което не позволява да се обслужват голям брой граждани наведнъж.

Районен съд - Разлог - непрекъснатото работното време се спазва. Винаги има дежурен служител, който да обслужва гражданите.

2.2 ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ И НАЛИЧИЕ НА КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ, НА СЪДИИ, ПРОКУРОРИ И СЪДЕБНИ ЗАСЕДАТЕЛИ

А. ЗА ПУБЛИКУВАНИ ДЕКЛАРАЦИИ ПО ЗПУКИ

Липсва минимален напредък по тази изключително важна тема за реформата в съдебната система. Актуален остава изводът ни от лятото на 2011г. когато в Доклада за напредъка на съда в Северна България отбелязахме: *“Липсва реална публичност и възможност за достъп до декларациите за конфликт на интереси. Не съществува задължителна норма за санкция (наказание), ако не се публикуват декларациите за конфликт на интереси в интернет-страниците на институциите. „Скандално“ публикуване на декларациите за конфликт на интереси на магистратите само с инициали на имената им на страницата на ВСС. Голяма част от магистратите не са декларирали размера на поетите парични задължения и заеми. ВСС не използва правата си да провери и изиска всички задължени магистрати да декларират необходимите данни според изискванията на закона. Немалка част от магистратите не са декларирали възможни конфликти на интереси със свои близки, роднини, приятели и свързани лица, които работят в съдебната система, като магистрати, съдии по вписвания, държавни съдебни изпълнители, адвокати, съдебни заседатели, вещи лица, служители или експерти.*

Независимо, че никъде не са констатирани явни нарушения на техните текстове, у наблюдаващия екип се оформи трайното впечатление за формално спазване на нормите им. В същото време налице са поредица от действия, които показват, че в болшинството си съдийските колегии използват вратичките оставени в закона, за да не съобщят пълната информация за взаимовръзките и обвързаностите си. Например в голяма част от техните декларации, подадени по ЗПУКИ, имената на свързаните лица се съобщават с инициалите им, размера на кредитите и финансираните ги банки са оставени неназовани.

Повечето декларации не са огласени в електронните страници на съответните съдилища, с обяснението, че ги има в интернет-страницата на Висшия съдебен съвет. Ситуацията показва отказ от истинска публичност, защото липсват данните на страниците на всеки съд и гражданите нямат улеснен достъп до декларациите по ЗПУКИ. Потвърждава се впечатлението ни, че въведените под силния натиск на Европейската комисия законови норми и правила за контрол върху поведението на магистратите, няма да донесе очаквания резултат, ако необходимостта от промяна не бъде осъзната и поета от самите жреци на Темида.”¹

Коментар на екипа: *Гражданските активисти, заети с наблюдението, продължават да настояват в декларациите за конфликт на интереси, подадени от служителите в правораздавателната система да се посочват пълните имена на магистратите и свързаните с тях лица. Прибягването до съкращения или използване на инициали възприемаме не само като порочна практика, а като нарушаване императивите на закона. Обяснението, че този подход се одобрява и поддържа от Висшия съдебен съвет за нас не е състоятелно. Съветът няма правомощия да променя закони или да ги тълкува, като колективен орган, създаден да управлява и назначава кадрите в съдебната система,. Съдиите и прокурорите са публични служители и като такива законът ги определя като задължени лица, които трябва да публикуват данните за своето имущество, доходи, банкови заеми и свързаните с тях лица.*

На 02.04.2012 г. екипът на проекта извърши проучване и анализ по темата за публикуваните декларации по ЗПУКИ на магистрати, работещи в наблюдаваните съдилища в България. Извърши се преглед на публикувания в интернет-страницата на Сметната палата² списък на лицата, които съобразно чл.2, ал.1 от Закона за

¹ Доклад за напредъка на съда в Северна България, Център на НПО в Разград, юни 2011г. <http://ngo-rz.org/archives/dokladsyd2011.pdf>

² <http://www.bulnao.government.bg/>

публичност на имуществото на лица, заемащи висши държавни длъжности / ЗПИЛЗВДД/, са длъжни ежегодно да попълват декларации за имотното си състояние или уведомление за промени в него и в чиито подадени през 2011г., документи, проверката по чл.7 от закона е приключила със заключение за несъответствие.

1. Под номер 30 фигурира Даниела Георгиева Гюрова - прокурор в Районна прокуратура - Дупница. Тя е подала уведомление, в което е пропуснала да декларира, че през времето за което се отчита съпругът ѝ е придобил 189 броя акции в дружества в чужбина.

2. Под номер 90 фигурира Надежда Иванова Шутова, прокурор в Районна прокуратура - Петрич. Тя не е декларирала, че съпругът ѝ е придобил употребяван лек автомобил "ВОЛВО С 60".

3. Под номер 113 фигурира Райна Георгиева Стефанова, съдия в Районен съд -Петрич. Тя не е декларирала съществуващи вземания на съпруга си към юридическо лице в размер на 150 000 лв.

Районен съд - Дупница

1. Анета Георгиева Илинска - съдия в Районен съд -Дупница. Съпруг - Л В И с ЕГН ***** собственик и представляващ ЕТ и управител на ЕООД; „Марена спорт“ АД - гр. София. Името на съпруга всъщност остава скрито зад инициалите му.

2. Снежанка Василева Кьосева - Митева - съдия в Районен съд - Дупница. Съпруг - Еманоил Найденов Митев, съдия във Върховен административен съд на Р. Б. Няма нарушения в начина, по който са обявени обвързаностите.

3. Светла Василева Пейчева - съдия в Районен съд - Дупница. Тя посочва, че майка ѝ, Л.П.П. е съдебен секретар - протоколист в същата магистратура, но името на свързаното с нея лице е изписано само с инициали.

4. Надя Спасова Георгиева - Савова съдия в Районен съд Дупница.Тя съобщава, че фирмата ЕТ „А.С. - А.“, собственост на съпруга ѝ е спряна от действие, но имената на свързаното с нея лице остават неясни. Същото важи и за друга фирма, собственост на майка ѝ - ЕТ „С.М. - С.“, но името на родственика отново остава скрито зад инициали.

Районен съд - Разлог

1. От декларацията на съдия Велина Иванова Полежанова става ясно, че е свързана с Николай Славчов Полежанов - съпруг, който е разследващ полицай в РУ на МВР в Разлог, обстоятелство, което би могло да доведе до конфликт на интереси. По-късно коректно е попълнена друга декларация, за настъпила промяна в положението на съпруга ѝ, който е станал адвокат.

2. Атанас Симеонов Иванов - съдия в Районен съд - Разлог. Свързани с него лица по смисъла на ЗПУКИ са: Рая Колева Илиева, Кольо Велинов Илиев, Елка Димитрова Илиева. Посочени са и фирмите „Феникс - Дупница“ ООД- гр. Дупница; „Феникс -Ресурс“ ООД - гр. Дупница и „Феникс - Енергетика“ ООД - гр. Дупница, за които може да се предполага, че са собственост на споменатите му родственици, връзките и притежанията не са конкретизирани.

3. Димитър Иванов Думбанов - административен ръководител на Районния съд в Разлог. Като свързано с него лице по смисъла на §1, т.1 от Допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси , дейността на което би довела до възникване на конфликт на интереси е посочил Мария Иванова Думбанова, изпълняваща длъжността „юристконсулт“ в АД „Юлен“, гр. София. Впоследствие оповестява ново обстоятелство за смяна на местоработата на свързаната с него Думбанова, която е станала началник отдел „Общинска собственост“ в общинската администрация в Банско, считано от 04.07.2011 год.

Районен съд - Перник:

Явор Петров Джамалов - съдия. Той е посочил като свързани с него лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и

разкриване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси съпругата си - Анита Благоева Джамалова, прокурор в Окръжна прокуратура - Перник.

Районен съд - Петрич:

В районен съд - Петрич работят съдиите Мая Христова Банчева - Кобурова и Атанас Костадинов Кобуров, които са съпрузи. В публикуваните от тях декларации на 19.01.2009г. те са посочили само инициали - своите и на брачните си партньори, без да съобщават подробности за местоработата на всеки един. На 19.06.2009г. съдия Атанас Кобуров публикува декларация за настъпила промяна в обстоятелствата, в която коректно съобщава, че съпругата му съдия Мая Банчева - Кобурова с Решение на Висшия съдебен съвет на Република България от 17.06.2009г. е избрана за Административен ръководител на районния съд, в който и той работи.

1. А. И. Р. - Р - съдия. Свързани лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: С. С. Р. - майка, собственик на ЕТ "М. - С. Р.", гр. Петрич; И. Р. Р. и Р. И. Р. - баща и брат - съдружници и управители на „Е. Ц. Р.“ ООД, гр. Петрич. В тази декларация с инициали са изписани не само имената на свързаните със съдията декларатор лица, но и името на самия магистрат.

2. Мая Христова Банчева-Кобурова - съдия. Свързани лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: Х.В.Б.- баща, А.К.К. съпруг, К.А.К.- свекър, В.Б. Б.- първи братовчед. Тук свързаните лица са изписани с инициали, без да се уточнява в какво качество те биха могли да влязат в конфликт на интереси с магистрата декларатор.

3. Атанас Костадинов Кобуров - съдия. Свързани с мен лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: К.А.К. - баща, Х.В.Б. - тъст, М.Х.Б. - съпруга. Така декларираните обвързаности крият и самоличността на свързаните със съдията лица, и тяхната дейност, заради която се предполага, че те могат да влязат в конфликт с интересите на обективното правораздаване.

4. Ангелина Трайкова Бисеркова - съдия. Свързани лица по смисъла на § 1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: Методи Трайков Бисерков - брат, служител в общинска администрация - Петрич. Декларацията е попълнена коректно.

5. Диана Кирилова Хаджиева - съдия. Свързани лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: ЕТ „СВЕТОСЛАВ ПОПОВ“ с. Кърналово, община Петрич. Не е ясно защо собственикът на тази фирма може да влезе в конфликт на интереси с декларатора.

6. Силвия Георгиева Николова - съдия в КОС. Свързани лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: Атанас Любенов Николов, съпруг, осъществяващ търговска дейност, като стопанско - правен субект под формата на следните търговски дружества АТТЕКС.ЛС ЕООД, АТТЕКС.ГРУП ЕООД, на които е едноличен собственик на капитала. Васка Любенова Китанова, роднина по сватовство от втора степен, участваща, като съдружник с петдесет дяла в търговско дружество СКАРАБЕЙ ООД, заемаща длъжност „управител“. Декларацията е попълнена коректно.

7. Райна Георгиева Стефанова - съдия. Свързани с лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на

конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: Стефан Иванов Стефанов - съпруг, адвокат в САК. Декларацията е попълнена коректно.

Окръжен съд - Благоевград

1. Красимир Боянов Аршинков - съдия в Окръжен съд - Благоевград (председател 2005 - 2009 г.) Свързани лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: Михаела Антониева Аршинкова - съпруга - адвокат към БАК; Боян Кръстев Аршинков - баща следовател при ОСлС Благоевград; Даниела Боянова Аршинкова - сестра - член на Комисията за отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност; Дарина Николова Каишева - снаха - преподавател в ЮЗУ Благоевград; Круми Антониев Каишев - шурей - служител в Американския университет в Благоевград. Декларацията е попълнена коректно.

2. Румяна Ангелова Бакалова - съдия. Свързани с мен лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: Здравко Андонов Бакалов-съпруг, на длъжност Директор на Окръжна Следствена служба - Благоевград; Виолета Ангелова Ковачева-съдия във Върховен административен съд. Декларацията е попълнена коректно, макар че не става ясно каква е свързаността с второто вписано като възможен източник на конфликт лице.

3. Надя Спасова Узунова - съдия Окръжен съд - Благоевград. Свързани лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: такива нямам, но декларирам: съпруг - Петър Костадинов Узунов-съдия в Окръжен съд - Благоевград; девер - Димитър Костадинов Узунов - председател на РС - Сандански. Декларацията е попълнена коректно.

4. Петър Костадинов Узунов - съдия ОС - Благоевград. Свързани лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: Нямам такива, но заявявам: съпруга - Надя Спасова Узунова, съдия в ОС-Благоевград и брат: Димитър Костадинов Узунов, председател в РС-Сандански. Декларацията е попълнена коректно.

5. Илияна Стоянова Стоилова, съдия ОС - Благоевград. Свързани лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: Георги Йорданов Стоилов /съпруг/ - Административен ръководител - Районен прокурор на Районна прокуратура - Благоевград. Декларацията е попълнена коректно.

6. Атанаска Иванова Китипова - Янева, съдия в ОС - Благоевград. Свързани с мен лица по смисъла на §1, т.1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: Георги Богомилов Янев съпруг, съдия в Районен съд - Благоевград. Декларацията е попълнена коректно.

7. Иво Видинов Харамлийски, съдия в ОС - Благоевград. Свързани с мен лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: Съпруга Димитрина Томова Харамлийска -адвокат; Елена Томова Дончева - нотариус. Декларацията е попълнена коректно, макар да не става ясно каква е обвързката с второто заявено като източник на конфликт лице.

8. Емилия Георгиева Топалова съдия ОС - Благоевград. Свързани с мен лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: Снаха ми А.Т. е собственик на капитала и управител на "....." ЕООД със седалище-Благоевград с основен предмет на дейност: продажба на бои и др. материали за художници, продажба на картини и сувенири, опаковка на подаръци, организиране и провеждане на курсове по рисуване за деца; Зет ми - И.Д. е прокурор в Районна Прокуратура-Благоевград. И имената, и обстоятелствата, потенциален източник на конфликти, остават неясни.

9. Деница Николаева Урумова съдия в ОС - Благоевград. Имам частен интерес към дейността на следните свързани с мен лица по смисъла на §1, т.1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси: Здравка Иванова Урумова, майка, адвокат в Софийска адвокатска колегия. **Съдия Урумова е пропуснала да запише името на баща си Николай Урумов, съдия във ВАС. Налице е прикриване на конфликт на интереси. Няма последваща декларация за оповестяване на тези обстоятелства.**

10. Катя Георгиева Стайкова, съдия ОС - Благоевград. Имам частен интерес към дейността на следните свързани с мен лица по смисъла на §1, т.1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси: С.Г.С - младши адвокат САК.Имената на свързаното лице остават неясни.

Районен съд - Благоевград

Бяха проучени декларациите на съдиите от Районен съд - Благоевград:

1. Съдия С.Г.А. - посочени инициали и непосочен размер на банков кредит
2. Съдия Е. П. Н. - посочени инициали и празни полета без отговор на въпросите, освен за размера на банков кредит и предоставилата го банкова институция.
3. Съдия В. А. П. - посочени инициали на съпругата Й. А. П. - работи като Главен юрисконсулт в РДГ - Благоевград.
4. Съдия Г.Б.Я. - посочени инициали, непосочен размер на потребителски кредит и посочено за свързано лице „А. И.К. - Я - съдия в Окръжен съд“. Не се разбира кой е съдията и в кой окръжен съд правораздава.
5. Съдия Х.Б.Г. - посочени инициали.
6. Съдия Г.Д.Д-Т. - посочени инициали на съпруг И. И. Т. - младши адвокат към Адвокатска колегия - Благоевград.

Коментар на екипа: Темата за етичното поведение и конфликт на интерес касае магистрати, работещи в конкретния съдебен район. Съмненията за наличие на конфликти на интереси и прояви на неетично поведение според гражданите хвърля мрачна сянка върху правосъдието. Екипът не се ангажира да поставя оценки по институции, конкретни магистрати или случаи. Определяне на степен на напредък за съдебен район има за цел да привлече вниманието на всички магистрати и да даде воля за координация между всички съдилища в съдебния район при спазването на етичните норми и ЗПУКИ. Констатирани слабости: Магистратите посочват своите имена и на свързани лица само с инициали и не посочват конкретната им месторабота; не посочват конкретните размери на банкови кредит и имена на банкова институция. Не е знак за публичност според нас съдия да публикува декларация с инициалите на името си. Недостатъчна информация за наличие или липса на задължения към кредитни или финансови институции, както и към други лица, на стойност над 5000 лв. Недостатъчна информация за свързани лица; посочването на имена с инициали и липса на информация за месторабота и/или длъжността.

Коментар на РС - Благоевград¹:

Изнесената в Доклада информация не кореспондира със собственоръчно декларираното от съдиите в оригиналните им декларации, изпратени за публикуване в

¹ Писмо на г-жа Екатерина Николова, Председател на Районен съд - Благоевград (изх.№180/21.05.2012г.) до Георги Милков, ръководител на проекта; курсивът е на автора на документа.

регистъра на ВСС, които декларации на цитирани от Вас съдии прилагам в сканиран вид от оригиналите с настоящото писмо. Видно от въпросните оригинални и подписани от съдиите декларации, всички те са изписали трите си имена в своите декларации, посочили са местоработата си, всички са посочили размера на потребителските си кредити, както и лицата, в работата с които би възникнал конфликт на интереси, техните длъжности и месторабота. **Няма декларации, в които не са попълнени редове, защото никой орган не би приел непопълнени декларации на съдии.** Доколкото моята публикувана декларация е отразена без отбелязване на «Не» по всички непопълнени графи с изключение на тази за банков кредит, **това е последица от форматирането на декларацията при публикуването ѝ от администрацията на ВСС, а не от некоректно деклариране и респ. недеклаиране на данни.** Нещо повече, Вие и сам може да се убедите в това, че в оригиналните декларации съдиите са изписали и трите си имена, но в някои от публикуваните от ВСС декларации, имената им са с инициали, защото администрацията на ВСС е счела, че се касае за лични данни по чл. 2 на ЗЗЛД. Този формат и изглед на публикуваните в регистъра на ВСС декларации на съдиите от РС-Благоевград, **което публикуване не зависи от знанието и волята на съдиите, не може да бъде вменено в тяхна вина и от това да се направи извода, че съдиите не са спазили задълженията си за коректно деклариране по ЗПУКИ или че са създали съмнение в етичното си отношение към обществото, какъвто акцент е открит в коригираният Ви Доклад.** Ако и доколкото Вие като представители на обществото считате, че не е редно публикуването да бъде във видяния от вас вариант и формат, **то тази критика следва да бъде към ВСС, а не към съдиите от РС-Благоевград.** Неправилна е и констатацията, че декларациите не са публикувани в сайта на съда, тъй като съгласно чл. 18 от ЗПУКИ, органа, който поддържа регистър и публикува такива декларации за съдиите е само ВСС! **В същият ред на мисли считам за абсолютно несъстоятелна и необоснована дадената отценка 3 «за напредък по етично поведение» на РС-Благоевград заради начина, по който ВСС е публикувал нашите декларации, редуцирайки част от информацията по тях.** Не считаме също, че етичното поведение на съдиите се извежда единствен и само от начина на деклариране по ЗПУКИ, а последното се отразява най-вече в работата на съдиите по делата, комуникацията им с гражданите и доверието на обществото на база тази тяхна работа. Съгласно проведената он лайн анкета за това дали съдиите в РС-Благоевград и съдебните служители спазват етично поведение по своите кодекси, потребителите на сайта на съда ни са дали висока и категорична положителна оценка, която също е в разрез с фиксираната от Доклада на «Център на НПО» отценка за «напредък» /3/ по тази тема. От друга страна, отношението на обществото и представители на обществеността за работата на съда, в това число и етичното поведение е такава, **че РС и ОС-Благоевград са поставени в първата осмица за съдилища-модел по класацията и рейтинговите критерии за напредък на ПРСС по Проекта «Усъвършенстване на работните процеси-2» /Приложени за скала на рейтинг и оценка за въведената организация на работа на съдилищата-модел и партньори в България към м.04.2012 г.- линк/**

Коментар на екипа: По време на наблюдението, установихме, че Висшият съдебен съвет не поддържа в ясен и достъпен вид регистъра на публикуваните декларации на съдиите и прокурорите в България. Съдиите от Районен съд - Благоевград са подали надлежно декларациите по ЗПУКИ със пълна информация, която в публикуваните формати липсва. При проучването на декларациите на съдиите от наблюдаваните съдилища, установихме редица неясноти като използване на инициали на имената на съдиите и техните свързани лица, непосочени размери на банкови кредити и имена на банкови институции, неуточнени степен на връзки със свързаните лица. Приемаме, че причината за това може да бъде практика, следвана от администрацията на ВСС, която позовавайки се на Закона за защита на личните данни възприема за правилно да публикува декларациите на магистратите, попадени по ЗПУКИ без изписване на целите имена и факти, описани в обсъжданите от нас декларации.

От това обаче не следва автоматично изводът, че проблемът с етичното поведение и недопускането на конфликт на интереси от страна на магистратите, произтичащ от възможни, но не конкретизирани ясно техни обвързаности не съществува и не следва да се коментира и оценява в рамките на граждански мониторинг, като проекта „Правосъдие близо до хората: втора фаза“ по който работи Центърът на НПО в Разград. В тази връзка е уместно да споменем, че степента за напредък на съдилищата по темата за етично

поведение и конфликт на интереси, са съотносими и към работата и практиките, които прилага и насърчава Висшият съдебен съвет. Липса на реакция от страна на магистратите към факта, че на страницата на Висшия съдебен съвет техните декларации по ЗПУКИ са публикувани в непълен вид, подсказва мълчаливо одобрение на порочната според нас практика.

Окръжен съд - Кюстендил

От декларациите по ЗПУКИ на магистратите от Кюстендил не става ясно кои са визираните свързани лица, защото те са отбелязани само с инициали. Данните не са предоставени коректно. Според ЗПУКИ магистратите са публични личности и в декларациите имената им трябва да са ясни. Считаме за недопустимо декларациите да се попълват по този начин, защото той оставя впечатлението за прикриване на важни обстоятелства, които могат да повлияят на безпристрастността в съдопроизводството. Ето как изглеждат отделните декларации:

1. К. Л. Б. - Административен ръководител на Кюстендилски окръжен съд. Свързани лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: - Е. Я. Ф. /съпруга/-адвокат.

2. П. Н. Б. - съдия в Окръжен съд - Кюстендил. Свързани с мен лица по смисъла на §1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, дейността на които би довела до възникване на конфликт на интереси, са: Н.И.М.- съпруг, нотариус с район на действие Районен съд гр. Кюстендил; Б.Н.Б.- брат, адвокат; Н.Б.Р.- баща, изпълнителен директор на „Г. 98“ АД, със седалище и адрес на управление с. Г., Л. Област.

В. ЗА ЕТИЧНОТО ПОВЕДЕНИЕ И КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ НА МАГИСТРАТИ И СЪДЕБНИ ЗАСЕДАТЕЛИ

Благоевград

Екипът на гражданското наблюдение извърши проучване на Доклад на ВСС за извършена проверка по сигнали и публикации в пресата относно твърдения за евентуални нарушения и съмнения за конфликт на интереси в дейността на административния ръководител на Окръжен съд - Благоевград Красимир Аршинков, в който по наше мнение представя модел на конфликти на интереси в съдебен район Благоевград¹: *“До м. декември 2009 г. в БлОС е имало трима заместник-председатели: Румяна Бакалова, Катя Бельова, Росен Василев. (След намаляване на една зам.председателска бройка от ВСС и изтичане на мандата на съдия Росен Василев, заместник- председателите остават двама, считано от м. декември 2009 г.) И тримата колеги са били назначени за зам. председатели по предложение на административния ръководител Кр. Аршинков, работят в областта на гражданското правораздаване и по право председателстват трите въззивни граждански състава. В БлОС няма зам.председател - ръководител на наказателно отделение, като този ресор е поет от самия председател на съда, затова разпределението на делата се извършва предимно от съдебния администратор. Гражданският доклад се разпределя от съдия Бакалова. Останалите зам.председатели изпълняват различни функции, подпомагащи административната дейност на председателя Кр. Аршинков, без да има стриктно разпределение на правомощията им. Напр. съдия Бельова обезпечава провеждането на конкурси за служители, организира обществени поръчки и търгове във връзка с дейността на съда по снабдяването с гориво, закупуване на материали и др., а също така организира повишаването на квалификацията на съдиите от региона (провеждането на външни и вътрешни*

¹ http://dariknews.bg/media/2010/01/doklad-OS_Bg.pdf, Д О К Л А Д ЗА ИЗВЪРШЕНА ПРОВЕРКА ПО СИГНАЛИ И ПУБЛИКАЦИИ В ПРЕСАТА ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЯ ЗА ЕВЕНТУАЛНИ НАРУШЕНИЯ И СЪМНЕНИЯ ЗА КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ В ДЕЙНОСТТА НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ РЪКОВОДИТЕЛ НА ОКРЪЖЕН СЪД - БЛАГОЕВГРАД КРАСИМИР АРШИНКОВ, Временна комисия на ВСС по Протокол No51/10.12.2009 г.

семинари). Преди обособяването на административните съдилища, съдия Василев е ръководел дейността на административните състави, а след това е оказвал помощ на съдия Бельова.

Констатира се, че през 2007 - 2009 г. граждански дела (I и II инстанция) в БлОС са разглеждали член-съдиите Валери Междуречки, Величка Борилова, Емилия Топалова, Иванка Бикова, Катя Бельова, Миглена Йовкова, Надя Узунова, Росен Василев, Румяна Бакалова. За същия период граждански дела са били разпределяни и на командировани съдии от други съдебни райони и на младши съдии, а именно: Райна Мартинова, Стоян Хаджиев, А. Бисеркова, Атанас Кобуров, Жбантова, Шарланджиев, Грънчаров, София Икономова, Таня Спасова, Татяна Богоева. Разпределението на съдии по отделения и състави е било осъществявано по решение на административния ръководител при съгласуване със зам.председателите. Съдиите Румяна Бакалова, Емилия Топалова, Иванка Бикова, Росен Василев са били назначени в БлОС по време на мандата на Красимир Аршинков и по негово предложение съгласно правомощията му на административен ръководител. Всички те работят в областта на гражданското правораздаване. Съгласно съхраняваната във ВСС информация за персоналните данни на магистратите, Румяна Бакалова е била младши съдия в ОС - гр. Пазарджик в периода 01. 01.1983 г. до 01.10.1984 г., а от 01. 11. 1984 г. до 21.10.1991 г. е работила като нотариус към РС - гр. Благоевград. От 21.10.1991 г. до 25.05.1995 г. е била съдия в ОС - гр. Благоевград. От 18.06.1995 г. е вписана в Адвокатска колегия - Благоевград и е работила като адвокат в продължение на почти десет години. Считано от 21. 03. 2005 г., Румяна Бакалова е назначена направо за зам.председател на БлОС. Иванка Бикова е работила като съдия в РС - Благоевград през периода 06. 07. 1974 г. - 30. 03. 1983 г., а като съдия в ОС - Благоевград - през периода 31. 03. 1983 г. - 25. 04. 1992 г. От 15. 05. 1992 г. до 15. 05. 2006 г. е била адвокат в Адвокатска колегия - Благоевград. Считано от 15. 05. 2006 г., става съдия в ОС - Благоевград - първоначално при условията на чл. 68 от КТ, а от 26. 03. 2007 г. - на редовно място по чл. 67, ал. 1, т. 1 от КТ. Емилия Топалова е работила като съдия в РС - гр. Благоевград през периода от 08. 08. 1991 г. до 30.07.1992 г., а като съдия в ОС - Благоевград - за времето от 30. 07. 1992 г. до 15. 03. 1995 г. От 07. 04. 1995 г. е вписана в АК - Благоевград, където е работила като адвокат до 28. 09. 2005 г. Считано от 29. 09. 2005 г., става съдия в ОС - Благоевград - също първоначално при условията на чл. 68 от КТ, а от 16. 01. 2006 г. е преназначена по чл. 67, ал. 1, т. 1 от КТ. И трите колеги съдии са с предходен продължителен стаж като адвокати, познават и са работили със съпругата на председателя на БлОС - адв. Михаела Аршинкова. Изложените по-горе обстоятелства за назначенията на Румяна Бакалова, Иванка Бикова и Емилия Топалова сочат на обективизирано в предложенията на административния ръководител предпочитание към попълване на гражданското отделение на управлението от него съд с външни за системата кадри. В рамките на една година и два месеца (от 21. 03. 2005 г. до 15. 05. 2006 г.) в БлОС последователно са предложени за съдии (и съответно назначени от ВСС) трима бивши адвокати, колеги на адв. Аршинкова. Съдия Бакалова е била предложена от Кр. Аршинков и назначена от ВСС въз основа на това предложение директно за зам. председател на съда, като на нея е поверено разпределението на целия граждански доклад. Съдиите Бикова и Топалова първоначално са заемали място по заместване по чл. 68 от КТ, а впоследствие са били преназначени на постоянно място.

Комисията намира, че е необходима обстойна проверка относно администрирането на РС - гр. Петрич, организацията на работата в него, разпределянето на делата, движението им, впечатляващото количество отводи на съдии, продължителните периоди на липса на изготвени мотиви по дела (предимно наказателни), съмнение за конфликт на интереси и пр. Такава проверка е извън предмета на възлагане на Комисията, а и нейният обем и обхват предполагат извършването ѝ от Инспектората към ВСС. В заключение, Комисията направи принципната констатация за наличие на изключително силна поляризация на

отношенията между съдиите в Благоевградския съдебен регион, най-вече на плоскостта на вижданията за методите на неговото администриране. Макар в известна степен тези отношения да са белязани и от междуличностни конфликти, те следват принципни разногласия относно конкретни кадрови решения, формирането на съдебните състави, разпределянето на делата, толерирането на определени магистрати и negliжирането на други, използване на административни правомощия и власт в личен интерес, липса на адекватна реакция при очевидни съмнения за конфликт на интереси и в резултат на това - злепоставяне на интересите на страни по дела, влошаване на работната атмосфера най-вече в БлОС. Не на последно място е и безспорната негативна обществена нагласа по отношение обективността и качеството на правораздаването като цяло в съдебния район. С оглед изложеното, Временната комисия предлага на ВСС да вземе следните решения: 1. Да приеме фактическите констатации от извършената проверка. 2. Да възложи на Инспектората към ВСС да извърши проверка в Районен съд - гр. Петрич по организацията на административната дейност, образуването, разпределянето и движението на делата, срочността на изготвяне на съдебните актове, в т. ч. мотивите на присъдите."

Коментар на екипа: В момента Красимир Аршинков е съдия в Окръжен съд - Благоевград, заедно със своя кум Иво Харамлийски, също окръжен съдия (бивш председател на РС - Петрич). Според наблюдаващия екип сложното преплитане на взаимовръзки и семейни зависимости в Благоевград е типичен модел на конфликти на интереси между магистрати, които работят в един и същ съдебен район. До момента Висшият съдебен съвет не е направил нищо, за да се преустановят порочните практики, въпреки достоверния доклад на специалната комисия от 2009 г.¹ Явно липсва воля за промяна на съществуващото порочно статукво, за търсене на решения и за подобряване на публичния образ на съда, което от своя страна понижава общественото доверие към съдебната система.

В публичното пространство и медиите има факти и за други конфликти на интереси и нарушение на Кодекса за етично поведение на българските магистрати в Благоевград. Публикации в местни и национални медии направиха особено популярен и широко дискутиран случая с младши съдията в Окръжен съд-Благоевград Деница Урумова, дъщеря на магистрата от ВАС - Николай Урумов. Тя стана известна с това, че получи отстъпено право на строеж от Община Приморско през 2007 г. „За целта младшата съдийка става жител на курортния град за 7 дни, след което се регистрира като социално слаба и крайно нуждаеща се. В архива на Община Приморско е записано, че дели жилищна площ с още четири лица на улица „Стара планина“, и че това е причината, поради която ѝ се дават 469 кв. м. за „жилищни нужди“ на носа в залива на Приморско за 1829 лв.“ (в. „Струма“, 9 март, 2011 г.). На мястото с отстъпено право на строеж е построен хотел с ресторант, кафенета и увеселителни заведения, като възложител на обекта е Деница Урумова. През м. март 2011 г. Урумова е уволнена дисциплинарно от Висшия съдебен съвет за това, че е извършила дисциплинарни нарушения по чл. 307 от Закона за съдебната власт и е нарушила Етичния кодекс на българските магистрати като по този начин е уронила престижа на съдебната власт. Впоследствие решението за дисциплинарното уволнение на бившия младши съдия в Окръжен съд- Благоевград е отменено от ВАС.²

Друг придобил известност в публичното пространство случай е този, в който адвокат Красимира Дойчинова настоява за отвод на всички съдии от Благоевградски окръжен съд. Основание за искането ѝ е зависимостта на целия състав от заемащия по това време длъжност Административен ръководител на съда Красимир Аршинков (понастоящем съдия в Окръжен съд), който е съпруг на

¹ http://dariknews.bg/media/2010/01/doklad-OS_Bg.pdf;

http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=472172

² <http://www.legalworld.bg/show.php?storyid=25074>.

адвокатката на отсрещната страна по делото- Михаела Аршинкова (в. „Струма“, 17 август 2009 г.).

Шефката на Благоевградския районен съд Екатерина Николова бе проверявана от Комисията за предотвратяване на конфликт на интереси по донос на подсъдим или осъден. Сигналът е подаден от дупничанина Венцислав Добрев, когото съдията осъди за това, че поръчал да залее киселина бившата му приятелка. Студентката Христина Колджиева и нейната съквартирантка бяха залети със сода каустик на 25 ноември 2009 г. от 24-годишния дупничанин Калоян Гущеров. Отмъстителният поръчител получи 8 години и половина строг тъмничен затвор, а изпълнителят - 5 години лишаване от свобода в общезитие от открит тип. Престъпният тандем бе осъден да изплати и обезщетение от 50 000 лв. на Христина Колджиева, която не ослепя само благодарение на адекватното лечение, и 10 000 лв. на по-леко пострадалата Мария Коемджиева. Присъдите влязоха в сила преди месец. По време на процеса, адвокатите на Венцислав Добрев се опитаха да докажат, че пострадалата Христина не е обезобразена, т.е. няма тежка телесна повреда. Магистратите обаче бяха единодушни, че настъпилите впоследствие подобрения в здравословното състояние на Христина не могат да са определящи при определяне на квалификацията на телесната повреда. Всички експерти бяха категорични, че ако не е имало лечение, не би било възможно естествено възстановяване на организма и би се стигнало до загуба на сетивния орган или частично разстройване на неговите функции, както и на обезобразяване. В отчаян опит да постигне по-ниско наказание Венцислав Добрев атакува директно съдия Екатерина Николова. В писмо до правосъдния министър той пише, че съдията му е дал високата присъда при конфликт на интереси. През 2007 г. магистратът получила грамота „Жена на годината“ и букет цветя от Женското благотворително дружество „Македония“. Ето заради тази облага - грамота и цветя, тя била заинтересована от изхода на делото и не се отвела. В писмото се премълчава, че престъплението е извършено 2 години по-късно, а процесът е бил след 3. Въпросният сигнал е изпратен и до Инспектората на ВСС, който не открива истина в твърденията. Единствено вярно се оказва твърдението, че съдия Екатерина Николова е получила наградата „Жена на годината“ през 2007 г., след като е била номинирана от Сдружението на майките на наркозависими и читателите на в. „Вяра“. Същата година с почетна грамота бяха отличени майката на Димитър Бербатов - медсестрата Маргарита Бербатова, актрисата Жанет Керанова, шефката на Дома за деца, лишени от родителски грижи - Евгения Йорданова, учители и др. Наградите не са материални и целят открояване на позитивните примери на жени, които с работата си помагат на обществото. Правосъдното министерство препраща сигнала до Комисията за предотвратяване на конфликт на интереси. В хода на проверката са събрани доказателства и изслушани страните - също като на процес. Съдия Николова била поставена в нелепата ситуация да обяснява защо е осъдила извършителите на брутално престъпление, и то в максимално кратък срок. „Казах на комисията, че се чувствам малко странно. Обикновени съдиите са обвинявани за това, „че ние ги ловим, а те ги пускат“. Аз давах обяснения за присъди за безпорно доказано от разследващите органи престъпление“ недоумява магистратът. Комисията реши, че в случая няма установен конфликт на интереси.¹

Коментар на екипа: В цитираните материали, някои от които публикувани и в медиите, се илюстрират различни факти и казуси, свързани с действията на магистрати от един и същи съд. Видимо е, че постъпките и етичните стандарти на отделните съдии са различни и в доста случаи дискуссионни. По този начин нормите на Етичния кодекс за магистрати се възприемат различно, като съблюдаването или нарушаването им не винаги се тълкува еднозначно, дори от специално създадените за тяхната оценка органи. Липсата на общоприети правила и норми позволява и дори насърчава съществуването на двойни стандарти, благодарение на които саморегулацията вътре в магистратската общност

¹ <http://www.viaranews.com/index2.php?id=11494&catid=34&Itemid=1> - „Провериха съдебен шеф по донос на дупничанин“.

не само изглежда противоречива, но може да се определи и като недобросъвестна. Налаганите санкции на съдии от съдии или оправданията на техни простъпки не винаги са доказателство за безпристрастна преценка, продиктувана от интересите на обществото и насочена към оздравяване на съдебната система.

Кюстендил

През наблюдавания период в съда е бил засечен един случай на конфликт на интереси. Магистрат получава подкуп, за да отсъди в полза на строителна фирма. За местната общност не е тайна, че въпросният съдия има проблеми с пристратията си към хазартните игри. След като скандалният случай става широко известен, той е освободен от длъжност и предаден за определяне на наказание в Софийския градски съд. По време на съдебното дирене става ясно че, съдията Юрий Маринов и граничен полицаи от Кюстендил, са задържани за участие в корупционна схема за даване на подкуп. Маринов е обвинен, че е поискал 24 000 лв. подкуп от строителна фирма, която е имала ревизионен акт на стойност 1 400 000 лв., за да се произнесе в полза на фирмата. За посредник в схемата бе обвинен граничният полицаи. Парична гаранция от по 10 000 лв. постанови Софийски градски съд за съдия Юрий Маринов. Наказанието, предвидено в закона за това провинение предвижда лишаване от свобода до 10 години. Софийски градски съд постанови тригодишна условна присъда за Юрий Маринов, съдия от Окръжен съд в Кюстендил, уличен в подкуп.¹

Коментар: Интересна публикация със заглавие „Водачът на листата на ГЕРБ бил защитник на престъпници“ илюстрира сложно преплитане на икономически и политически връзки между политици и магистрати в Кюстендил. Дебатът между публичните фигури, отразен в медиите се развива по време на предизборна кампания за местна власт в града и част от замесените в скандалите лица се борят за доверието на избирателя, за да влязат в местния общински съвет. Ето как описва случая електронният сайт „Медиапул“: „Днес ние трябва да изразим категоричната си гражданска позиция за това, което се случва в Кюстендил. За това, че понякога нещата се приказват по кафенета, площади, улици, но в никакъв случай те не стават достояние до гражданите. Ние поставяме въпрос, които дълбоко вълнуват не само Кюстендил, но и държавата като цяло. Преди време самият министър на вътрешните работи, а и министър-председателят казаха „кой хваща и кой ги пуска“. Дали най-големите врагове на МВР не са наредени в листата на ГЕРБ“, попита на пресконференцията доскорошният гербер Янев, водач на коалиция „Кюстендил“. Водач на листата на ГЕРБ пък е Вася Пешева, която е съпруга на районния прокурор на Кюстендил Владимир Шейтанов. Именно Пешева стана причина за освобождаването на издирвания преди години във Франция Славчо Игов от известния в Кюстендил клан на Гольовците. Пешева беше адвокат на Игов, но се отказа от защитата му в деня, когато вървяха протестите на защитниците заради неплатени възнаграждения на служебните адвокати. Така съдът не успя да назначи съдебен защитник на Игов и беше принуден да го пусне след 72-часовото му задържане с прокурорска заповед. За случаят беше сезиран Висшият адвокатски съвет, разказаха хората на кмета. „Питаме дали едно семейство от Кюстендил не иска да слага домашен ред в общината“, каза язвително Виктор Янев. Пешева обясни, че действително е била адвокат на Игов. „Имам право на труд и работата ми е да защитавам“, каза Пешева. Тя посочи, че Висшият адвокатски съвет е отказал да образува дело срещу нея поради липса на нарушение и дори я е похвалил, че е постъпила правилно, защото в противен случай е щяло да престъпи закона. Пешева контратакува хората на кмета Паунов, като заяви пред Mediapool, че негови общински съветници „са разпивали заедно с един от клана Гольовците“. След като снимката излязла в пресата, сега Емилиян Ангелов, бивш общински съветник, вече не е в кметската листа, обясни Пешева. На пресконференцията на коалицията „Кюстендил“ беше припомнен и случаят с т. нар. „Люлинска бригада“, членовете на която бяха задържани при неуспешния им обир на банка в Кюстендил преди две години. С извършителите районната прокуратура, ръководена от Шейтанов, подписа споразумение и така престъпниците бяха наказани със 7 месеца лишаване от свобода, колкото беше времето, прекарано в ареста им. „Питам дали Шейтанов може публично да заяви отношенията си с адвоката на „Люлинската бригада“

¹ http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=741112

и нека публично покаже разпечатките от своя телефон”, призова Таня Атанасова от кметската листа. “Благодарение на мъжа ми това дело приключи с осъдителни присъди”, отби удара Вася Пешева.¹

Как така първият в листата на ГЕРБ е адвокат на хора, заловени с голямо количество наркотици, попита доц. Тодор Кузмов, също от кметската листа за общински съветници. “Не може министърът на вътрешните работи да пледира за борба с наркотиците, да пазим децата, а в същото време първият човек в листата на ГЕРБ да защитава хората, свързани с наркотици. Тук трябва да се обърне внимание и на конфликта на интереси. Не може единият да обвинява, а другият да защитава”, каза доц. Кузманов по адрес на районния прокурор Шейтанов и на жена му адвокат Пешева. Обвързаностите на споменатата съпругеска двойка юристи от Кюстендил, в която жената е адвокат, а мъжът ѝ прокурор добива още по-неприемлив вид, когато към обичайната им служебна работа се прибави и ангажираността на адвоката със знакови лица от местния престъпен свят.

Проблемът за срастването на мафията с държавата звучи твърде актуално, когато се наблюдава работата на окръжния съд в Кюстендил, който е второинстанционен за съдебните дела гледани в Дупница, където дълго се подвизаваха т.н. Братя Галеви. Двамата бизнесмени, обвинени за организиране на престъпна група за изнудване и рекет, бяха съдени оправдавани и пак давани на съд в продължение на три години. През април тази година ефективните им присъди бяха окончателно потвърдени от ВКС, но те и досега не са изпитали силата на закона, защото дни преди арестуването им успяха да се скрият. Цялата държавна машина вече месеци търси криминално проявените мъже, които са обявени и за международно издирване. Съдебната сага срещу тях, описана от нашите наблюдатели показва и много от недъзите на съдебната система в България, благодарение на които доказани престъпници избягват наказанието и поставят под съмнение върховенството на закона.

Делото срещу братя Галеви започна през септември 2009 г., след като през декември 2008 г. Пламен Галев беше задържан заради заплахи към журналистката Лидия Павлова, а съдружникът му Ангел Христов беше арестуван през януари 2009 г. след разпит в Националната следствена служба.

Всичко това се случи, след като стана известна скандална среща между тях двамата с бившия вътрешен министър Румен Петков, като посредник за разговора им е бил тогавашният съветник в ДАНС Алексей Петров, който по настоящем е в ареста с обвинение за организиране и ръководство на престъпна група. Пламен Галев беше обвинен за изнудване, средна телесна повреда и принуда, а съдружникът му Ангел Христов за извличане на облаги чрез внушаване на страх. Преди старта на процеса, за да избегнат наказателното преследване, бизнесмените се кандидатираха за депутати в 41 НС и използвайки правото си на свобода за осъществяване на политическа дейност бяха пуснати от ареста срещу гаранция от по 50 хил.лв.

На 4 ноември 2010 г. съдебният състав от Окръжен съд - Кюстендил с председател съдия Мирослав Начев оправда двамата дупничани по всички обвинения - за създаване на организирана престъпна група, изнудване и телесна повреда. Владимир Ангелов-Стъклето и Апостол Чакалов-Тоци, които бяха сочени за част от групата на Галеви, получиха присъди от по година и четири месеца в затвора. Тоци бе намерен за виновен за нанасяне на средна телесна повреда, а Стъклето за незаконно притежание на 73 патрона. Три месеца след произнасянето на скандалната присъда Комисията за проверка на знаковите дела във Висшия съдебен съвет (ВСС) призова за разговор кюстендилския съдия по делото срещу т. н. братя Галеви. Съдебният съвет му поиска обяснение защо още не е написал

¹ <http://www.mediapool.bg/%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B8-%D1%81%D0%B5-%D1%85%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%85%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D0%B3%D1%83%D1%88%D0%B8%D1%82-%D0%B5-%D0%B2-%D0%BA%D1%8E%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%BB-news192483.html>

мотивите към оправдателната присъдата на Пламен Галев и Ангел Христов. "Това е едно от делата с висок обществен интерес, наблюдавани както от ВСС, така и от Европейската комисия. В задълженията и правомощията на Комисията е при установено забавяне на тези дела да извършва проверки с цел да се обсъдят мерки за оптимизиране хода им", се казва в съобщение до медиите от страна на ВСС.¹ Казусът с братя Галеви продължи още година и шест месеца, докато се стигна до решението на ВКС, който постанови окончателно, че двамата дупничани са виновни и ги осъди на 7 и 5 години затвор. Присъдата обаче не създаде в обществото чувството за очакваната от всички справедливост, а само потвърди дълбоките недъзи на българското правораздаване, което дори при произнесено от върховната съдебна инстанция наказание не е в състояние да раздаде възмездие за престъпните дела на знакови фигури от ъндърграунда.

Коментар на ОС - Кюстендил²: *Считаме за ненужно в доклада да бъдат преповтаряни публикации от пресата. Изнесена е информация във връзка с отстранен съдия от Окръжен съд гр. Кюстендил, (която явно е препечатка от средство за масова информация), от която не става ясно кога са били предприети мерки за превенция и кога постъпилите сигнали на граждани са били обсъдени на заседания на Областния обществен съвет за координация на работата по борба с корупцията. На стр. 31 е изнесена пълна препечатка от статия в „Дарик нюз“, в която се изнасят данни за конфликт на интереси между прокурор от Районна прокуратура гр. Кюстендил и адвокат от същата адвокатска колегия. Коментарът на авторите на статията за наличие на семейна обвързаност между прокуратурата и представители на „подземния“ свят няма място в този доклад. Обръщаме внимание на факта, че прокуратурата е отделно звено в съдебната система. Проектът е осъществил гражданско наблюдение върху съдилищата от съдебния район, а не върху прокуратурата. В този смисъл се създава внушение за липса на етично поведение и наличие на обвързаности в съдиите от Кюстендилския съдебен район, каквото в действителност не е налице.*

Петрич

В града няма практика съмненията за конфликт на интереси или наличието на обвързаности между магистратите да се обсъждат публично нито да се дискутират в медиите. Интервюираните от наблюдателите граждани застават зад тезата, че ако са налице нерагламентирани обвързаности, то те трябва да се разследват от етичната комисия на местната магистратура. Така според запитаните щели да се избегнат недобросъвестни или злонамерени коментари и оценки по адрес на магистрати, чийто оспорвани позиции не са категорично установени.

Дупница

Вестник "Струма" коментира желанието на съдия Илияна Димова от Дупница да бъде назначена в новосъздадения Апелативен специализиран наказателен съд в София³. Припомня се, решението ѝ по наказателно дело от 2011 г., в което се разследва разпространение на наркотични вещества. По време на този процес съдия Димова окачествява кутийка от дъвка, в която са били намерени опакованите амфетамини като "вещ, която не е индивидуализирана", въпреки че върху опаковката ясно се чете надписа "Ментос", а в протоколите по изземването обстойно е описана дрогата и нейните грамажи. По друго нашумяло дело съдия Димова решава, че не е ясно къде се намира един от процесуалните автомобили, претърсен от органите на реда и включен в списъка с доказателствата за престъпна дейност. Тя прави този извод независимо от факта, че колата по време на цялото дело стои паркирана пред РПУ на МВР в Дупница. Тези и други спорни решения по наказателни процеси, водени от съдия Илияна Димова бяха огласени пред ВСС

¹ <http://www.mediapool.bg/%D0%B2%D1%81%D1%81-%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D0%BE%D0%B1%D1%8F%D1%81%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BE%D1%82-%D1%81%D1%8A%D0%B4%D0%B8%D1%8F-%D0%BF%D0%BE-%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%B2%D0%B8-news175546.html>

² Писмо с вх. № Ц-32/16.05.2012г. на г-н Мирослав Начев, председател на Окръжен съд - Кюстендил.

³ http://www.struma.com/obshchestvo/kutiika-ot-duvki-mentos-s-droga-i-bratya-galevi-podyaha_24129.

от шефа на Окръжния съд в Кюстендил Мирослав Начев и от заместник-окръжния прокурор в града Камелия Стефанова. Според Стефанова през последните години съдия Димова не е одобрила и множество протоколи за претърсване и изземвания с формални мотиви. Такъв е случаят с отказа ѝ да одобри част от протоколите за изземване от дома на популярните дупнишки бизнесмени Пламен Галев и Ангел Христов. По този повод през 2008 г. Димова отнася публично няколко обидни квалификации от заместник-градския прокурор на София Роман Василев. Това наложи ВСС да се намеси във взаимоотношенията им да ги прикани да се помирят писмено.

Коментар на екипа: Изнесените факти, зад които стоят различни източници, в т. ч. и на представители на съдебната система отново показват, че в споменатите случаи са нарушени основни принципи на правораздаването като независимост, безпристрастност, компетентност и квалифицираност.

Коментар на РС - Дупница¹: Във връзка с извършената оценка на факти, станали публично известни чрез публикации в медиите, считам, че цитираната статия във в-к „Струма“, относно участието на съдия Димова в конкурс за повишаване в длъжност, не касае Кодекса за етично поведение на магистратите. Без да коментирам истинността на статията, излагам фактите, по отношение цитирани действия на съдия Димова. Съдия Димова не се е произнасяла по протоколи за изземване от дома на дупнишките бизнесмени Пламен Галев и Ангел Христов. През 2008г. няма изяви от заместник градския прокурор Роман Василев по отношение работата на съдия Димова. Действително, срещу съдия Димова бяха изпратени сигнали до ИВСС от председателят на ОС - Кюстендил и зам. Окръжният прокурор на ОП - Кюстендил. Извършената проверка приключи с Акт с резултати от проверката, в който не са констатирани дисциплинарни нарушения от съдия Димова и има отправени препоръки и към председателят на ОС, и към Прокуратурата.

Разлог

Адвокати от града поискаха да бъде инспектирана работата на съдия Яна Димитрова, която според колегията на защитниците системно нарушавала регламентиранията от закона права на адвокатите. Димитрова отказвала да се правят справки в деловодните служби на ръководеното от нея съдилище, ако адвокатите не представят пълномощни от клиентите си. Предвидената в Закона за адвокатурата възможност този вид действия да се разрешават срещу представяна адвокатска карта не се признавала от съдията в Разлог. Заради това местната колегия е поискала намесата на административното ръководство на окръжния съд в Благоевград. Според председателя на адвокатската колегия в Благоевград Емил Ядков практиката в Разлог действа като зараза и подобни проблеми започнали да се появяват и в работата на окръжната магистратура в областния град. Оплакванията от страна на адвокатите създават напрежение и пречат на нормалната работа на защитниците, което от своя страна възпрепятства достъпа на гражданите до правосъдие, смятат адвокатите от региона на Благоевград.²

Перник

Коментар по темата в медиите: За скандален случай със съдия от Перник съобщава вестник „24 часа“. Магистратът от окръжния съд в града Виктор Георгиев е бил обвинен от студентка, че през лятото на 2011 година е блудствал с нея по време на гуляй във вилата му. 22 годишното момиче подава жалба в полицията. В нея то описва оргията, в която освен Георгиев е участвал и осъждан мъж от региона, с богато криминално минало, както и стажант юристка, която работела по това време в съда. На купона освен с алкохол компанията повдигала настроението си и с наркотици. Ден след подадения сигнал студентката оттегля жалбата си. Репортери на вестника твърдят, че при посещението на момичето в местното РПУ, то е било придружавано от замесения в скандала съдия, който

¹ Писмо на Ели Скоклева, председател на Районен съд - Дупница (Изх. №РД 11-302/11.05.2012г) до Георги Милков, ръководител на преката.

² http://www.struma.com/obshtestvo/advokati-signaliziraha-za-grubo-povedenie-i-potupkani-prava-ot-sudiya_16321/; http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=681270 ; http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=728178

я изчакал пред полицейския участък. При така разигралия се сценарий, преписката с жалбата срещу съдията, изпратена за проверка в софийската градска прокуратура е била прекратена.¹

2.3 ПОДБОР И ДЕЙНОСТ НА СЪДЕБНИТЕ ЗАСЕДАТЕЛИ

Районен съд - Дупница

В интернет-страницата няма поименен списък на съдебните заседатели в Районен съд - Дупница. Констатира се, че не е достатъчно ясен и конкретизиран принципът за подбор и избор на кандидатите за съдебни заседатели, прилаган от комисията към общинския съвет. Липсва публична информация за кандидатите и тяхното образование и професия. Считаме, че начинът на избор на кандидатите за съдебни заседатели не е достатъчно прозрачен, не е публикуван реда за тяхното назначаване и начина за оценка и провеждане на подбора им. Наблюдаващият екип, счита че определените от общинският съвет съдебни заседатели могат да бъдат под политическо влияние при участието им в съдебните процеси.

Районен съд - Петрич

В интернет-страницата е публикуван поименен списък на съдебните заседатели. От общо 32-ма съдебни заседатели, 8 са мъже, 24 са жени. При определяне участието на съдебните заседатели чрез жребий, също се използва специализиран софтуер, който не позволява наличие на съмнение относно случайния им подбор за делата. В наблюдавания период не сме присъствали на дела, в които участие имат съдебни заседатели, поради което не може да се даде препоръка за тяхната работа.

Районен съд - Разлог

В интернет-страницата липсва публикуван поименен списък на съдебните заседатели в Районен съд - Разлог. За участие в съдебни състави практиката показва, че се определят най-често от 6 до 9 едни и същи съдебни заседатели, които явно имат повече свободно време. Интерес буди фактът, че сред 13-те съдебни заседатели от Разлог има 65-годишен пенсионер с основно образование. 8 съдебни заседатели от община Банско са с висше образование, само 1 от тях е мъж. В община Якоруда джандър балансът също е в полза на женския пол 6:3. Прави впечатление, че 5 от 9-те съдебни заседатели в Якоруда работят в структурите на общинската администрация, като дори заместник-председателят на общинския съвет е съдебен заседател. Според нас проблем представлява фактът, че не са провеждани обучения на съдебните заседатели. За това как да се справят със задълженията си в правораздаването, те са черпили знания от раздадени им брошури, определени като практически помагало.

Окръжен съд - Кюстендил

В интернет-страницата не е публикуван поименен списък на съдебните заседатели. Констатирани са трудности при участието на съдебни заседатели в съдебни заседания, защото малка част от тях имат свободно време, което да посвещават на този си вид обществено задължение. Прави впечатление и фактът, че няколко съдебни заседатели са служители в общинската администрация. Хората в региона знаят малко или почти не са наясно какъв е редът за подбор и определяне на съдебните заседатели. В Окръжен съд - Кюстендил не се прилага жребий за определяне на основни и резервни съдебни заседатели за участието им в съдебни състави. Практиката е те, един по един, да се издирват по телефон и в зависимост кой от тях е свободен за момента, да бъде включван в съдийския състав за определено дело. Избраните в началото на мандата съдебни заседатели не са

¹ <http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=947801> - „Съдия шмърка кока с бандит и блудства с мен“; <http://bg.time.mk/cluster/e636445a24/vss-proverjava-zam-predsedatelja-na-okraznija-sad-v-pernik.html>.

преминали никакъв курс на обучение. Липсва законово задължение те да подават декларации по реда на ЗПУКИ.

Окръжен съд - Благоевград

В интернет-страницата има публикуван поименен списък на съдебните заседатели. От общо 37 съдебни заседатели, 13 са мъже, 24 са жени. Определянето на основни и резервни съдебни заседатели за участие в съдебни състави се извършва на принципа на случайното разпределение чрез компютърна програма. За всеки жребий се изготвя протокол. Списъкът със съдебните заседатели е публикуван в интернет-страницата на съда. Когато по делото подсъдимият е лице под 18 г. задължително в съдебния състав се включва съдебни заседатели с педагогическо образование. Равномерната натовареност на съдебните заседатели в Окръжен съд - Благоевград се осъществява чрез разпечатка на протокол от системата, от която се вижда кой заседател в колко дела е участвал през годината. Съгласно чл. 72, ал1 от Закона за съдебната власт съдебните заседатели се свикват за участие в съдебни заседания от председателя на съда най-много за 60 дни в рамките на една календарна година, освен ако разглеждането на делото, в което участват продължи и след този срок. Контролът за равномерната им натовареност се осъществява от административния секретар, а когато той отсъства, от съдебния администратор. В съда има разработени и публикувани в сайта вътрешни правила за работата на съдебните заседатели (в сила от 16.12.2011 г.). Няма възможност за манипулиране на жребия на съдебни заседатели. В програмата за случайното разпределение на делата, всяко едно действие се записва в архива и е възможно да се провери по кое време и кой го е извършил.

Районен съд - Перник

В интернет-страницата има публикуван поименен списък на съдебните заседатели. От общо 32-ма съдебни заседатели, 6-ма са мъже, 26 са жени. Определянето на основни и резервни съдебни заседатели за участие в съдебни състави става на случаен принцип с помощта на деловодната програма на съда САС. При жребия системата определя съдебен заседател, на когото след това длъжностното лице, извършило избора се обажда лично по телефона и иска потвърждение. В Районен съд Перник тази задача се изпълнява от съдебния секретар. След извършването на жребия се изготвя протокол, където се вписват бележки и причини, ако някой съдебен заседател е направил отказ. Протоколът се прилага към папката по делото. Няма съдебни заседатели, които са на общински или държавни длъжности. Другият важен и мотивиращ фактор при ефективната работа на тези заседатели е финансовият. Те самите споделят със служителите на съда, че заплащането е ниско и трудно се мотивират за работа. При този подбор не се говори за равномерна натовареност, тъй като много често съдебните заседатели отказват да участват в съдебни състави. Дори определени съдебни заседатели системно отказват да работят и никога не са участвали в съдебни състави. Според член 390 ал.2 от НПК съдебните дела срещу непълнолетни извършители се разглеждат от съдебни заседатели с педагогическо образование.

2.4 НАБЛЮДЕНИЯ НА ГРАЖДАНСКИ ДЕЛА ЗА МЛАДЕЖКО И ДЕТСКО ПРАВОСЪДИЕ

БЛАГОЕВГРАД

Наблюдение по прилагането на Закон за закрила на детето¹

години	Незвършени дела в началото на отчетния период	Постъпили	Общо дела за разглеждане		Свършени		Свършени до 3 месеца
			За настаняване на дете извън семейството	За прекратяване на настаняването	Постановено настаняване	Прекратени настанявания	
2009	8	72	68	12	62	11	60
2010	7	114	88	33	78	25	88
2011	18	118	119	17	115	16	112

Наблюдение по прилагането на Закон за защита от домашно насилие²

Сравнителен анализ на делата по Закона за защита от домашно насилие, постъпили и разгледани в Районен съд-Благоевград за периода 2009 - 2011 г.

години	Незвършени дела в началото на годината	Постъпили	Общо за разглеждане	Свършени	Свършени до три месеца	От общия брой свършени дела прекратени дела поради:	
						спогодба	оттегляне на молбата или неотстраняване на процесуални нарушения в исковата молба
2009	3	33	36	33	31	4	13
2010	3	40	43	36	30	3	18
2011	7	36	43	34	31	2	12

Видно от изложената статистика, в анализирания период се наблюдава нарастване на постъпилите дела в съда по Закона за домашното насилие и запазване на тези постъпления през последната 2011 г. Всички дела от този вид се разглеждат и приключват в изключително кратки срокове, като случаите на приключване на делата със спогодба са малко.

Констатира се прекратяване на значителен брой от образуваните дела поради оттегляне на молбата или неотстраняване на процесуални нарушения в исковата молба. През месец март 2012 бе наблюдавано дело, в което пострадалата и извършителят на насилие работят в едно и също място на работа. При издаване на заповедта за незабавна защита съдът бе постановил „забрана за извършителя да приближава местоработата на пострадалото лице“. В този случай ответникът по делото, отивайки на работа, 5 дни в седмицата нарушава заповедта. Съдът не може да постанови забрана за приближаване на работното място, което в случая е подходящата мярка, тъй като би излязъл извън рамките на закона, където изрично е записано „месторабота“. Кодексът на труда прави разлика между място на работа и работно място и ограничавайки възможните мерки само до месторабота законът, а и прилагайки го съдът, нарушават конституционно установеното право на труд на извършителя.

Основните проблеми при прилагането на Закон за защита от домашно насилие

Съдиите от отделението очертават противоречивата практика във връзка с доказателствената тежест по визираните производства, която е различна от доказателствената тежест по ГПК заради спецификата и характера на тези дела

¹ Първоначален доклад във връзка с дейността на РС-Благоевград в наблюдаваните области по проект "Правосъдие близо до хората: втора фаза", Екатерина Николова, Председател на Районен съд - Благоевград.

² пак там.

и процедури.Разглеждането на делата би било улеснено, ако в Закона изрично залегне регламентация кому се възлага доказателствената тежест и в какво се изразява тя. Аналогично следва да се подходи и при хипотези на домашно насилие пред деца, при които Законът изисква предприемането на мерки за защита на децата, а родителите не инициират такива с исковата си молба.

Друг практически проблем е липсата на обективна възможност за изпълнение на някои мерки по Закон за защита от домашно насилие: "Задължаване на извършителя на насилието да посещава специализирани програми", тъй като в момента на територията на Благоевградски съдебен район не се организират и предлагат въобще такива програми.

За намаляване обема на прекратени дела поради нередовност в исковата молба, в Районен съд - Благоевград ще се подготвят бланки-образци на искиви молби по този закон, с минималните, но задължителни реквизити за редовност по ГПК и задължителното приложение /декларация/ по ЗЗДН, които ще се предоставят на гражданите, на ОДМВР и държавните служби, ангажирани в приложението на закона.

БЛАГОЕВГРАД¹

Сравнителен анализ на делата по Закона за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, постъпили и разгледани в РС-Благоевград за 2009 - 2011 г.

Година	Несвършени дела в началото на отчетния период	Постъпили	Общо дела за разглеждане	Свършени	Свършени до 3 месеца
2009	0	4	4	4	4
2010	0	1	1	1	1
2011	0	3	3	3	3

Анализът на постъпленията показва, че този вид дела са сравнително редки в съда. Същите се разглеждат в кратки срокове и винаги приключват до 3 месеца. При работата по тези дела винаги е налице много добро сътрудничество между РП и съответните местни специализирани комисии, чието участие е задължително. В тези производства задължително се изслушват и родителите на детето с противообществени прояви и се изисква социален доклад.

Основни проблеми при приложението на Закон за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни

Практиката показва, че след настаняването на детето във възпитателно училище-интернат за полагане на специални грижи, в тези заведения не се налага достатъчно ефективен контрол, дисциплина и мотивация за престой на децата. Заради това не са редки случаите на бягства от социалните домове, след които е необходимо съдът да съдейства повторно за връщането им, с оглед изпълнение на съдебния акт.

Наблюдения по прилагането на Указ за борба с дребното хулиганство

Приемането на текста, според който обжалването на решенията на районен съд да става не в рамките на 14 дневен срок, а в рамките на 24 часа от постановяването им е предимство. Дългият срок на обжалване създава опасност от укриване на извършителя, а след изтичане на 6 месечен срок правото да се изпълни наказанието се погасява. Това затруднява работата на органите на МВР и обезсмисля производството пред първоинстанционния съд.

¹ Първоначален доклад във връзка с дейността на РС-Благоевград в наблюдаваните области по проект «Правосъдие близо до хората: втора фаза», Екатерина Николова, Председател на Районен съд - Благоевград, пресконференция в Окръжен съд Благоевград, 26.03.2012 г.

Сравнителен анализ на делата по Указ за борба с дребното хулиганство, постъпили и разглеждани в Районен съд-Благоевград за 2009 - 2011 г.¹

години	Несвършени дела в началото на отчетния период	Постъпили	Общо дела за разглеждане	Общо свършени	Наложени наказания			
					Глоба (лица)	Задържане в МВР (лица)	Оправдани лица	От общо свършените прекратени
2009	0	51	51	49	26	24	17	7
2010	2	91	93	91	41	74	21	11
2011	2	73	75	72	36	59	27	6

По-редки са проявите на дребни хулиганства поради чисто битово естество и семейни проблеми. Делата по УБДХ се разглеждат в рамките на 24 часа и приключват в много кратки срокове. В по-голяма част от делата на нарушителя е наложена административната санкция "Задържане в поделенията на МВР".

Много малко са нарушителите, които са се възползвали от правото си на жалба след въведеното изменение на УБДХ и предвиденото обжалване на съдебните актове, при разглежданите дела в Районен съд - Благоевград по този Указ.

Основни проблеми в практиката: Като основна причина за тази практиката се открие възникналата към момента неяснота в УБДХ относно изпълнението на първоинстанционния акт. След публикуване на Конституционно решение №3/2011г. на КС, с него бе приета за противоконституционна разпоредбата на чл.7 на УБДХ, но само в частта за необжалваемост на съдебното решение. С акта на КС нямаше произнасяне относно незабавното изпълнение на съдебното решение, постановено от РС, поради което тази част от нормата продължава да се прилага. В последствие, след изменението на УБДХ с ДВ бр. 93 от 2011г., бе въведена процедура за обжалване на първоинстанционния съдебен акт, но отново нямаше произнасяне относно незабавността на изпълнението му, като неяснотата беше провокирана допълнително и от допълнението на чл.9, ал.1 от УБДХ със същото изменение. Според новоприетия текст при постановяване на административно наказание задържане, за него незабавно се уведомява работодателят на наказания, което е индикация именно за незабавност на изпълнението на първоинстанционния акт. При тази неяснота нарушителите се демотивират и считат, че нямат правен интерес да обжалват наложено им задържане за срока на обжалване, тъй като докато се произнесе въззивният съд, те на практика ще са и изтърпели наложеното им от първоинстанционния съд административно наказание. В тази връзка, считаме, че този основен проблем в приложението на УБДХ може да се разреши, чрез ясна нормативна постановка и допълнение на УБДХ, касателно изпълнението на първоинстанционното решение.

По общото мнение на съдиите, ангажирани в разглеждането на дела по УБДХ, изключително полезно би било създаването и поддържането на регистри с нарушителите, на които вече е наложено административно наказание по този нормативен акт, като данните от този регистър се предоставят и към административно-наказателната преписка като, във връзка с характеристика на личността и обществената опасност на дееца. Информацията за други прояви на дребно хулиганство, предхождащи датата на следващото аналогично деяние, несъмнено имат отражение върху характеристиката на нарушителя и биха били обективна база данни за отмерване на адекватно и справедливо административно наказание, с което по-ефективно да се обезпечи и неговата превенция.

Бележки по УБДХ: Обн. Дв. Бр.102 от 31 декември 1963г., изм. Дв. Бр.36 от 8 май 1979г., изм. Дв. Бр.38 от 3 април 1998г., доп. Дв. Бр.96 от 29 октомври 2004г., изм. Дв. Бр.27 от 10 април 2009г., изм. Дв. Бр.38 от 17 май 2011г.

¹ Първоначален доклад във връзка с дейността на РС-Благоевград в наблюдаваните области по проект «Правосъдие близо до хората: втора фаза», Екатерина Николова, Председател на Районен съд - Благоевград, пресконференция в Окръжен съд Благоевград, 26.03.2012 г.

“На първо място: Дълго време в юридическите среди битува усилието този указ изобщо да бъде отменен. Вместо това се насложиха дребни редакции, от които последната - възможността за касационно обжалване, е най - съществената.

На второ място: За една част от материалноправните отношения, а именно отношенията, които охранява, е полезен и то в частта относно дребното хулиганство. Смущаването на общественения ред /освен за футбола/ не е напълно уредено в други специален закон - например ЗМВР или общинските наредби за вътрешния ред, поради което такъв нормативен документ има място в нашата правна система. Този нормативен акт същевременно има и необходимия превантивен характер, поради твърде строгите наказания /задържане в поделенията на МВР/. Същевременно обаче тази превенция при борбата с дребното хулиганство, с оглед развитието на обществените отношения, би могла да се постигне с по-високи глоби, а задържането по административен ред изобщо следва да се отстрани. Като слабост при борбата с дребното хулиганство може да се посочи и фактът, че УБДХ не се прилага твърде широко в практиката. Повод за образуването на дела по УБДХ е акт на МВР /общинските служители нямат правомощие да съставят тези актове/.

На трето място: Същевременно неоснователно са регламентирани твърде кратки срокове за разглеждане на делата по УБДХ. Така например бързината на разглеждане на делата по УБДХ не следва да бъде водещия критерий при разглеждане на делата по този ред, а следва преди това да се прецени обществения интерес, който е засегнат. Не винаги бързината на разглеждане на делото, води до неговото правилно разрешаване. Същевременно, когато се налага допълнително събиране на доказателства, това бави процеса и обезсмисля законовите разпоредби за бързина на производството. Същото е становището ни и по отношение на касационното разглеждане на делото по УБДХ пред окръжните съдилища.”¹

РАЗЛОГ

Наблюдение по прилагането на Закон за закрила на детето

През 2011 година са разглеждани 16 съдебни дела с правно основание чл. 26 от Закона за закрила на детето, по които е наложена мярка за закрила на деца „настаняване извън семейството” и 3 съдебни дела образувани по чл. 30 от същия закон за прекратяване на настаняването. Тези дела са разпределяни на дежурните съдии, като в съответствие с изискванията на ЗЗДетето са насрочвани и разглеждани в деня на постъпването на исканията пред съда, депозирани във всичките посочени случаи от съответните Дирекции „Социално подпомагане”. За сравнение с предходната отчетна година, броят на образуваните и разгледани в съда дела по ЗЗДет е бил:

- през 2009 г. - 9 бр. по чл. 26 от ЗЗД и 5 бр. по чл. 30 от ЗЗДет;
- през 2010 г. - 9 бр. по чл. 26 от ЗЗД и 5 бр. по чл. 30 от ЗЗДет;
- през 2011 г. - 16 бр. по чл. 26 от ЗЗД и 3 бр. по чл. 30 от ЗЗДет.

Наблюдение по прилагането на Закон за защита от домашно насилие

През 2011 в Районен съд - Разлог са били насрочени и разгледани 32 броя съдебни дела по ЗЗДН. Наблюдателите констатираха запазване на постъпилите от този вид дела в сравнение с предходната 2010 год. За сравнение: 2009 г. - 25 дела; 2010 г. - 34 дела; 2011 г. - 32 дела.

Наблюдение по прилагането на Семейен кодекс

През 2011 г. броят на гражданските дела образувани въз основа на предявени искове по СК е намалял с 6 дела. За сравнение: 2009 г. - 72 бр.; 2010 г. - 72 бр.; 2011 г. - 66 бр. Най-многобройни и през последната отчетна година са исковете за прекратяване на брака чрез развод по исков ред и по взаимно съгласие, съответно с правно основание чл. 49 от СК и чл. 50 от СК - общо 40 бр. На второ място по постъпление са исковете за изменение на вече присъдена издръжка, и за присъждане на първоначална такава.

¹ Адвокат Албена Златкова, местен експерт в гр. Петрич, пресконференция в Районен съд - Петрич, 28.03.2012 г.

Наблюдение по прилагането на Указ за борба с дребното хулиганство

Анализът на глава десета от НК „Престъпления срещу реда и общественото спокойствие“, показва продължаване на тенденцията от 2010 г. за намаляване през 2011 г. на постъпилите административно наказателни дела с повдигнато обвинение за престъпление по чл. 325 от НК. За сравнение: **2009 г. - 6 бр.; 2010 г. - 2 бр.; 2011 г. - 1 бр.** Посоченото намаление се дължи на констатираната в предходния отчетен период по-прецизната работа на прокуратурата при квалифициране на деянията по чл. 131, т. 12 от Наказателния кодекс - 4 броя преписки внесени в Районен съд - Разлог през 2011 г. и приложението на УБДХ - 36 броя преписки внесени в Районен съд - Разлог за 2011 г. Съпоставяйки изводите спрямо делата за престъпления по чл. 325 от НК с административните производства, разгледани в съда по реда на УБДХ, логично е да се засилва тенденцията от 2010 г. към увеличаване на броя на производствата по УБДХ. За сравнение: **2009 г. - 9 бр.; 2010 г. - 20 бр.; 2011 г. - 36 бр.**

Коментар на съда: Обобщение на практиката в съдебни дела с участието на малолетни и непълнолетни в град Разлог¹ - В Районен съд - Разлог през календарната 2011 год. са постъпили и разгледани общо 120 броя дела, по които са засегнати права и интереси на деца, от които 96 бр. граждански производства и 24 бр. наказателни производства. По отношение на видовете граждански дела, съобразно така определената категория, диапазона е доста широкообхватен, включващ почти всички производства от компетентността на районните съдилища, като първа инстанция, а именно: производства по чл. 130 от СК - с предмет управление и разпореждане с имуществото на детето; по чл. 49 и чл. 50 - бракоразводни производства, в които съдът е решил въпросите касаещи упражняването на родителските права и издръжката на децата; по чл. 123, чл. 127, чл. 150 от СК - с предмет упражняването на родителските права и издръжката на децата, в това число и изменение на размера на определена месечна издръжка; производства за налагане, изменение и прекратяване на мерки за закрила по реда на ЗЗДетето. Идентично е положението и при наказателните дела, при които производствата са за извършени престъпления по чл. 183 от НК - неизплащане на определена от съда издръжка; чл. 129 от НК - причиняване на средна телесна повреда /пострадал/; чл. 130 от НК - причиняване на лека телесна повреда /пострадал/; чл. 195 от НК - квалифициран случай на кражба /подсъдим/; чл. 343, ал. 2 от НК - ПТП с причиняване на телесна повреда /пострадал/ и чл. 157, ал. 1 от НК. От постъпилите за разглеждане в съда гр. дела, предметът на по-голяма част от тях е пряко свързан с конкретни права на малолетни и непълнолетни лица, което същевременно определя качеството на децата като участници в процесите, а именно - разпореждане с имуществото на деца, предхождани от делата с предмет упражняване на родителски права, първоначално определяне на издръжка и последващо изменение, налагане, изменение и прекратяване на мерки за закрила по ред на ЗЗДет. От наказателните производства във всички дела с предмет извършени престъпления - кражба по чл. 195 и чл. 194 от НК участието на децата е в качеството им на подсъдими, а в останалите производства, съответно по чл. 129 от НК, чл. 130 от НК, чл. 157, ал. 1 от НК, чл. 183 от НК като пострадали. В подготовката за провеждане на съдебните заседания с участие на дете, както и при дела, пряко свързани с конкретни права на малолетни и непълнолетни лица от страна на съда, задължително се осъществяват предвидените в съответните закони процедури, като гаранция за спазване на правата и законните интереси на децата. В тази връзка следва да се отбележи, че както в наказателните, така и в гражданските производства с участие на деца, включително и при такива, засягащи пряко или косвено интересите на деца, задължително се уведомява по силата на чл. 15 от ЗЗДет. съответната Дирекция „Социално подпомагане“, като се изисква задължителното представяне на социален доклад по случая. В откритите съдебни производства, задължително разпита и изслушването на деца се провежда в присъствието на социален работник - психолог или педагог. В част от случаите се прибегва и до ползване на специализирани знания, посредством експертни заключения според спецификата на въпроса, подлежащ на установяване и значението му за правилното решаване на спора. Като се има предвид броя на постъпилите в съда дела, /сумарно гр. и нак./, свързани с участие на деца, отчитайки същевременно и динамиката в стереотипите на поведение

¹ Годишен отчетен доклад на Районен съд - Разлог, резюме, представено от съдия Димитър Думбанов - председател, по време на пресконференция в град Разлог за представяне на проект „Правосъдие близо до хората: втора фаза“, 27.03.2012г., стр. 6

на въпросната група лица, както и необходимостта от ефективно правоприлагане в тази област, считам за необходимо за нуждите на съда участието на съдии и служители в обучение за работа с деца, насочени основно към осъществяване на разпити и изслушване на деца, включително и към особеностите на девиантното поведение на малолетните и непълнолетните, обособено като сбор от основни знания по психология, педагогика и криминология в тази насока.

Въпреки желание на ръководството на съда за обособяване и оборудване на „синя“ стая, на този етап поради финансови причини и липса на достатъчно помещения в съда, такава не може да бъде обособена.

Наблюдение по прилагането на Закон за закрила на детето

“Социалните служби нямат необходимата роля и правомощия, както в развитите страни. За защита интересите на децата, адвокатите не могат да се ползват от закона. Трудно маневрени са извънсъдебните процедури и контактите със службите. Причината не е субективна, но не е регламентирана в закона. Мерките за защита на дете в риск работят само в извънредни ситуации. Липсва каквато и да било превенция на случаите, при които едно дете е изложено на риск. В редица случаи се допуска разглеждане на делото без участие на адвокат. Същевременно следва да отбележим, че **не съществува правен ред, по който да бъде атакуван социалния доклад по чл. 15 от ЗЗДетето**. Съдилищата по правило се съобразяват изцяло с констатациите по тези доклади, макар те не винаги да отговарят на действителното фактическо положение, като оборването на неговата доказателствена сила е почти невъзможно, а оттам и безсмислено. Тук е мястото да се отбележи, че в **Районен съд - Петрич не съществуват никакви условия за разглеждане на дела спрямо деца**. Докато текат процесите, свързани с тях те чакат отвън пред залите, заедно с останалите граждани, като често сред тях има икриминално проявени, срещу които текат наказателни преследвания. Твърде малко са случаите за предлагане на алтернативни начини за разрешаване на споровете, като например медиацията, преговорите, дейност на други институции, ангажиране с проблемите на децата.”¹

Бележки по ЗЗДН: „Следва да отбележа, че делата по този закон бяха в превес по бройка, с оглед на останалите наблюдавани дела по другите закони, което на фона на отношенията, които урежда законът е доста тревожно.

На първо място: Това е нетипично за българските традиции законодателство. Голям процент от мерките на защита, предвидени в закона не се прилагат, а в останалия процент - нямат резултат върху поведението на извършителя. Например - мярката - “да се въздържа”, ако не е приложена с мярката “да не приближава” - не дава никакъв резултат. Посещението на социални програми е изцяло осуетено, поради липсата на такива.

На второ място: Тъй като ЗЗДН е ориентиран към интересите на жертвите на насилие в битова среда, доказването на такова само с декларация на пострадащото лице, поставя извършителя в неравноправно положение. Неговата декларация за обратното няма доказателствена сила по закон.

На трето място: следва да се засили ролята на съдилищата към насочване на страните да разрешават споровете си по ЗЗДН чрез алтернативни способи, един от които е и медиацията, тъй като голям процент от наблюдаваните дела в нашия съд завършваха със спогодба между страните, или с изсяняване на отношенията и оттегляне на молбата за защита от домашно насилие. Последната мярка би довела до разтоварване на съдилищата от разглеждане на дела по този закон.”²

¹ Адвокат Албена Златкова - местен експерт на екипа в гр. Петрич, пресконференция в Районен съд Петрич, 28.03.2012 г. Целият коментар беше представен в резюме на 26.03.2012г. от адвокат Емил Ядков, председател на АК - Благоевград, по време на пресконференция в Окръжен съд - Благоевград.

² пак там.

ДУПНИЦА

Наблюдения по прилагането на Семейен кодекс

Според СК за всяко разпореждане с недвижим имот или влог на непълнолетно или малолетно дете, родителите трябва да получат разрешение от районния съд. За целта те подават молба, в която обясняват и аргументират за какво е необходима съответната сделка или сума. По тази молба се образува гражданско дело и се събира държавна такса в размер на 30 лева.

Наблюдения по прилагането на Закон за закрила на детето

Според екипа на проекта обстановката не е благоприятна, в някои съдебни заседания с участие на деца. Много е възможно това да остави трайни следи в психиката и поведението на включените в етапите на съдопроизводство деца. Институционализирането на децата в повечето случаи води до задълбочаване на проблема и повишава риска от тяхната изолация и отхвърляне от обществото. Съществуват много случаи, при които институционализирането на децата се превръща в рецидив и в повечето случаи довежда до обратен ефект.

Наблюдения по прилагането на Закон за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни

Наблюдаващият екип в град Дупница счита, че ЗБППМН е остарял и отношението към лицата, чието поведение е регламентирано в този закон трябва да се промени изцяло. Съществуват много случаи, при които институционализирането на децата се превръща в рецидив и в повечето случаи довежда до обратен ефект. Трябва да се работи в посока намиране на семейна среда на проблемните деца, която да ги откъсне от вредящата им среда. Предложението е да се промени закона в този смисъл.

Наблюдения по прилагането на Указ за борба с дребно хулиганство

Основен недостатък на УБДХ е възможността за злоупотреба с налагането на най-тежкото наказание, а именно задържане за 15 денонощия за съвсем дребни провинения, дори и за непълнолетни лица. В Указа следва да има по-подробна регламентация за случаите, в които се налагат наказания на непълнолетни извършители. В Правилника за прилагане на УБДХ¹ е записано, че когато извършителят е непълнолетен и с оглед на характера на деянието и личността, може да бъде поправен с мерки за обществено въздействие, се прилагат разпоредбите на ЗБППМН. Според нас, в интерес на децата е да се измени разпоредбата в задължителното прилагане на ЗБППМН, когато нарушителят е непълнолетен. Промяната съответства и на международните стандарти в областта на правата на човека.

Бележки по Семейен кодекс: *“По наше виждане е налице и празнота в СК по отношение на бързината по произнасянето по привременните мерки относно предоставянето на родителските права върху родените от брака деца. Тъй като от опита, който имаме е видно, че продължителността при произнасянето по привременните мерки е около 2-3, а понякога и повече месеци. Предложението ни е следното: от момента на подаване на исковата молба респективно от момента на искането на привременните мерки да има един правен инструмент, какъвто е заповедта за незабавно изпълнение касаеща упражняването на родителските права до произнасянето с определение за привременни мерки. Същата може да бъде издавана в закрито съдебно заседание от съда незабавно след подаване на ИМ, респективно след искане за привременни мерки при вероятно основателност на искането - по аналогия незабавната заповед по ЗЗДН и обезпечителното производство.² По този начин съда ще може да даде своевременна защита точно на децата, които са в семейства с рязко влошено отношение между родителите.*

¹ чл.2, ал.2

² Според анализатора на проекта това не е възможно - на този етап няма доклад от Дирекция „Социално подпомагане“ и без събиране на доказателства не може да се реши въпроса за основателността на искането за привременни мерки.

В обобщение: Надявам се наблюдението, което се осъществява от страна на Центъра на НПО гр. Разград да доведе до подобряване работата на съдилищата от Благоевградски съдебен район, а оттам и в цялата страна чрез предприемане на законодателни изменения и други конкретни мерки, които да доведат до подобряване работата на съдилищата.”¹

КЮСТЕНДИЛ

Наблюдения по прилагането на Закон за закрила на детето

В едно съдебно дело се разгледа искане за прекратяване на мярката за настаняване на две деца в дом за медико-социални грижи и за връщане при майката, която да продължи да ги отглежда. Децата са на 2 и 3 години. Социален работник представи социален доклад, с който изрази становище, че майката може да се грижи за децата си. Друго интересно дело беше наблюдавано с предмет искане за извеждане на детето от дома на майката и настаняване в приемно семейство. Социалният работник изрази становище, че не е в интерес на детето то да се отглежда в семейната среда. И в двата случая молбите бяха уважени, като съдията се произнесе в тридневен срок.

При разрешаване на дела, свързани с решаване съдбата на деца, магистратите са добросъвестни и отговорни. Внимателно изслушват всички страни и внимателно разглеждат доказателствата. Важна е ролята на социалните работници, техните доклади, посещенията по домовете. Прилага се съвременна социална услуга за грижа за децата - приемна грижа, като все по-малко са настаняванията в специализирани институции. Делата се разглеждат незабавно и решенията са бързи.

Наблюдения по прилагането на Закон за защита от домашно насилие

Бе наблюдавано интересно дело, в което пострадалата жена сезира съда за проява на психически тормоз по мобилен телефон. Съдът отхвърли иска за мярка по ЗЗДН като неоснователен. Според нас с напредване на новите технологии, би могло да се помисли по този въпрос за включване точка в закона, касаеща тормоз и по мобилен телефон. Това би могло да се докаже, дори да се прослуша разговора.

Наблюдението установи, че делата по ЗЗДН обикновено се насрочват един месец след подаване на жалба (или заповед за незабавна съдебна защита).

Коментар на ОС - Кюстендил²: Не сме съгласни с оценката, че не правело добро впечатление насрочването на делото в 1 месечен срок след подаването на молбата (явно авторите на доклада са имали предвид жалбата.) Предвиденият в чл. 17, ал.5 14 - дневен срок е инструктивен и не е задължителен за съда. Следва да се има предвид, че по тези дела се провежда открито съдебно заседание с призоваване на страни от различни населени места, като технически е невъзможно в много случаи да се изпълни в кратък срок процедурата по призоваването им. Много по-удачно е разглеждане на дело в месечен срок с редовно призовани страни, отколкото отлагането му поради нередовно призовани такива.

Разглеждали делата по този закон съдии, задължително прилагат възможността за предложение за споразумение между страните. Отбелязва се завишаване на образуваните дела по ЗЗДН в съдебния район на Кюстендил. Не е изработена практика да се насочват страните да посещават специализирани психологически програми.

Наблюдения по прилагането на Семейен кодекс

Наблюдаваните дела по СК основно бяха с предмет прекратяване на брака и определяне на размер на издръжка. В повече от половината съдебни дела разтрогването на брака бе по взаимно съгласие. За издръжки основно се спореше каква да бъде сумата, която да заплаща ответникът. В днешно време, време на криза, би трябвало да се помисли за актуализиране размера на издръжките

³ Адвокат Албена Златкова, местен експерт на екипа в гр. Петрич.

¹ Писмо с вх. № Ц-32/16.05.2012г. на г-н Мирослав Начев, председател на Окръжен съд - Кюстендил.

всяка година. Децата растат бързо и съответно нарастват разходите им. Не може издръжка определена по време на развода, да продължи до покрива разходите на порасналите вече деца, години по-късно.

ПЕРНИК

Наблюдения по прилагането на Закон за закрила на детето

При наблюдението на практиката по този закон се констатира стремеж за бързо решаване на делата, с цел най-доброто решение в полза на детето. Интересното е, че в повечето случаи малолетното или непълнолетното лице се представя от особен представител-адвокат. От проучване на практиката по прилагането на Закона за закрила на детето, се констатира недостатъчна воля за прилагане на мярката за приемна грижа, а по-често се налага мярката за настаняване в социални домове.

През анализирания период се наблюдава **значително завишение на постъпилите и разгледани дела по Закона за закрила на детето**, като повече от делата са с правно основание чл.26 от ЗЗДетето, по които е заложена мярка за закрила на деца „настаняване извън семейството“. Делата са разглеждани в кратки срокове и приключват до 3 месеца.

Основните проблеми при прилагането на Закон за закрила на детето

Основните проблеми в практиката са свързани с трудности при призоваването на родителите. Повечето не живеят на посочения адрес. Съдиите считат, че следва законодателят **да предвиди възможност за провеждане на съдебната процедура без участието на родителя**, а за децата да се предвиди възможност за участие чрез **особен представител**. Съдебните разноски да не са за сметка на бюджета на съда, като държавата предвиди съответно перо за такива разходи или обезпечи особени представители чрез съответни свои общински и социални структури.

Наблюдения по прилагането на Закон за защита от домашно насилие

Повече от наблюдаваните дела са с искане за издаване на заповед за незабавна защита по ЗЗДН. Заповедта за незабавна защита влиза в сила незабавно и органите на реда осигуряват закрила на пострадалото лице. Решение по делото също се взима в установените срокове, освен ако не настъпят промени в обстоятелствата по делото. Интересно впечатление направи, че причината за наблюдаваните прекратени дела най-често е оттегляне на исковата молба по делото, тъй като страните стигат до споразумение.

2.5 ДИНАМИКА НА СЪДЕБНОТО ПРОИЗВОДСТВО - В ПРИЛОЖЕНИЕТО НАТОВАРЕНОСТ НА СЪДИИТЕ В НАБЛЮДАВАНИТЕ СЪДИЛИЩА ЗА 2011 ГОДИНА¹:

№	СЪДИЛИЩА	Брой съдии по щат за 2011 г.	Натовареност по щат към 31.12.2011 г.				Действителна натовареност към 31.12.2010 г.		
			Брой дела за разглеждане	Брой дела за разглеждане месечно на 1 съдия	Брой свършени дела	Брой свършени дела месечно на 1 съдия	Отработени човеко-месеци	Брой дела за разглеждане месечно на 1 съдия	Брой свършени дела месечно на 1 съдия
13	ОС Благоевград	27	4021	12,41	3334	10,29	256,00	15,71	13,02
20	ОС Кюстендил	15	1903	10,57	1609	8,94	153,00	12,44	10,52
39	РС Благоевград	12	7274	50,51	6428	44,64	117,50	61,91	54,71
100	РС Дупница	12	7369	51,17	6147	42,69	129,03	57,11	47,64
46	РС Кюстендил	10	6614	55,12	5659	47,16	110,00	60,13	51,45
51	РС Перник	15	10923	60,68	9794	54,41	168,00	65,02	58,30
75	РС Петрич	12	4216	29,28	3896	27,06	108,00	39,04	36,07
76	РС Разлог	7	3634	43,26	3246	38,64	83,00	43,78	39,11

В три групи могат да бъдат обособени по натовареност наблюдаваните осем съдилища за 2011 г. Най-натоварен е Районен съд - Перник, след него следват съдилищата в Благоевград и Кюстендил. С три дела по-малко на месец в сравнение с най-натоварените им колеги, са съдиите в Районен съд - Дупница. Следват съдилищата в Разлог и Петрич. Съдиите в Окръжен съд - Благоевград гледат средно по три дела по-малко на месец в сравнение с магистратите от Окръжен съд - Кюстендил.

2.6 СЪДЪТ И ГРАЖДАНИТЕ

Благоевград

В Съдебната палата в Благоевград се намират Окръжен съд и Районен съд - Благоевград. Окръжният съд заема отделен етаж, на който са разположени съдебните зали и стаите на съдиите и администрацията, наказателно и гражданско деловодство. Съдебната палата в Благоевград е достъпна за хора с физически увреждания, на входа има изградена стоманенобетонна рампа с парапет по външното стълбище. Има изграден асансьор, който спира на нивото на регистратурата на съда, фирмено отделение, счетоводствата на Окръжен и Районен съд, Централното регистърно бюро и санитарния възел, които не са обособени като отделен етаж. Асансьорът е пригоден за ползване от хора с технически средства и от незрящи. Асансьорът е снабден и с паник бутон за отваряне на вратата отвън при аварийни ситуации. На входа на съдебната палата има информационно табло с отделните служби. На партерния етаж има информационно табло за услугите, извършвани от регистратурата. То е с големи размери, буквите са с едър шрифт и се четат лесно. Има поставени табла, предоставящи информация за жертвите на престъпления. Има указания за лица, получили призовка - какво трябва да направят в този случай. Поставени са и указания на таблото, създадено в помощ на свидетелите. В регистратурата има информация относно ползването на безплатна правна помощ Няма поставени указателни табели за улеснение на хора

¹ Натовареност на съдиите в съдилищата на Република България за 2011г., според Комисията по анализ и отчитане степента на натовареност на органите на съдебната власт на Висшия съдебен съвет, писмо на Цветанка Табанджова, Председател, изх. №96-00-135/19.04.2012 г.

с увреждания и за неграмотни лица. Тоалетните в съдебната палата са достъпни за граждани. На партерния етаж във фойето има поставено бюро и обособени места при регистратурата, на които гражданите могат да попълват документи. Сградата на съдебната палата се охранява от областно звено „Съдебна охрана“. По време на присъствие на наблюдател от екипа на етажа на Районен съд - Благоевград, след приключване на съдебно заседание, подсъдим-обвинен за убийство, е бил нападнат от роднини на жертвата. Полицаяте от звено „Съдебна охрана“ не са допуснали нарушение на обществения ред. Съдебните зали са оборудвани със звукозаписна техника с цел съдът, страните и процесуалните им представители да могат да чуват изявленията си. Акустиката е много добра и се чува какво се говори и без микрофони. Залите са добре осветени с пряка слънчева светлина. Във всяка зала има климатик, а отделно от това залите се отопляват и с парно. Пред залите няма монтирани светлинни табла. Оповестяването на делата, предстоящи за разглеждане, се извършва от съдиите чрез озвучителни уредби, като не винаги може да се разбере добре за кое дело става въпрос и кои лица се извикват, поради шума, създаден от многото присъстващи на етажа граждани. Необходимо е монтирането на светлинни табла, което значително ще улесни гражданите. За улеснение на гражданите деловодството в Окръжен съд е разделено на Гражданско и на Наказателно, като всяко от тях се намира в отделно помещение. По този начин се осигурява по-голямо спокойствие за страните и процесуалните им представители, желаещи да проучат дадено дело. Стаите за задържани лица са разположени на сутеренния етаж, като имат пряка слънчева светлина. **В сградата на съда няма „стая за адвоката“ и т.н. „синя стая“, в която да бъдат изслушвани деца.** В коридорите има поставени автомати за кафе, за безалкохолни напитки и закуски. Наблюдението на екипа показва, че е създадена организация на работа на съдебните канцеларии, която осигурява лесен достъп на гражданите до услугите, предлагани от Окръжен съд и Районен съд, съобразена с работното време на гражданите и обедните почивки. В отношението си към гражданите съдебните служители спазват Етичния кодекс, като се отнасят възпитано, любезно и с уважение с всеки гражданин, зачитат правата и достойнството на личността му и не допускат прояви на дискриминация.

Кюстендил

Предлаганите услуги от съдебната администрация са сравнително достъпни в съдебната палата в Кюстендил. Проблемът идва от малкото изнесени образци на заявления, разположени в самата сграда. На партера има гише за достъп до определена информация. Там може да се получи по всяко време информация, защото винаги има дежурен съдебен служител. Важна част от работата на съдебната система е възможността за интернет достъп на гражданите до работата на съда. Председателите на съдилищата, трябва да приемат като приоритет усъвършенстването и развитието на интернет страниците. След проведеното едномесечно наблюдение върху страницата на КОС - kjustendil.court-bg.org/ бе установен известен напредък в публикуването на информация важна за гражданите. *“През втория месец от тримесечното наблюдение, бе установен известен напредък - публикувана бе информация за държавните такси и реда за освобождаване от плащането им в интернет-страницата на съда kjustendil.court-bg.org/. В началото на наблюдението беше установено, че те липсват в сайта, а информация по темата няма и в сградата на съдебната палата. В началото на месец февруари 2012 вече има създаден раздел в интернет страницата на Окръжен съд - Кюстендил - „Закон за държавните такси“. В него може да се открие информация както за самия закон, така и за сумите, които се заплащат. Такава информация има и в сградата на съда.”*¹

¹ Цитат от доклад на местния координатор от град Кюстендил за проведено наблюдение през месец февруари 2012 г.

Указателни табла с информация за получаване на правна помощ се намират до входа на залите за провеждане на съдебни заседания. Те са монтирани твърде високо и не са удобни за разчитане от хора с по-нисък ръст. В сградата на съда не съществува друга информация относно дейността на съда. Пред сградата на съда има изградено съоръжение, за достъп на хора с увреждания. От няколко години има изградена рампа. В самата съдебна палата няма асансьор. В съдебната сграда на Кюстендил санитарният възел за граждани е заключен. Няма назначен служител за връзки с обществеността, като ролята се изпълнява от председателя на съда. В партера на съда има разположен клон на банка, където за улеснение могат да се заплатят всички видове такси. Няма ценоразпис за банковите такси.

Дупница

В сградата на Районен съд - Дупница липсват съоръжения за адаптиране на сградата към хора в неравностойно положение. Единствено на стълбите пред главния вход на сградата има рампа, която е почти неизползваема поради големия ѝ наклон. Според наблюдаващия екип е необходимо да се изгради втори вход за сградата на нивото на улицата, намираща се пред учреждението. Към момента има такава възможност тъй като от към паркинга на сградата има неизползвани помещения, които биха могли да обособят или като втори допълнителен вход или главният вход да бъде преместен там. В съдебната сграда в Дупница липсва асансьор. В съда има информационни табели които съобщават на гражданите за съдебните такси, реда на плащането и освобождаването им от тях. Всички информационни табели са на официалния български език.

Перник

Районен съд - Перник работи с граждани от 9:00 до 17:00 часа, без регламентирани почивки. На информационното табло има информация на български език за видовете съдебни услуги. Има публикувана информация относно освобождаването от държавни такси.

Петрич

Предлаганите услуги в Районен съд - Петрич са достъпни за гражданите при непрекъснато работно време. Липсва информация за видовете съдебни услуги. Не е ясно към кой служител в коя канцелария трябва да се обърнат гражданите, търсещи конкретна услуга. Липсва информация за държавната такса за тези услуги, както и възможността за освобождаването от такава. В сградата на съда има възможност да се заплатят таксите, в брой до определена сума и по банков път в офис на обслужващата банка.

Разлог

Все още липсват достатъчно указания и информационни табла за улеснение на гражданите. Във фоайето на сградата на съда в Разлог има табло, на което са изброени поименно всички съдии и са указани канцеларските офиси и съдебните зали. Срещу главния вход са поставени електронни информационни табла, които отбелязват часа, залата, вида на делото и името на съдията-докладчик. Пред всяка съдебна зала също е монтирано такъв вид табло, а началото на делото се маркира със звуков анонс, който подканва чакащите да влязат в помещението. Липсват упътващи стрелки за неграмотни лица, невъзможно е изкачването на стълбищата за хора с увреждане. Липсват помощни указателни знаци за незрящите. Освен пред бюро „Съдимост“ няма кътове, където да са изложени примерни формуляри, бланки и заявления, които гражданите трябва да попълнят, за да получат определен вид услуга. Тоалетната в съдебната сграда е заключена за граждани.

Коментар по темата: Един от големите проблеми на съдилищата в България е липсата на база, заяви в петък във Варна американския съдия Стюарт Уолдрийп, който работи на доброволни начала по проект на американското посолство в България за подобряване на ефективността при разглеждането на делата. Уолдрийп даде за пример Окръжния

съд във Варна, където работят 54 магистрати и има само четири зали. Той отчете и огромната натовареност на софийските съдилища. "Има обаче съдилища в страната ви, в които магистратите нямат много работа", допълни Уолдрий. Според него едно от решенията в тази ситуация е заседанията по делата с голяма обществена значимост да бъдат насрочвани в поредни дни. Съдия Уолдрий обаче отбеляза, че и това е трудно осъществимо, когато няма база, тъй като докато един съдия заседава, другите остават без зала.¹

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Докладът анализира констатираните факти на гражданските наблюдатели по отношение на конкретните практики в ключови области от съдебната дейност, свързани с процеса на реформиране на правораздавателните органи на местно ниво. В документа се съдържат мнения и оценки, отразяващи степента на напредък в работата на проучваните съдилища, в областите, включени в мониторинговата матрица.

Скалата за степен на напредък показва как граждани и неправителствени организации, участвали активно в мониторинга оценяват дейността на съда. Оценката за напредъка на съда е иновативен начин на проучване за приблизителни положителни или негативни тенденции, установени в хода на тримесечието. Извършват се съпоставки между минали практики и заявени от съда воля за бъдещи действия спрямо фокуса на гражданското наблюдение.

Обърнато е внимание на динамиката, с която се развиват определени процеси в отделните съдилища, произтичащи и от извършени в тях кадрови промени. Отчетено е по недвусмислен начин, че подходящите смени са променили видимо тревожни практики от близкото минало в определени съдилища, които много пъти преди това са били предмет на широко публично обсъждане, преобладаващо отрицателни нагласи.

Голямо внимание е отделено на проблемите, свързани с поведението на магистратите, съотнесено към Кодекса за етично поведение, възприет като стандарт на морална оценка и вътрешен регулатор от правораздавателната гилдия. Посочени са случаи на спорни постъпки в този аспект и неприемливи според нас практики, свързани с прилагането на Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси.

Не са подминати мнения и коментари в публичното пространство, свързани със знакови дела срещу представители на организираната престъпност, които са действали в Югозападна България. Подчертано е, че присъдите за техните деяния се възприемат като тест за зрялост на българското правосъдие и са пряко наблюдавани от Европейската комисия в Брюксел.

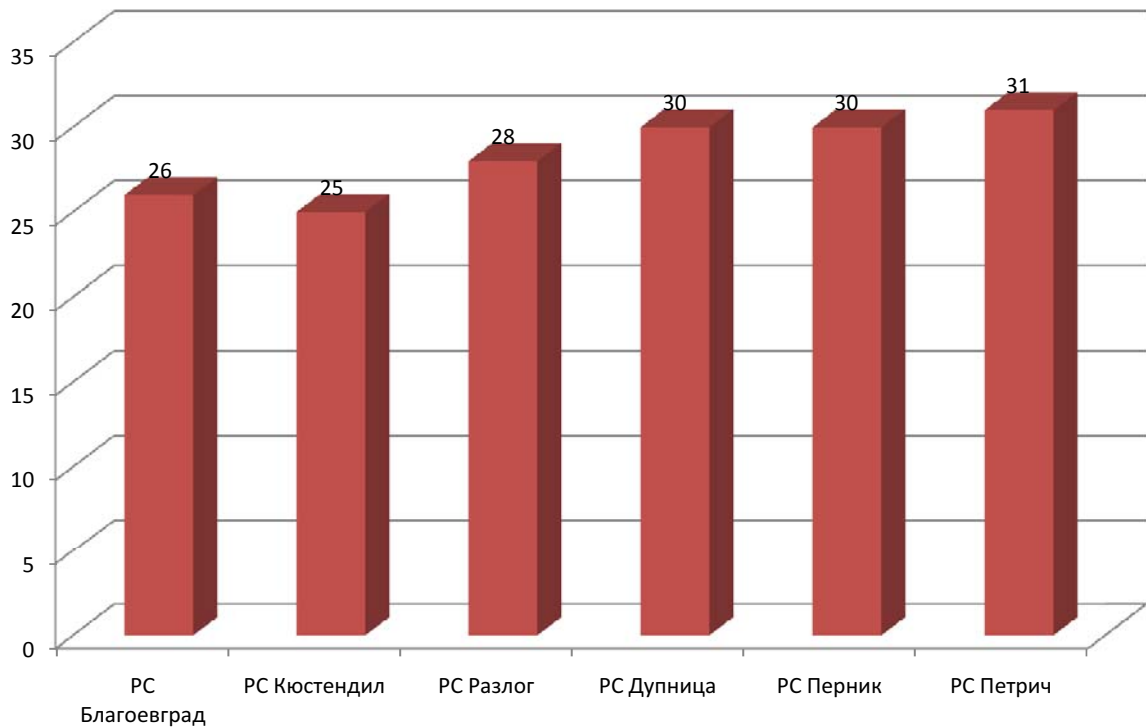
В преценките си за случаите от морално-етично естество, екипът се е придържал към стандартите за етика и висок морал в полза на обществото. Отправени са критики към спорни действия на магистрати, които не са изрично забранени от ЗПУКИ, но изпълнени по описания начин в голяма степен обезмислят неговия дух и първоначален замисъл, насочен към максимална публичност, прозрачност и отказ от скрити за обществото връзки и взаимоотношения.

Целта на мониторинговата дейност, отразена в настоящия доклад е да изследва и анализира съществуващите практики и да покаже динамиката и посоката на тяхното развитие. Основна задача на екипа е стремежът да се издирят и посочат положителните примери за напредък в реформирането на съдебната система на местно ниво, без да се премълчават съществуващите недостатъци и нерешени проблеми в наблюдаваните от нас направления.

¹ <http://www.mediapool.bg/%D1%81%D1%8A%D0%B4%D1%8A%D1%82-%D0%B2-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0-%D0%BE%D1%82-%D0%B-V%D0%B8%D0%BF%D1%81%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%BD%D0%B8-%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D0%B8-news184612.html>

СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ ОТ НАБЛЮДЕНИЕТО

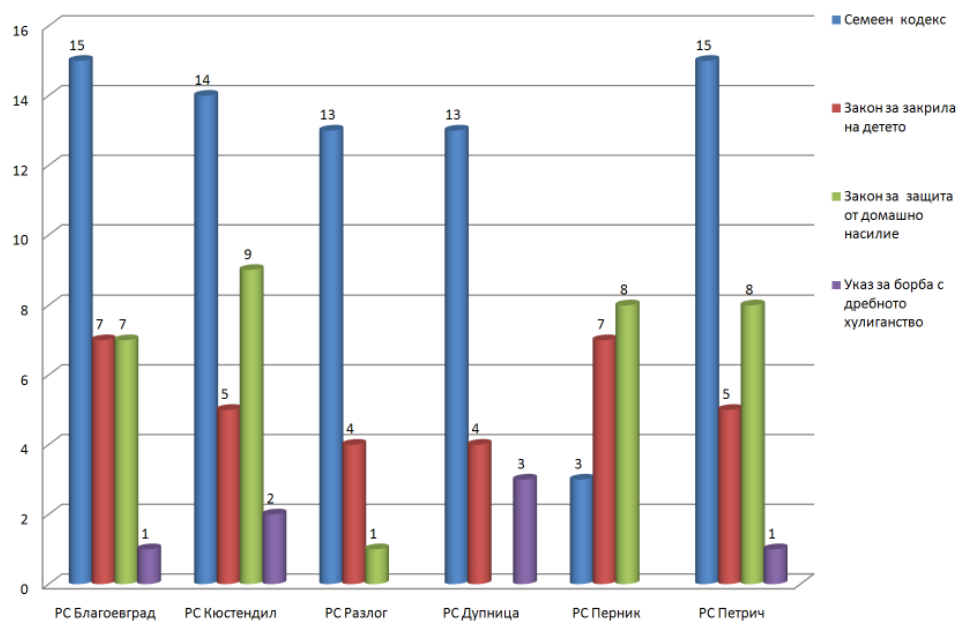
Наблюдавани съдебни дела през периода януари-март 2012 г.

■ Брой наблюдавани дела

За тримесечния период на наблюдение са наблюдавани общо 170 съдебни дела в районните съдилища на Благоевград, Кюстендил, Разлог, Дупница, Перник и Петрич. По равен брой най-много са наблюдавани в районните съдилища в Дупница, Перник и Петрич. Най-малко са наблюдавани в районните и окръжните съдилища на Благоевград и Кюстендил. Два броя граждански дела са наблюдавани в Окръжен съд – Благоевград и три броя граждански дела - в Окръжен съд – Кюстендил.

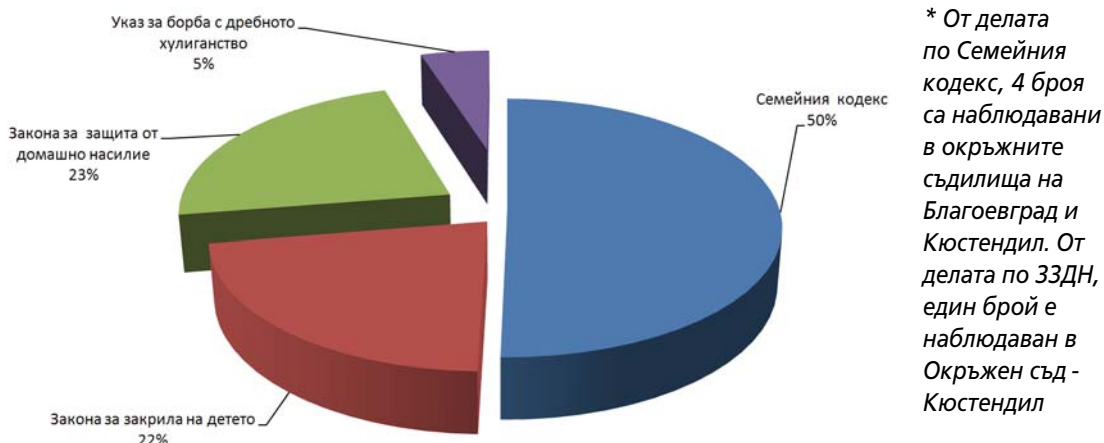
Брой наблюдавани съдебни дела по предмет на разглеждане в районните съдилища в градовете Благоевград, Кюстендил, Дупница, Разлог, Перник и Петрич за периода януари-март 2012г.

Най-много са наблюдавани съдебни производства по Семейния кодекс в районните съдилища на Благоевград, Кюстендил, Разлог, Дупница и Петрич. В Районен съд – Перник

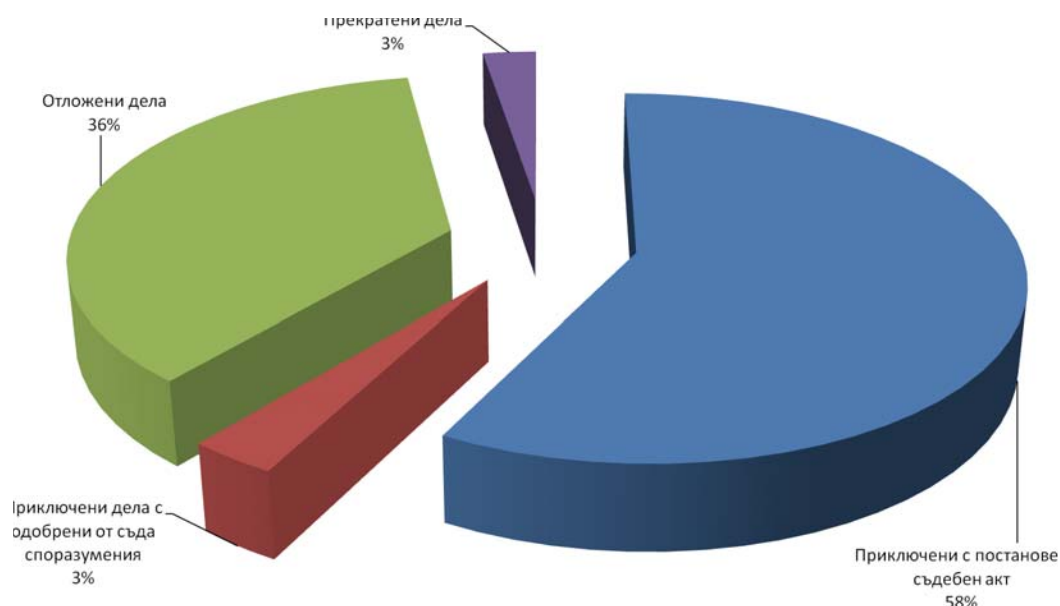
най-много са наблюдавани съдебни дела по ЗЗДН. Почти по равен брой съдебни дела по ЗЗДН са наблюдавани и в съда в Благоевград, Кюстендил и Петрич. Само в Районен съд – Разлог е наблюдавано едно съдебно дело по ЗЗДН. Прави впечатление, че гражданите не са запознати с възможността за получаване на помощ в случаите на домашно насилие. Във всичките съдилища почти по равно са наблюдавани съдебни процеси по Закона за закрила на детето, като в съда в Кюстендил, Разлог и Дупница са наблюдавани 1/2 по-малко. Две съдебни дела с предмет Семейния кодекс са наблюдавани на въззивна инстанция в Окръжен съд – Благоевград, две съдебни дела по същия закон и едно дело по ЗЗДН - са наблюдавани в Окръжен съд – Кюстендил.

Наблюдавани съдебни дела по закони в районните съдилища на Благоевград, Кюстендил, Дупница, Разлог, Перник и Петрич за периода януари-март 2012 г.

Половината от наблюдаваните съдебни заседания са образувани по реда на Семейния кодекс. За тримесечния аналитичен период от месец януари до месец март 2012г. те са половината от общо наблюдаваните съдебни дела. Почти по равен брой са наблюдавани съдебни дела с предмети ЗЗДН и ЗЗДет. По Указа за борба с дребното хулиганство са наблюдавани най-малък брой съдебни дела.

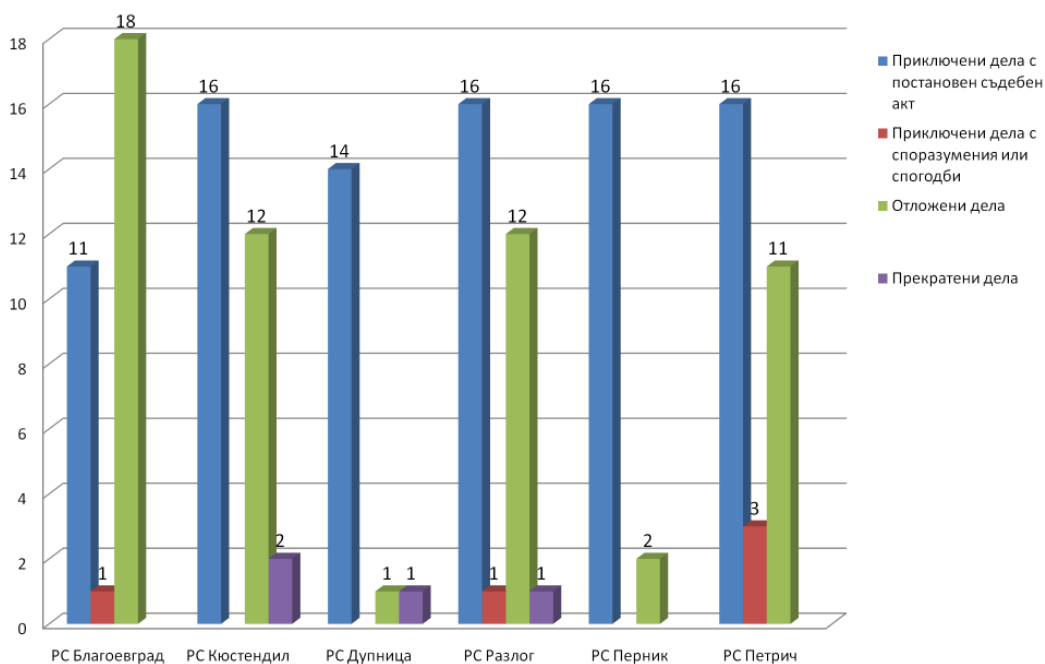
Обща картина на динамиката на съдебното производство в наблюдаваните районни съдилища в градовете Благоевград, Кюстендил, Дупница, Разлог, Перник и Петрич за периода януари-март 2012г.

Впечатление прави броя на повече от половината наблюдавани съдебни производства, които са приключени с постановен съдебен акт. С 1/2 по-малко съдебни дела по време на тримесечния период, наблюдаваните съдебни заседания бяха отложени. Драстично нисък

е процентът на прекратените съдебни дела и тези с одобрени от съда споразумения. Тенденцията е бързо и ефективно производство по наблюдаваните закони.

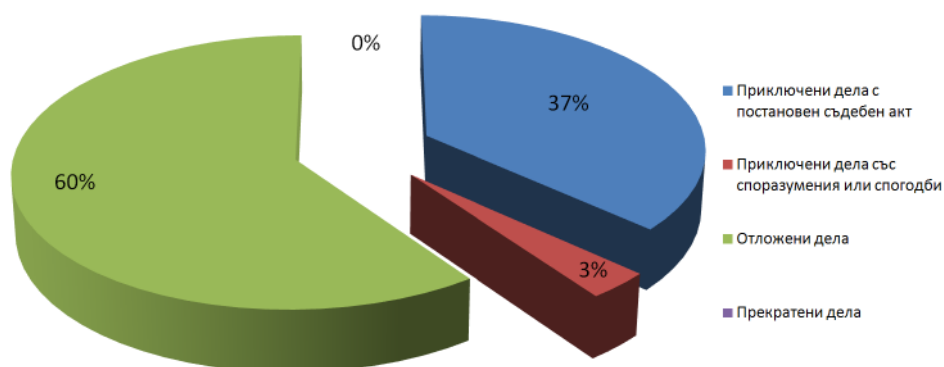
Динамика на съдебното производство в наблюдаваните съдилища за периода януари-март 2012 г.

*Два броя наблюдавани дела в Окръжен съд - Благоевград са отложени, три броя наблюдавани дела в Окръжен съд – Кюстендил са приключени с постановен съдебен акт.

Единствено в Районен съд – Благоевград делът на отложените дела от наблюдаваните съдебни заседания, е по-висок от приключените с постановен съдебен акт. Интересно е, че почти е равен броят на приключилите съдебни дела с постановен съдебен акт в съда в Кюстендил, Дупница, Разлог, Перник и Петрич. Най-нисък е процентът на отложените дела в съдилищата в Дупница и Перник.

Динамика на съдебното производство в Районен съд – Благоевград Районен съд - Благоевград и Окръжен съд - Благоевград

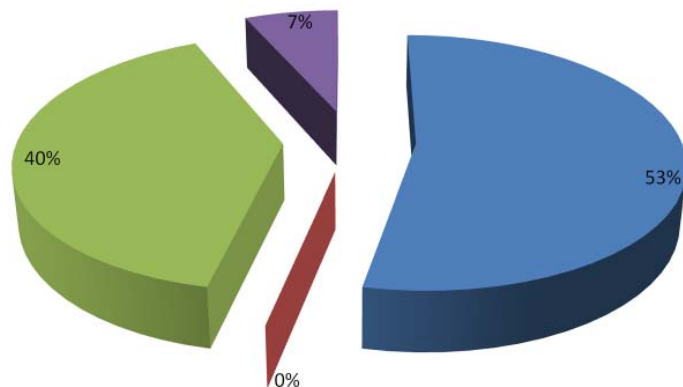
*Две наблюдавани дела в Окръжен съд - Благоевград са отложени

Над 1/2 са съдебните дела, чиито заседания са отложени по време на тримесечния период на наблюдение в Районен съд – Благоевград. По-малко от половината (37%) са приключените съдебни дела с постановен съдебен акт.

Динамика на съдебното производство в Районен съд - Кюстендил

Районен съд - Кюстендил и Окръжен съд - Кюстендил

- Приключени дела с постановен съдебен акт
- Приключени дела със споразумения или спогодби
- Отложени дела
- Прекратени дела

*Три наблюдавани съдебни дела в Окръжен съд – Кюстендил са приключени с постановен съдебен акт.

В Районен съд – Кюстендил е малка разликата между дяловете с приключените дела с постановен съдебен акт и отложените процеси. Впечатление прави сравнително високия процент на прекратените съдебни производства в сравнение с останалите наблюдавани съдилища.

Динамика на съдебното производство в Районен съд - Дупница за периода

Районен съд - Дупница

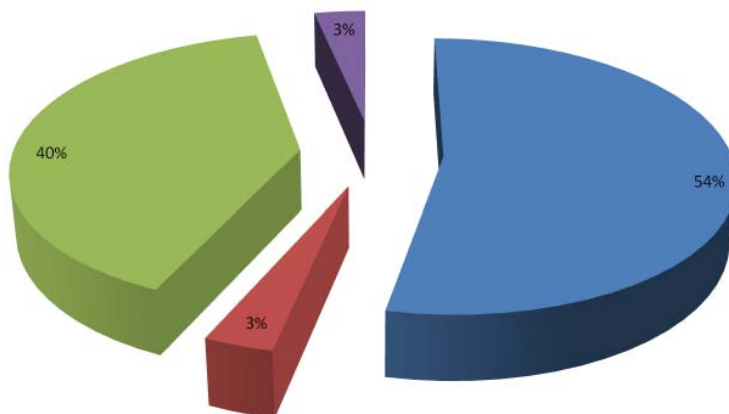
Прави силно впечатление високия дял на приключилите съдебни дела с постановен съдебен акт в Районен съд – Дупница. Те са около 90% от всички наблюдавани съдебни процеси за тримесечния период.

Отново в Районен съд – Дупница са наблюдавани най-малък брой отложени съдебни процеси в сравнение с останалите съдилища.

Динамика на съдебното производство в Районен съд – Разлог

Районен съд - Разлог

- Приключени дела с постановен съдебен акт
- Приключени дела със споразумения или спогодби
- Отложени дела
- Прекратени дела

В Районен съд – Разлог почти по равен брой са дяловете на приключилите съдебни дела с постановен съдебен акт и отложените съдебни процеси през тримесечния период. Най-

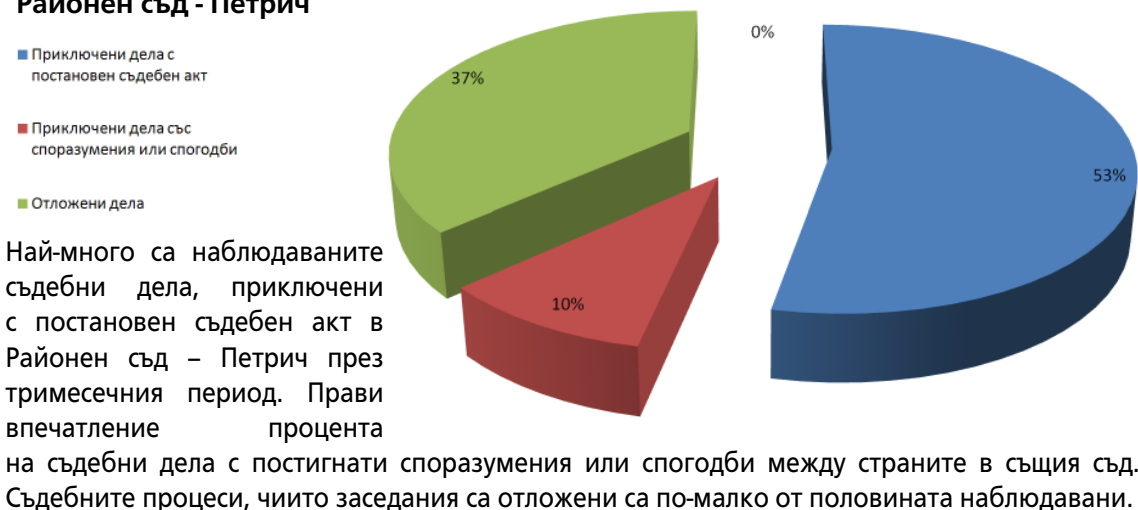
ниски са процентите на прекратените съдебни дела и тези с постигнати споразумения или спогодби между страните.

Динамика на съдебното производство в Районен съд – Перник

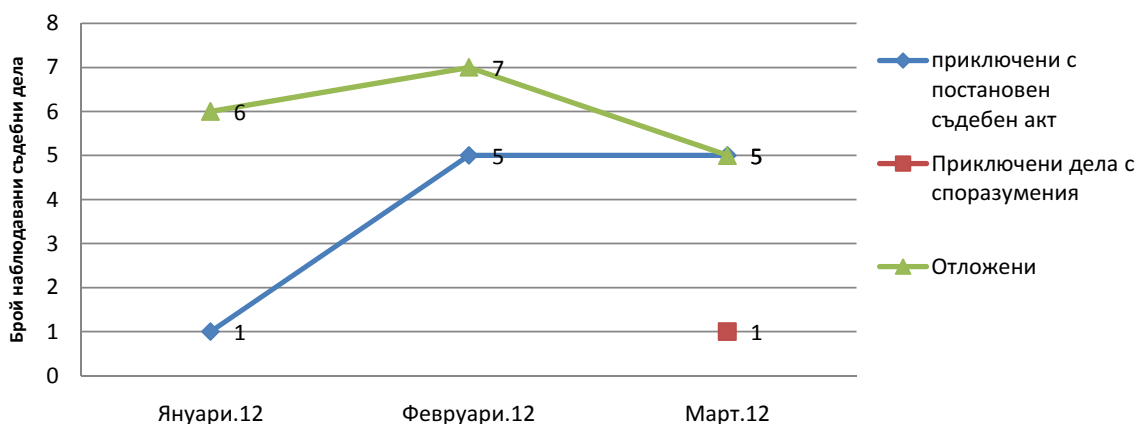

Динамика на съдебното производство в Районен съд – Петрич

Районен съд - Петрич

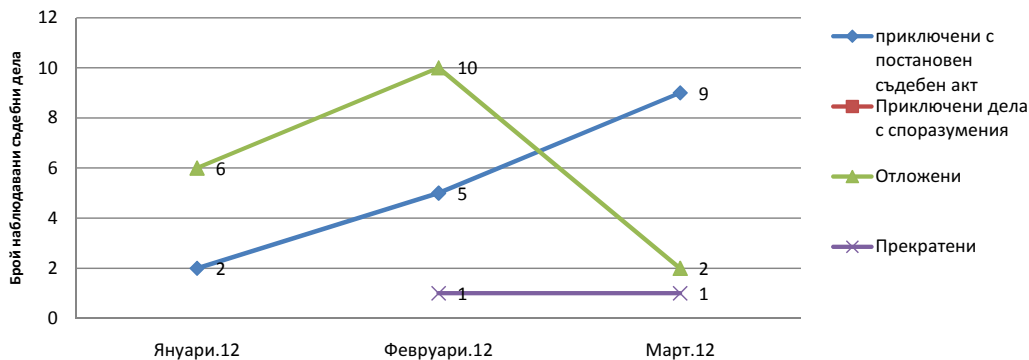

Движение на наблюдаваните съдебни дела в Районен съд и Окръжен съд в Благоевград в месеците януари, февруари и март 2012 г.

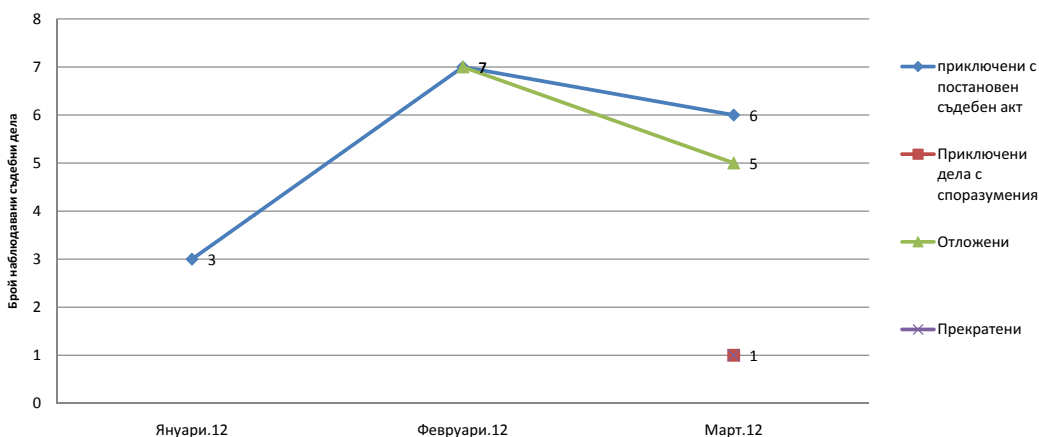
Наблюдава се тенденция на отложени съдебни дела в Районен съд – Благоевград. Две съдебни дела от отложените са разгледани в Окръжен съд – Благоевград. Забелязва се повишаване на броя на приключилите дела с постановен съдебен акт.

Движение на наблюдаваните съдебни дела в Районен съд и Окръжен съд в Кюстендил в месеците януари, февруари и март 2012 г.

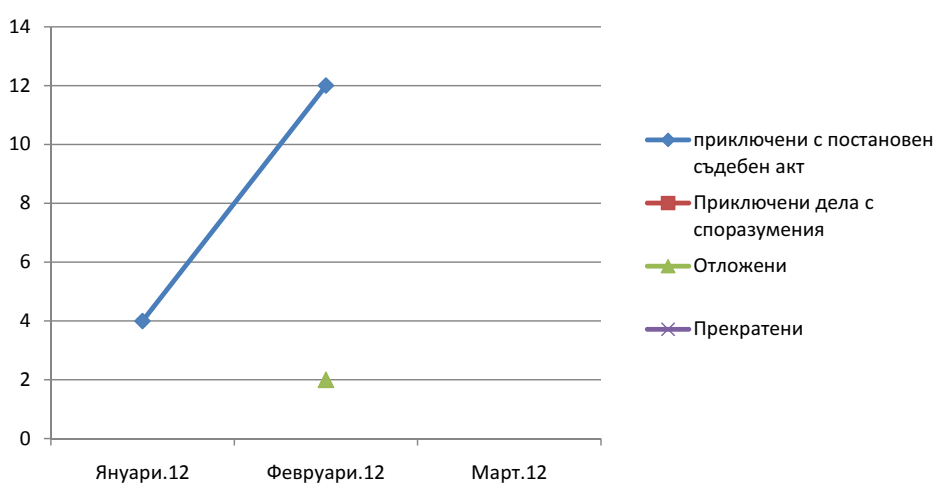
В Районен съд – Кюстендил се отбелязва тенденцията за увеличаване броя на приключилите съдебни дела с постановен съдебен акт и намаляване делът на отложените дела. Три съдебни дела от приключените са разгледани в Окръжен съд – Кюстендил.

Движение на наблюдаваните съдебни дела в Районен съд – Разлог в месеците януари, февруари и март 2012 г.

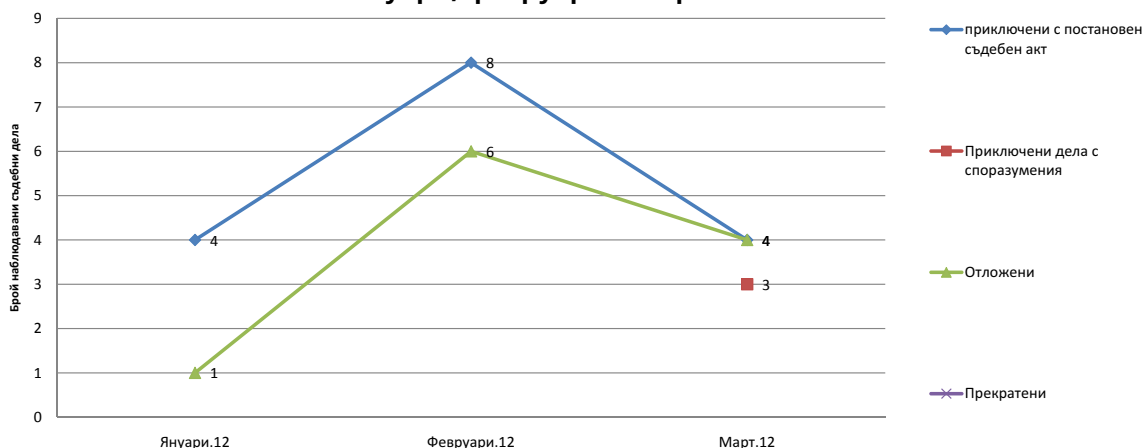
Почти е приблизителна картината на движението на броя на приключилите дела с постановен съдебен акт и отложените съдебни процеси в Районен съд – Разлог. Отбелязва се тенденция на сравнително намаляване броя на отложените дела.

Движение на наблюдаваните съдебни дела в Районен съд в Перник в месеците януари, февруари и март 2012 г.

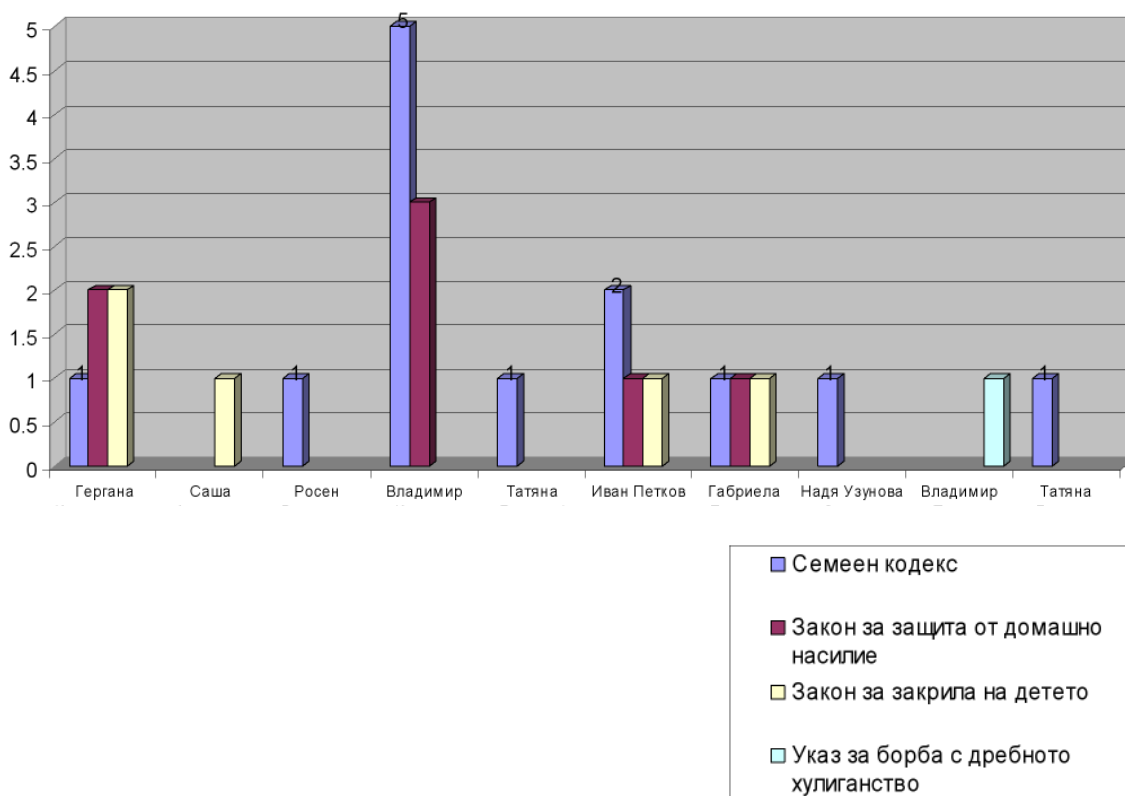
Отбелязва се тенденция на повече приключените съдебни дела от отложените в Районен съд – Перник. Само през месец февруари 2012 г. от общо наблюдавани 16 съдебни дела, три четвърти са приключили (12 бр.) със съдебен акт.

Движение на наблюдаваните съдебни дела в Районен съд – Петрич в месеците януари, февруари и март 2012 г.

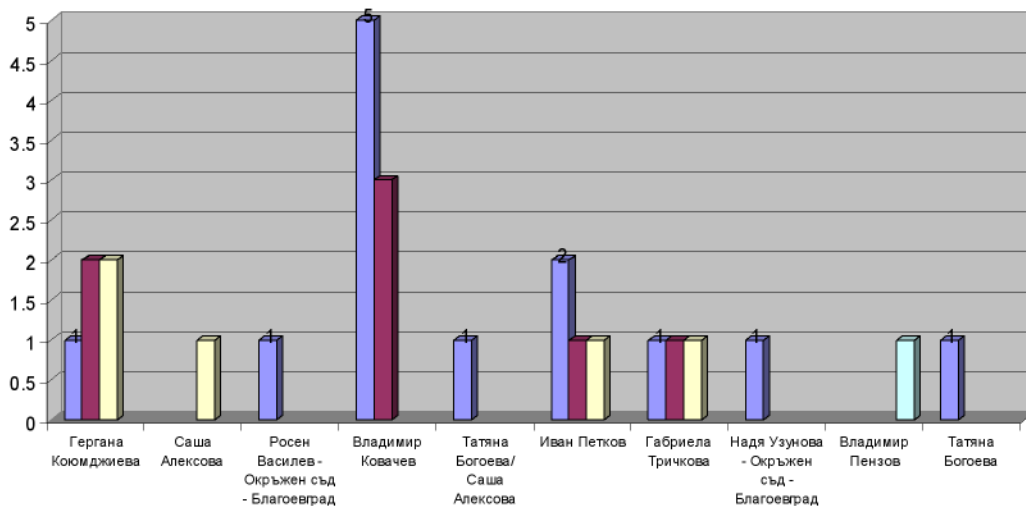
Прави впечатление сравнителното повишаване на броя на приключилите дела с постановен съдебен акт през месец февруари 2012 г. в Районен съд – Петрич.

Наблюдавани съдебни дела при съдии от Окръжен съд и Районен съд в Благоевград

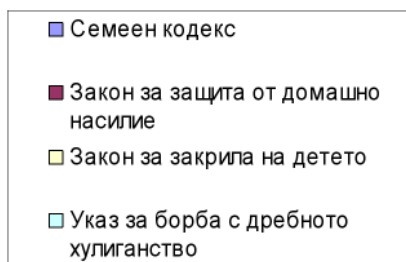

От общо 13 броя съдебни дела по Семейния кодекс най-много 5 броя са наблюдавани при съдия Владимир Ковачев от Районен съд - Благоевград. При същият съдия е висок броя на делата по Закона за защита от домашно насилие. Почти поравно са наблюдавани всички останали дела сред съдиите в Районен съд – Благоевград. Едно съдебно дело по УБДХ е наблюдавано при съдия Владимир Пензов в Районен съд – Благоевград. По едно съдебно дело е наблюдавано съответно при съдиите Росен Василев и Надя Узунова в Окръжен съд – Благоевград.

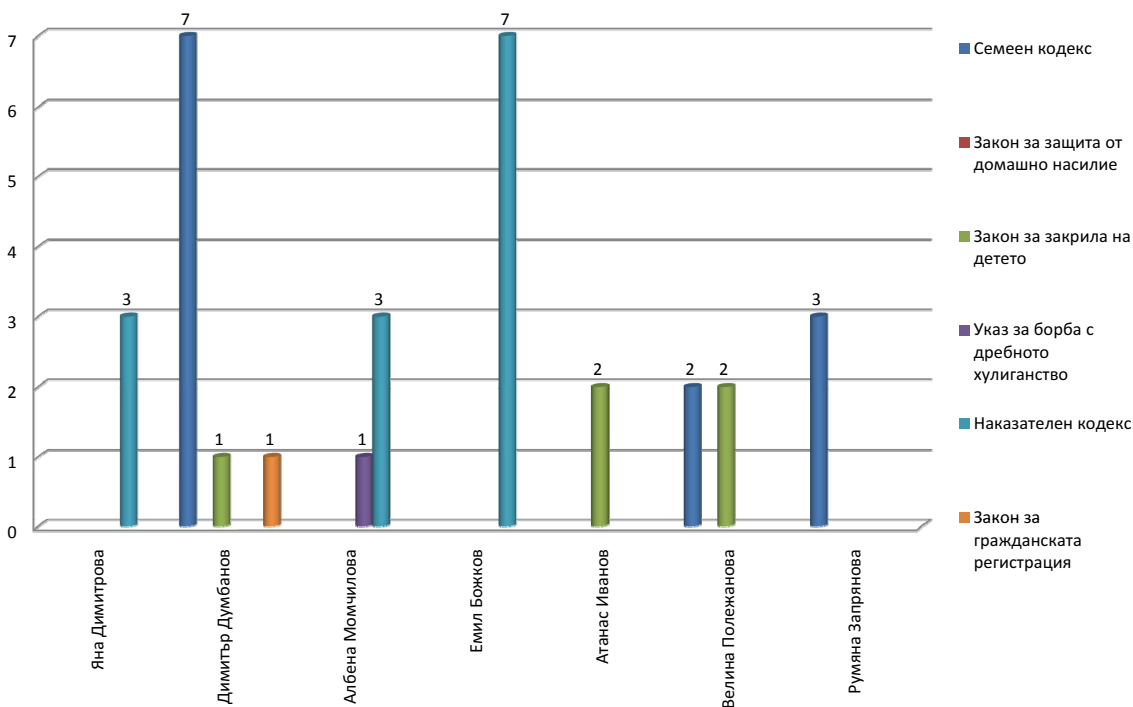
Наблюдавани съдебни дела при съдии от Окръжен съд и Районен съд в Кюстендил

Прави впечатление, че от всички 14 наблюдавани съдебни дела по Семейния кодекс, най-много – 8 броя са били разпределени на съдия Веселина Джонева от Районен съд – Кюстендил през тримесечния период на наблюдение. Същевременно за едно тримесечие половината от наблюдаваните съдебни дела по Закона за защита от домашното насилие са били разгледани от съдия Ася Стоименова – 5 от общо 10. Три граждански дела по СК и ЗЗДН са наблюдавани при съдия Росица Савова в Окръжен съд – Кюстендил.

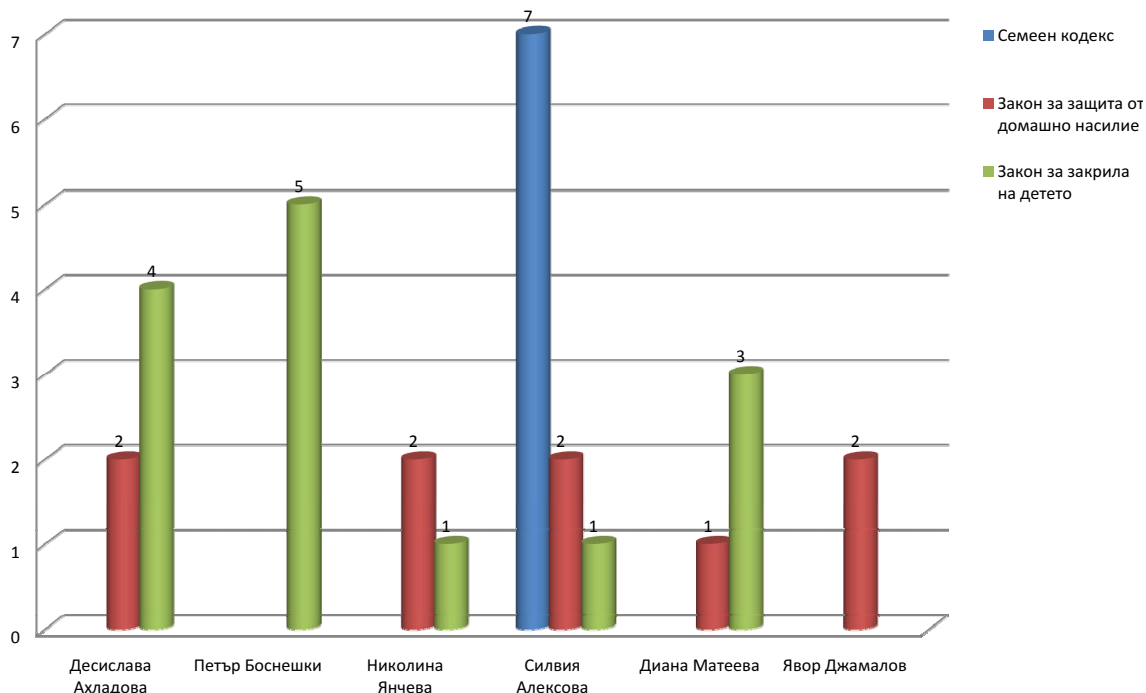

Съдии, разгледали наблюдаваните дела в Районен съд - Разлог за тримесечния период януари - март 2012 г.

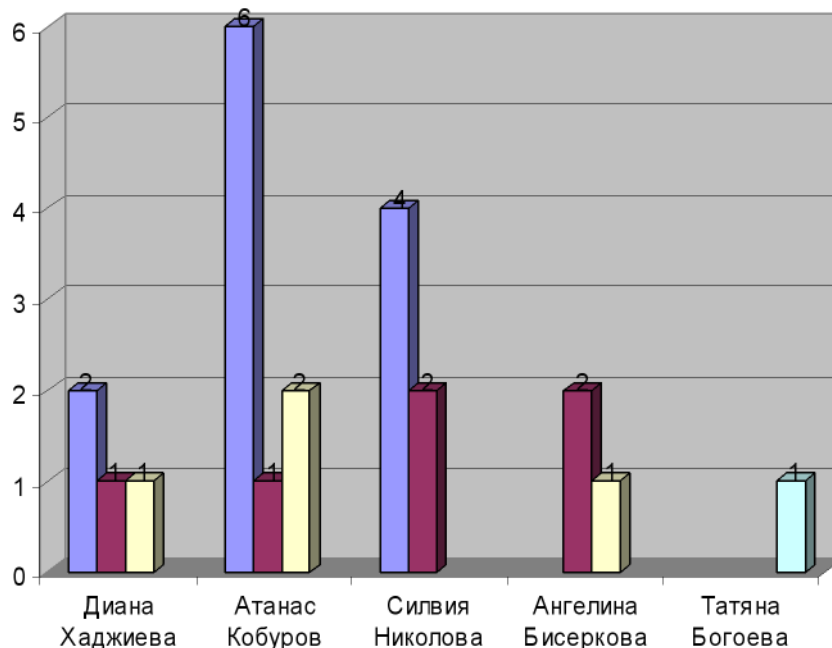
Прави впечатление, че от наблюдавани трима съдии, разгледали съдебни производства по СК, повече от половината са наблюдавани при съдия Димитър Думбанов – 7 съдебни дела.

Съдии разгледали наблюдаваните съдебни дела в Районен съд - Перник за тримесечния период януари - март 2012 г.

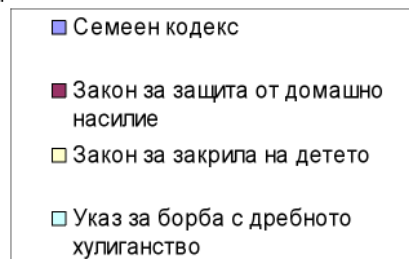

Буди силен интерес, че за тримесечния период всички подбрани и наблюдавани съдебни дела по Семейния кодекс са разпределени на съдия Силвия Алексова от Районен съд – Перник. Съдия Алексова е разгледала и 2 съдебни дела по ЗЗДН, като същия брой е наблюдаван и при съдиите Десислава Атанасова, Николина Янчева, Явор Джамалов.

Съдии, разгледали наблюдаваните съдебни дела в Районен съд - Петрич през периода януари-март 2012 г.

В Районен съд – Петрич през тримесечния период на наблюдение най-често образуваните съдебни дела по СК основно са разглеждани от трима съдии: Диана Хаджиева, Атанас Кобуров и Силвия Николова. За едно тримесечие се отбелязва тенденция най-много съдебни дела да се разглеждат от съдиите Атанас Кобуров и Силвия Николова.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Коментар за етичното поведение, конфликт на интереси, ЗПУКИ, КЕПБМ

Към наблюдавания период не са открити конфликти на интереси или нерегламентирани контакти на магистратите.

“Веднъж конституиран, в институционално отношение Висшият съдебен съвет е напълно независим от изпълнителната и законодателната власт по отношение политиките си спрямо служителите в съдебната власт: той е отговорен за назначаване, повишаване и налагане на наказания на магистратите. Политическата власт има ограничени непреки средства, с които да влияе на решенията на Съвета: бюджетът на съдебната власт има специален статут в рамките на държавния бюджет.

Друга значителна правна гаранция за независимостта на съдебната власт е несменяемостта на магистратите (гарантирана до пенсионна възраст). Тази несменяемост, в действителност неизменност на статута на магистратите, се придобива след три години работа в съдебната система: съдии, прокурори и следователи имат право на този вид несменяемост.”¹

Към ВСС е създаден инспекторат – орган за оценка на индивидуалното представяне на магистратите. Неговата независимост е гарантирана чрез избора на членовете му, което става с мнозинство от 2/3 на народните представители за определен срок.

“Съдилищата обикновено представят мотиви за своите решения. Има известна степен на формализъм в предоставяните мотиви, но това се дължи на изключително формалистичния характер на българските съдебни производства.

Дисциплинарните дейности на ВСС са претърпели подобрене по отношение както на количеството на продукцията, така и на качеството и прозрачността на решенията. Въпреки това още много има да се желае, особено що се отнася до бързината и адекватността на реакцията при потенциални случаи на магистрати, които с непристойни, неморални или дори незаконни дейности уронват репутацията на съдебната система като цяло.

Продължаващите скандали по най-високите етажи на съдебната власт и особено отношение на ВСС подкопават общественото доверие в способността на системата да се управлява сама, да се развива и да издига високи стандарти на етично поведение. В тази връзка един от особено „увреждащите“ скандали е вече споменатият през 2009-2010 г., касаещ посредничество и неформални сделки по отношение на назначенията на най-високо ниво в съдебната система. Скандалът от 2011 година допълнително затвърди вече съществуващите възприятия за слабо ръководство на ВСС, съмнителните стандарти за повишение на магистрати и продължаващото политическо влияние на върха на системата.”²

„Данните, предоставени от България след първата година от влизане в сила на Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, приет в края на 2008 година, показват, че само няколко от случаите за конфликт на интереси са идентифицирани и санкционирани и малка част от сигналите са изпратени на прокуратурата. Въпреки това, по отношение на централната администрация, проверките са станали по-чести и по редица случаи се е стигнало до дисциплинарни наказания или са били предадени на прокуратурата. България трябва възможно най-скоро да подобри Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси с оглед на това да бъде създадена централна независима комисия, която да отговаря за изпълнението на закона.”³

“Препоръки:

¹ Оценка на националната система за почтеност. Национален доклад 2011, Асоциация Прозрачност без граници, стр. 81.

² пак там, стр. 86.

³ пак там, стр. 91

1. Избирането и назначаването на магистрати, както и дисциплинарната практика на ВСС, следва да бъдат подобрили, като се внесе повече прозрачност и предвидимост, посредством ясни показатели и правила и създаването на постоянна практика. По този начин може да се гарантира, че само високо квалифицирани и почтени магистрати влизат в системата или ще бъдат повишавани в длъжност.

2. Висшият съдебен съвет и Инспекторатът към него следва да изработят ясни стандарти и постоянна практика при повишенията и налагането на дисциплинарни наказания. Атестацията трябва да бъде много по-подробна, за да позволява прецизни разграничения в оценките за изпълнението на работата на магистратите.

3. Необходимо е да се увеличи прозрачността в процеса на номиниране на кандидатите за работа в съдебната власт и във ВСС. Освен това трябва да се подобрят разработването и обсъждането на предложения и вземане на решения във ВСС, както и даването на навременни и съдържателни мотиви за конкретни решения.

4. Необходимо е по-добро управление на ресурсите в системата, така че да се елиминира проблемът с прекомерната натовареност на някои съдилища и прокуратури.

5. Необходимо е да се разработи методология за цялостно разследване и взаимодействие с други институции по сложни финансови, икономически и корупционни престъпления, свързани с организираната престъпност.”¹

Коментар за отчетност, публичност, прозрачност²

Три са най-важните групи потребители с увреждания, с които сайтовете на съдилищата трябва да бъдат съобразени – незрящи, хора с увредено зрение, хора с двигателни проблеми. Незрящите хора се улесняват с използването на гласови браузъри и брайлови дисплеи. Хората с увредено зрение се подпомагат със софтуерни увеличителни инструменти. Водещите стандарти, които трябва да се въведат с оглед улесняването на хората с увреждания, се съдържат в *Web Content Accessibility Guidelines*. Изискването за съобразяване на публичния модул с нуждите на хората с увреждания произтича както от документи на ЕС, така и от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, подписана от България на 27.09.2007 г. Конвенцията изисква от държавите да идентифицират и премахнат пречките и да осигурят достъп на хората с увреждания, включително и до информационни и комуникационни технологии. Съгласно Конвенцията: „Страните следва да подобряват достъпа до информация чрез предоставянето на информация от интерес за обществото в достъпен формат и технически средства улеснявайки употребата на Брайл, езика на жестовите и други форми на комуникация, като се насърчават медиите и интернет доставчиците да направят онлайн информацията в достъпна форма”.

През последните години Европейската комисия (ЕК) отделя все по-голямо внимание на използването на информационните технологии и особено на прозрачността, отвореността и достъпността на данните. Конкуренцията с американския и азиатския пазар води до разбирането, че единният пазар на ЕС се нуждае от радикално актуализиране на въвеждането му в ерата на интернет, като се премахнат пречките за достъп до съдържание. Според съвременната доктрина за отворено управление, цялата дейност на правителството и държавната администрация включително и съдебната администрация трябва да бъде отворена на всички нива за публичен мониторинг и оценка. Информацията, съдържаща се в правителствените бази данни, следва да стане публична чрез споделянето ѝ в интернет. Така публичните услуги ще станат наистина видни и всеки гражданин ще има възможност за избор на съответна услуга и за осъществяване на истински

¹ Оценка на националната система за почтеност. Национален доклад 2011, Асоциация Прозрачност без граници, стр. 92.

² По следите на европейските пари, Доклад, София, 2011, Институт Отворено общество, Институт за развитие на публичната среда.

граждански контрол. Това е и пътят за въвеждане на повече отговорност в управлението. Въвеждането на интернет технологиите в държавното управление и в частност съдебната система ще намали публичните разходи и ще ги направи по-ефективни. Следва да се въведат нови стандарти, с които пречките за достъп до съдържание да бъдат премахнати. Информацията да е публично достъпна и за нея да не се дължи заплащане. Публичните органи да са задължени да осигуряват достъп до ресурсите от данни за трансгранични приложения и услуги, което най-малкото означава наличието на подходящи езикови версии и стандартизация при преноса на съдържанието.

“През последните години прозрачността при вземане на решения в рамките на съдебната власт се е увеличила значително. Този процес е най-очевиден в работата на Висшия съдебен съвет. Интернет страницата на ВСС е значително подобрена и сега там са публикувани годишните доклади на съдилищата и прокуратурите, различни документи за политиката на ВСС, копия на важни решения, обобщения на дейността на ВСС във връзка с налагане на дисциплинарни наказания и др. Друг важен аспект в контекста на повече прозрачност в работата на Съвета е откритият характер на съвещанията – възможността да присъстват журналисти, ако няма изрична причина събранията да са закрити.

С напредъка на интернет информацията относно работата на съдилищата и прокуратурите на практика става все по-лесно достъпна. Някои от съдилищата дават възможност за електронно търсене на дела. Важна слабост на системата е, че наличната информация не се поднася в обработен и удобен за използване вид. Нещо повече, наличието на данни не води до изработката на индикатори и критерии за оценка както на дейността на отделни магистрати, така и на институциите като цяло.

*От магистратите се очаква да подават годишни имуществени декларации в Сметната палата, която ги проверява, а освен това е развила и практика да оповестява имената на нарушителите. * Като цяло магистратите се влияят от това оповестяване, въпреки отделни случаи на нарушения.*

Въпреки напредъка, поради вече споменатите проблеми с недостатъчно ясните стандарти за повишение и понижение на магистрати, откритият характер на събранията не е достатъчен, за да гарантира адекватни нива на прозрачност. Има редица скандали заради предполагаеми неформални контакти и влияние при процедури по назначение на магистрати, от които най-грандиозният беше скандалът с Красьо Черния.”¹

Коментар за случайно разпределение на постъпили дела и публикуване на съдебни актове²

ВСС отчита положителна тенденция във въвеждането на случайното разпределение на постъпилите дела. Във всички съдилища се спазва разпоредбата на чл. 9 ЗСВ за разпределението на наказателните дела на принципа на случайния подбор. По всяко наказателно дело се прилага протокол за извършеното електронно разпределение за определяне на съдията-докладчик. Със специални заповеди на председателите на съдилищата са въведени изключения от този принцип с оглед изискванията за срочност и извършване на незабавни процесуални действия. Предвидено е определени видове наказателни дела и постъпили искания да се разглеждат от дежурен съдия. Графиците за дежурствата се изготвят от председателя на съответния съд (например, в РС - Бургас, Русе, Троян, Свищов и др.).

Във всички прокуратури е въведен случайният принцип за разпределение на прокурорските преписки, като най-вече в малките прокуратури той е в абсолютен вид, а другаде има специализация на прокурорите по видове дела.

¹ Оценка на националната система за почтеност. Национален доклад 2011, Асоциация Прозрачност без граници, стр. 85.

² Обобщен анализ за дейността на Инспектората към ВСС за периода 2008-2012 г.

Статия „Компютър казва кой магистрат кой казус ще реши“¹

Кой следовател, прокурор или съдия ще разследва престъпление и ще прочете присъда, кой съдия ще реши спор между граждани или между фирми, определя компютър, за да няма съмнения за предрешеност.

След препоръки на Европейската комисия делата да се възлагат на магистрати на случаен принцип, правилото е записано в съдебния закон и стана задължително в средата на 2007 г.

Преди това във всички съдилища, прокуратури и следствени служби в страната е въведена компютърна програма, чрез която се извършва случайното разпределение на делата и преписките.

Тя е разработена и внедрена от администрацията на Висшия съдебен съвет. Не е инсталирана само в съдилищата, които вече ползват системата за управление на съдебните дела АСУД, разработена и внедрена със съдействието на Американската агенция за международно развитие (USAID). Тя не е сменена, защото са еднакви - и двете използват еднакъв алгоритъм на работа.

На практика случайното разпределение означава, че разследване на престъпление в Бургас например се възлага на следовател, когото компютърът е избрал случайно измежду всички следователи в града. Друг компютър - в прокуратурата, определя кой от всички местни обвинители ще го наблюдава. Влезе ли делото в съда, трети компютър казва кой от всички наказателни съдии в града ще го разгледа и ще прочете присъдата.

Когато става въпрос за спор между граждани или между търговци, пак компютър определя кой от всички граждански и съответно всички търговски съдии в съда ще се произнесе по него. Процедурата прилича на тото 2 - номерът на преписката или делото се вкарва в компютъра, той започва да върти имената на следователите, прокурорите и съдиите, на които може да се падне, натиска се бутон и на екрана се изписва името на магистрата, на когото казусът се е паднал.

В някои звена на Темида бутоната натиска лично шефът, в други - определен от него негов заместник, а в трети - посочен от него служител. В Софийския градски съд пък наказателните дела се разпределят от самите наказателни съдии - редуват се всяка седмица по график. Нетрадиционната практика е въведена от ексналичника на съда Георги Колев, шеф на Върховния административен съд, след сигнал на негов бивш вече колега до ВСС. Компютрите, чрез които се извършва случайното разпределение на казусите, са в деловодствата, където работят повече хора. Процедурата се заснема с камера. След като на монитора се изпише името на магистрата, на когото се възлага казусът, излиза протокол - с дата, час, номер на казуса, името на магистрата, на когото се е паднал, подпис. Той се слага в папката по казуса.

Тъй като компютърът не може да бъде излъган, без да се оставят следи в програмата, се прилагат различни "трикове" за избор на "правилния" съдия. Ползват се предимно от фирми в големите съдилища.

Например - за един и същи спор между едни и същи страни се пускат няколко еднакви жалби. По всяка от тях се образува дело, компютърът ги възлага на различни съдии и фирмата плаща държавната такса само по делото, което е разпределено на "нейния" съдия. Единствено то влиза в зала и приключва с решение. По останалите не внася такси и те се прекратяват още в самото начало.

Използват се и нередности с жалбата - не е написано какво точно иска търговецът, какъв точно е спорът, какви са реалните факти. По закон му се дава срок да отстрани нередностите и той коригира само жалбата, разпределена на "неговия" съдия. Не поправя останалите и те също се прекратяват в самото начало.

¹ <http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=1239541>, В-к „24 часа“, 20.02.2012 г.

Спекулативната практика граждани и фирми сами да избират съдията по делото е констатирана от ревизори на Темида при проверка в ключовия Софийски градски съд преди година. Бяха взети мерки тя да бъде прекратена.

ВСС сложи край на друга порочна практика в съда, констатирана от инспекторите - нареди споровете между съдружници да се решават от всичките 17 търговски съдии, а не само от двамата фирмени.

Адвокати обаче продължават да се съмняват, че случайното разпределение на делата се спазва.

“Вече има разработени механизми как едно дело да попада при конкретен съдия въпреки компютърната система за разпределение на делата... В определени търговски отделения някои съдии се чувстват като местни феодали”, каза наскоро в интервю за “24 часа” бившият дългогодишен депутат от БСП и експравосъден министър Младен Червеняков, който сега е адвокат и се занимава с търговски и фирмени дела.

„Лазар Груев: ВКС ще тегли жребия за съдии пред медиите”¹

Проф. Лазар Груев подкрепи предложението мениджъра на медията Илиана Беновска направено до ВСС, с което се предлага публично и прозрачно да се демонстрира как се избират съдии по отделните дела. Той предложи демонстрацията да стане във ВКС. „Практиката на много върховни съдилища в Европа е, че те се оглавяват от публично известни личности и немалка част от тях са професори и хора с научни занимания”, обясни Проф. Груев. „Системата за случаен избор е законово положение и не беше въведена случайно. За мен основният проблем е, че трябва да се изработи ясен критерий за тежестта на делата. В момента тя разпределя делата единствено по бройки, а дело с дело са несъпоставими. Справедливостта в разпределението трябва да започне оттам”, добави Лазар Груев.

Коментар за случайното разпределение на делата на председателя на Софийския градски съд Владимира Янева.²

- Съдия Димана Йосифова като кандидат за съдебен инспектор изнесе пред депутатите обезпокоителния факт как в СГС се заобикаля случайното разпределение на делата. Жалбоподатели пускат много еднакви жалби в очакване една от тях да попадне на желанния състав. Вярно ли е?

- Да, най-често това се прави по молбите за обезпечение. За един ден пускат 10 аналогични молби, гледат коя при кого ще се падне и така си избират съдия докладчик. Месец-два след като поех СГС, издадох заповед делото да се образува по молбата с най-малкия входящ номер.

Да се следи всеки следващ и производството да се прекратява. Лошото е, че в компютърната ни система за разпределение на делата няма модул, който да следи за това. Ние можем да го установяваме в рамките на ден или седмица, но не повече. При редовия съдия идва молба и той, ако не знае, че има следващи, които трябва да се прекратят, се произнася с чиста съвест... Ще настоявам такъв модул да се направи.

Съдия Йосифова каза още, че случайното разпределение на делата не важи за промените в ръководствата на партии. СДС например ѝ била зачислена на нея за 12 години.

- И това е вярно. Но не е така, както изглежда. Първата молба за регистрация на дадена партия се разпределя на случаен принцип с компютър на съдия докладчик. След като той регистрира партията, всяка следваща молба за промяна - на седалището ѝ, на управителния съвет и т.н., отива при състава, на който е разпределено делото. Защото докладчикът познава устава на партията, която е регистрирал, и по-лесно прави промяната. И при всички други дела е така - първото

¹ <http://www.cross.bg/1220187> - 11.06.2011 г.

² <http://www.legalworld.bg/show.php?storyid=26108> - 16.03.2012 г.

разпределение е случайно и всяка следваща молба отива при съдията, който се е заел с него.

Ако всеки път партията ходи при различен съдия, това ще доведе до смут и протакане. Промяната в този механизъм, който работи от години, ще е популизъм, нищо друго.

Съдии предлагат План за действие за реформи в съдебната система¹

Планът за действие е плод на няколкомесечната работа на Форума, обединение, възникнало през 2009 г. като резултат от проекта "Консултативен форум на районните съдилища". Проектът е осъществен с финансовата подкрепа на Оперативна програма "Административен капацитет", в партньорство с районните съдилища в Хасково, Пловдив, Бургас, Враца, Шумен, Сливен и Ямбол.

Планът предлага комплексен пакет от мерки, съдържащи не само законови промени, но и идеи за управленски решения на Висшия съдебен съвет (ВСС), както и стъпки от организационен характер. Според авторите на плана, всички предложения на Форума на съдилищата е възможността да бъдат осъществени в сравнително кратък срок – максимум година, при консенсус и воля за необходимостта от предприемането им. Те са свързани и с препоръките и констатациите в поредния междинен доклад на ЕК. "Правен свят" научи, че планът съдържа също така и предложение за създаване на единен за всички съдилища програмен продукт за случайно разпределение на делата и електронно разпределение на преписките, като ВСС да получи със закон правомощия да утвърждава такава задължителна програма за органите на съдебната власт.

Коментар за младежко и детско правосъдие - Становище на Институт по социални дейности и практики относно реформата в младежкото правосъдие²

Нужна е реформа в областта на младежкото правосъдие, превенция на детската престъпност и гарантиране на правата на детето. Следва да се изгради ефективна система от структури, мерки, дейности насочени към постигане на успешно социално включване на децата, извършители на престъпления. Постигане на баланс между помагачи и санкциониращи обществени намеси за гарантиране на най-добрия интерес на детето. Постигане на хармонизация на нормативната уредба с международните стандарти. Отмяна на ЗБППМН, защото в тази си форма законът не помага не се прилага ефективно, органите които следва да го прилагат не функционират и реално не оказват никаква помощ на малолетните и непълнолетни лица прекрачили закона. Необходими са и промени в ЗЗД и включване на децата с поведенчески проблеми в групата деца в риск. Изграждане на професионална система с център детето, извършител, и неговите потребности. Би трябвало да се създаде специализиран детски съд, който да предлага услуги за деца, извършители. Реформиране на дейностите във възпитателните институции и формулиране на ясни правила за тяхната работа и цели. Изготвяне на професионални стандарти за работещите в системата за младежко правосъдие и стандарти за обучение и подготовка. Трансформиране на информационната система, за да бъде основа за политиките в областта на младежкото правосъдие. Интересът на детето да стане основен принцип на всяка обществена намеса свързана с противодействието на детската престъпност. Водещо следва да бъде социалното включване на децата правонарушители. Работата с деца с деца в конфликт на закона следва да бъде съобразена с конкретния случай, оценка на риска и криминогенните потребности. Специализираната оценка да послужи за взимане на решение от правоимащите органи за необходимите мерки и наказания, съобразно потребностите и риска на детето-правонарушител. Задължително междуинституционално взаимодействие за противодействие и превенция на детската престъпност.

¹ <http://legalworld.bg/show.php?storyid=25988>

² <http://www.sapibg.org/index.php?lang=bg&page=587>

По темата за приложение на Указът за борба с дребното хулиганство¹

Проверка по образуването и движението на всички административно-наказателни дела по Указ № 904/28.12.63 г. за борба с дребното хулиганство за периода 01.01.2008г. до 17.02.2009г. е извършена след постъпил сигнал за нарушение по конкретно дело в РС-Дупница. Проверката е приключила с констатирани дисциплинарни нарушения на дванадесет съдии, включително и на административния ръководител на съда по прилагането на Указа за дребното хулиганство. За тях са внесени предложения във ВСС за налагане на дисциплинарни наказания.

РЕЗУЛТАТИ И ИЗВОДИ: Констатациите от проверката в РС-Дупница сочат, че поради дългогодишна липса на контрол от страна на горестоящия съд и на друг проверяващ орган, е установена трайна порочна съдебна практика в нарушение на закона, упражнявана с години само на 100 км. от столицата.

Тази практика е преустановена след извършената проверка и съставения акт на Инспектората, като е постигнат и общият възпиращ ефект от дисциплинарното производство срещу провинилите се магистрати.

Коментар на РС – Дупница:² Във връзка с приложението на УБДХ и цитираната проверка на РС – Дупница от ИВСС, считам, че същата е изключително едностранна. Действително, за направените изводи е ползван обобщения анализ на ИВСС за периода 2008-2012г., в който е отразена тази проверка. Разбираемо е желанието на ИВСС да отчете в положителни аспекти дейността си, като се пропускат основни моменти в развитието дори и на последваща законодателна уредба. В Акта с резултати от проверка на ИВСС по УБДХ като нарушение на РС – Дупница бе посочено, съдът не разглежда делата по УБДХ по реда на НПК като са дадени и препоръки в тази насока. Становището на съдиите от ДРС бе, че делата следва да се разглеждат по реда на ЗАНН, изхождайки от тълкувателните решения на ВКС. Следва да се отбележи, че с последното изменение на УБДХ, ДВ бр.93/2011г., чл.9, ал.2 УБДХ изрично препраща към приложеното на ЗАНН, т.е. последващото развитие и изменение на УБДХ е именно насоката, в която ДРС прилага УБДХ. И в тази връзка направения извод, че е налице трайна порочна практика, се явява неприемлив.

По темата за дейността на наблюдавани съдилища

В РС - Петрич и РС - Благоевград се допуска отлагане на цели съдебни заседания, поради участие на съдиите-докладчици в семинари и други форми на обучение.³

Коментар на екипа: Установен е съществен напредък в Районен съд – Благоевград – новото ръководство на съда въвежда успешни практики на работа и вътрешен контрол, като преустанови практиката в миналото да се отлагат дела, поради участия на съдии в семинари.

Коментар на съдия Екатерина Николова – председател на Районен съд – Благоевград: На стр.63 от Проектно-Доклада е маркирано в едно изречение, че в РС – Благоевград се отлагали цели съдебни заседания, поради участие на съдиите-докладчици в семинари. Считам, че това е изключително некоректно поднесена информация, тъй като тя касае Проверка на Инспектората от преди повече от 2 години, направена при предишното ръководство на РС – Благоевград. За преустановяване на тази порочна практика, след моето избиране за ръководител на съда, бяха въведени Вътрешни правила за разпределение на делата и План за обученията на съдиите и съдебните служители, като съдиите вече могат да заявяват участие в семинари само при липсата на насрочени съдебни заседания, така че през управленския ми мандат /от м.11.2010г. до момента/ няма нито един случай на такова отлагане на дела! Държа да спомена също, че никой от наблюдавателите не е разговарял с мен по тази тема, не ми бе известно, че е наблюдавана такава, но след като е била, считам, че бе редно и коректно да се потърси информация

¹ Обобщен анализ за дейността на Инспектората към ВСС за периода 2008-2012 г., стр.20

² Писмо на Ели Скоклева, председател на Районен съд – Дупница (Изх. №РД 11-302/11.05.2012 г) до Георги Милков, ръководител на пректа.

³ Обобщен анализ за дейността на Инспектората към ВСС за периода 2008-2012 г., стр.26

в тази насока и да се открият промените, а не да се тиражират отново стари данни за вече неактуални и несъществуващи организационни проблеми в съда ни, с което да се правят неверни внушения за адресатите на Доклада относно някаква продължаване на цитираната порочна практика и към момента в РС – Благоевград.

В РС - Сандански, Петрич, Благоевград и ОС - Благоевград електронни деловодни системи осигуряват проследяване на цялото движение на делото. Решенията се обявяват в публичен регистър, като чрез Интернет-страницата на съда е осигурен бърз и лесен достъп до него.

Съдиите проучват задълбочено делата преди съдебно заседание. Поради това са изолирани случаите на отмяна на хода по съществото на спора и се преодолява практиката за многократно отлагане на делата (изключения са констатирани в ОС-Перник и районните съдилища в Перник, Видин и Радомир). Доброто познаване на делата до голяма степен допринася за подобряване на бързината и качеството при правораздаването. В РС - Разлог и РС - Монтана е констатирана добра практика да се следи за изтичане на процесуалните срокове, като делата се докладват незабавно на съдиите и разпоредженията им се изпълняват в деня на постановяването.¹

В резултат от констатации на Инспектората за липса на контрол от погорестоящите съдебни органи и във връзка с установено недобро състояние на организацията на дейността в РС - Кюстендил и РС - Дупница, е **активизирана контролната функция на административния ръководител на ОС - Кюстендил** по чл. 86, ал.1, т.6 от ЗСВ. Извършени са проверки на организацията на дейността на съдиите от двата съдебни органа.

Относно **дейността на РС - Кюстендил и РС - Дупница** е констатирано, че **голяма част от препоръките, дадени от Инспектората след извършените проверки през м. декември 2010 г. са спазени.** В доклада от проверката на председателя на Окръжния съд е отразено, че „прави добро впечатление обстоятелството, че след проверките на Инспектората към ВСС, през 2011 е намалял броят на делата, които са възобновени след даден ход на устните състезания, което говори за ефективността на взетите мерки след констатациите на ИВСС, (...) намалял е броят на спрените дела, както и съществено броят на неприключилите дела, образувани до 01.01.2008 г.; изпълнени са препоръките до административните ръководители във връзка с движението и приключването на делата и тяхното администриране; отстранен е и пропускът в РС - Дупница за посочване на датата на постановяване на съдебните решения в срочните книги“.²

Допуска се неоправдана продължителност на процеса, при наказателните и административно-наказателен характер дела в РС-Сандански, Гоце Делчев и Петрич. Провеждани са многобройни – 10, 20, 30 съдебни заседания на производство. Показателен в това отношение е случаят по наказателно административен характер дело № 89/2004г. на РС - Петрич, което е отлагано повече от 18 пъти и е приключено на 11.09.2009г., пет години след образуването му.

В РС-Петрич е констатирана негативна практика за спиране на наказателни дела след провеждане на значителен брой съдебни заседания. По такива дела не се извършват никакви процесуални действия, изчаква се изтичането на давността и делата се прекратяват. За периода 2004 - 2008г. **спрените дела са общо 170 броя.**³

Тематичната проверка в Районен съд - Дупница по самосезиране, относно събиране на държавни такси по производства по ЗАНН. Проверени са образуванията за периода от 30.03.2009г. до 30.03.2010г. наказателно-административен характер дела и конкретно – изследван е въпросът за събирането на държавна такса по производствата по ЗАНН, образувани по жалби срещу наказателни постановления.

Установено е, че в Районен съд - Дупница се събират държавни такси по тези производства, въпреки възприетата от Административен съд - Кюстендил

¹ Обобщен анализ за дейността на Инспектората към ВСС за периода 2008-2012 г., стр.27

² пак там, стр.28

³ пак там, стр.29

и Върховния административен съд постоянна непротиворечива практика за недължимост на такива държавни такси. В този смисъл е и Тълкувателно решение № 2 от 03.06.2009г. на ВАС по тълк. д. № 7/2008г. Съгласно разпоредбата на чл.130, ал.2 ЗСВ тълкувателните решения и тълкувателните постановления са задължителни за органите на съдебната власт. С акта са дадени препоръки и са сигнализирани съответно ВСС и Министерство на правосъдието.

РЕЗУЛТАТИ И ИЗВОДИ: Инспекторатът препоръчва на председателя на Районен съд – Дупница и на съдиите от наказателната колегия на съда на Общо събрание за съобразяване с трайно установената съдебна практика и цитираното тълкувателно решение. Сигнализира Висшия съдебен съвет чрез изпращане на препис от акта. Сигнализира Министерство на правосъдието чрез изпращане на препис от акта за преценка и евентуално предприемане на законодателна инициатива за някои изменения в Тарифа №1 към ЗДТ за таксите, събирани от съдилищата, прокуратурата, следствените служби и Министерство на правосъдието, или за издаване на Инструкция за прилагането на Тарифата.

В изпълнение на препоръките до председателя на РС - Дупница от 07.06.2010г. в ИВСС постъпи протокол за проведено на 25.05.2010 г. общо събрание на съдиите от същия съд, на което е взето единодушно решение за преустановяване на практиката да се събират такси по делата от наказателно-административен характер.¹

Коментар на РС - Дупница²: Изложените по-горе съображения касаят и проверката по събиране на държавни такси по производствата по ЗАНН. В случая отново се касае за различно тълкуване на Закона и в Акта с резултати от проверка също се сочи, че до 2007г. /създаването на административните съдилища/ голяма част от съдилищата в страната са събирали такава такса. Несъбирането на същата се установи с практика на административните съдилища, а не със законодателна промяна или с тълкувателно решение. В този смисъл, Тълкувателно решение №2/2009г. на ВАС не касае събирането или не на държавна такса, а е налице произнасяне по отношение разностите за вещи лица и свидетели по чл.84 ЗАНН. Действително в мотивите на тълкувателното решение се съдържа констатацията, че държавни такси не се събират, но същото е обосновано от практиката на административните съдилища като ВАС изобщо не е обсъждал въпроса следва ли да се събират такива или не. Този въпрос и понастоящем не се възприема еднозначно от различните съдилища и е предмет на обсъждане при провеждане на семинари по тази тема.

„Трябва да бъдат взети под внимание и някои структурни особености на българската съдебна система и относително лесния достъп до съдилищата, гарантиран от сравнително ниските разходи за съдебно производство. Този лесен и евтин достъп до съдебната система е едно от постиженията на българския модел. Ситуацията се усложнява допълнително от донякъде лошото управление на ресурсите в рамките на системата. Няма добре разработени критерии за безпристрастно разпределение на работата сред съдилищата и магистратите, което води до претоварване на някои елементи от системата за сметка на други. Подобна е ситуацията и със самите условия за работа: някои претоварени с дела съдилища не разполагат с достатъчно зали за разглеждането им, което изостря допълнително и без това съществуващия проблем с недовършена работа.“³

Коментар за избора на съдебните заседатели⁴

Как се става съдебен заседател? Отговорът е кратък: по партийна линия.

Според Закона за съдебната власт, чл. 67, ал. 1 „Съдебният заседател е дееспособен български гражданин, който е навършил 21 г., но не е навършил 65 г. към момента на определянето му за съдебен заседател, ползва се с добро

¹ Обобщен анализ за дейността на Инспектората към ВСС за периода 2008-2012 г., стр.34

² Писмо на Ели Скоклева, председател на Районен съд – Дупница (Изх. №РД 11-302/11.05.2012г) до Георги Милков, ръководител на проекта.

³ Оценка на националната система за почтеност. Национален доклад 2011, Асоциация Прозрачност без граници, стр. 79

⁴ Сп. „Правен свят“ бр.6 юли- август 2011г. статия „Съдебните заседатели – вечните статисти“

име в обществото и не е осъждан за умишлено престъпление, независимо от реабилитацията“. Ал. 2 от същия член уточнява, че „Съдебни заседатели във военните съдилища могат да са генерали (адмиралите), офицери и сержанти на военна служба“. А процедурата за избор е посочена в Наредба №1 на Висшия съдебен съвет на съдебните заседатели, обн. ДВ, бр.14/2011 г. „Столичният общински съвет (СОС) и общинските съвети избират комисиони, които изготвят предложения за съдебни заседатели. Всеки съветник може да прави предложения пред комисията. Комисионите докладват предложенията на общинските съвети“, се казва в чл. 6, ал.1. „Съветниците определят с гласуване кандидатите, които ще бъдат предложени за съдебни за седатели в съответния съд. След гласуването отпадат кандидатите, получили най-малко гласове“ (чл.6, ал.3). После СОС и общинските съвети предлагат на съответния съд списък с кандидатите за съдебни заседатели, като прилагат копие от решението си. Общите събрания на окръжните, апелативните, военно-апелативните съдилища и (след задействието му) апелативния специализиран наказателен съд обсъждат и гласуват кандидатурите за съдебни заседатели с обикновено мнозинство.

Качествените и подготвените граждани не могат да станат лесно съдебни заседатели, за разлика от партийно преданите.

„При този модел на избор на съдебните заседатели се възпроизвежда политическото статукво в обществения живот“, отбелязва съдия Нели Куцкова от Софийския апелативен съд и говорител на Съюза на съдиите в България.

Скъсана е връзката между гражданското общество и заседателите. Участието на гражданското общество в правораздаването е гарантирано от действащата конституция именно чрез института на съдебния заседател. Заседателите са граждани с разнообразен социален статут. Заседателите спорят със съдиите най-вече за пари. „Хонорарите са най-важният въпрос за съдебните заседатели. Това е мотивацията им да са тук“, е категорична заседателка с няколко мандата в Софийския градски съд (СГС).

Пенсионерите преобладават в съдебните състави.

Работещ заседател от СРС с втори мандат е категоричен: *„Няма механизъм за ангажиране на работещи като съдебни заседатели; за тяхното стимулиране. Всичко е в ръцете на съдията. Той си прави графика, както му е удобно“*. Работещи заседатели защитават интересна теза: *„Няма система, която да стимулира бързото приключване на делото. Делата се връщат за най-дребното и така се протакат. Понякога те продължават дори след като страните по делото са се разбрали и са решили помежду си спора.“*

Разпределението на делата - камъчето на раздора

Има и „дежурни“ заседатели. Така колегите им наричат тези, които продължават да са редовно викани по дела, след като вече са встъпили по няколко. „Много е сложно уреждането“, казала една такава „дежурна“ на мой съдебеседник. Говори се за близки до съдиите заседатели. Само че никой досега не е декларирал конфликт на интереси. Защото никой не го е питал.

„Принципът е тефтеризация, а не жребий“, убедени са заседателите. Само че подобен начин на работа създава дисбаланс в натовареността на заседателите и не зачита ролята на суверена – народа, изразена чрез общинските съвети, твърдят авторите на изследването от 2011 г.

Статисти по делата

Как заседателите се запознават с делата? „Не сме запознати предварително – обяснява заседателка с трети мандат. – Запознаваме се в процеса на прочитане на обвинителния акт от прокурора. Адвокати, прокурори и съдии задават въпроси и ние слушаме. Много рядко задаваме въпроси.“ „Съдебните заседатели са статисти по делата, пасивни и абсолютно неподготвени. След като са определени за

заседатели по дадено дело, те би трябвало да изразят желание да се запознаят с материалите по делото, да

проявят по-голяма ангажираност. За да упражняват правомощията си в пълен обем, те трябва да са наясно с процедурите в процеса, а не просто наблюдатели”, обяснява уважаван дългогодишен наказателен съдия от СГС.

Квалификацията е ключова за работата на заседателите

Това, че те представляват народа, не им дава правото на платено безхаберие в съдебната зала. „Не се чувства достатъчно силата на съдебния заседател. А те са част от законния състав на съда и слагат подписите си под законовия акт. Много рядко са активни”, казва д-р Григор Вълков, адвокат по наказателни дела.

Много е важна ролята на пенсионираните съдии

При тяхната квалификация и опит те могат лесно да бъдат издигани за кандидати за заседатели от страна на съдилищата. Тези съдии, между които и не малко висши магистрати, биха могли да водят квалификационни курсове. И макар че в наредбата на ВСС има клауза за „повишаване на квалификацията на съдебните заседатели”, пари - по дефиниция - няма.

МЕСТНИ ПАРТНЬОРИ

Благоевград: Сдружение „Благоденствие и бъдеще за Благоевград“ е регистрирано в Благоевградски окръжен съд през 2008 г. Мисията на организацията е да направи Благоевград добро и привлекателно място за живеене и бизнес. Целите на организацията са: развитие на гражданското общество; утвърждаване на духовните ценности; защита на природата в града защита правата на децата на естествена природа и здравословна жизнена среда; защита на човешките права и работа и подпомагане на хора в неравностойно положение - инвалиди, със социални проблеми.

Дупница: Сдружение „Младежки Консултативен Съвет“ е регистрирано през 2009 г. Сферата на дейност на сдружението е: местни инициативни групи; Младежки въпроси, политики и изследвания и насърчаване на дарителството и доброволчеството. Организацията провежда обучения, организира конференции, семинари и предлага информационни услуги.

Кюстендил: Сдружение „Партньори - Кюстендил“ е част от мрежата на фондация „Партньори- България“, която стартира през 2000 г. в Лом, а след това в Кюстендил и Видин. Днес Сдружения от този тип има още в Дупница, Самоков, Асеновград, Търговище, Разград, Кърджали. Местното сдружение „Партньори - Кюстендил“ е създадено през 2004 г. Работи активно в различни посоки и реализира множество инициативи. Първоначално всички го идентифицират с Центъра по медиация, създаден още в самото начало на дейността на организацията. В сдружението членуват двама лицензирани медиатори, които са търсени и предоставят тази услуга и днес. От създаването на центъра до момента, са регистрирани над 500 случая и повечето от тях са успешно разрешени.

Перник: Сдружение „Регионални анализи и прогнози“ е регистрирано през 2000 г. До момента е участвало в над 30 проекта и инициативи, свързани с подпомагане развитието на област Перник. Мисия на организацията е да подпомага местната общност за повишаване капацитета на човешкия капитал, с цел издигане ролята му. Цели: генериране на интелектуалния потенциал на община Перник; разработване на стратегии и бизнес планове за малки и средни предприятия; насърчаване развитието на гражданското общество.

Петрич: Училищно настоятелство към Четвърто ОУ „Христо Смирненски“ – Петрич е регистрирано през 2008 г. Организацията е независимо доброволно сдружение за подпомагане на развитието и материалното осигуряване на училището. Създава се като юридическо лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност и организира дейността си при условията и по реда на закона за юридическите лица с нестопанска цел в съответствие с разпоредбите на този закон.

Разлог: Сдружение „Местна агенция за икономическо развитие МАИР - Разлог“ е регистрирано през 1996 г. Агенцията е с нестопанска цел, съдействаща за стимулиране развитието на местната икономика, свободната инициатива и предприемачеството, подпомага осъществяването на новаторски идеи, обмяна на информация и опит с развити пазарни общества в областта на икономиката, професионалното образование, културата, здравеопазването, местното самоуправление и други. В организацията членуват общини, юридически и физически лица от поречието на река Места.

Национална НПО мрежа за гражданско наблюдение на съдебната власт е уникално гражданско обединение за подкрепа на съдебната реформа в България. В мрежата участват над 50 местни граждански организации с опит в демократичните реформи. Всички организациите вярват в една прозрачна и ефективна съдебна система в България, ползваща се с обществено доверие.

Националната мрежа беше създадена през 2007 г. от Центъра на НПО в Разград, който е лидер в областта на гражданското наблюдение на съдебната система.

Целта на мрежата е да развива и поддържа високи професионални стандарти в сферата на гражданското наблюдение на съда в България. Националната НПО мрежа популяризира добрите практики за партньорство със съда и разпространява полезна информация: www.watch.ngo-rz.org.